

T.C
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**SİCİLL-İ AHVÂL DEFTERLERİNE GÖRE OSMANLI
DÖNEMİNDE AFYONKARAHİSARLI DEVLET MEMURLARI
(1879-1909)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
HAZIRLAYAN

Ahmet ASLAN

9841060011

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mehmet TEMEL

Sosyal Bilimler Enstitüsünce

“Yüksek Lisans”

Diploması verilmesi için kabul edilen tezdır.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 31.10.2006
Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 21.11.2006

Tez Danışmanı :Doç Dr. Mehmet TEMEL

Jüri Üyesi :Doç. Dr. Melek ÇOLAK

Jüri Üyesi :Doç Dr. Turgay UZUN

EKİM 2006

MUĞLA

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ
GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı: ASLAN

Adı : Ahmet

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe: **Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-1909)**

İngilizce: **The Ottoman State Officials From Afyonkarahisar According to Registers Curriculum Vitae (1879-1909)**

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans Doktora Sanatta Yeterlilik

•

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Üniversitesi

Fakülte : Fen-Edebiyat

Enstitü : Sosyal Bilimler

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı: TEMEL Mehmet

Unvanı: Doç. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI: 129

TEZİN KONUSU

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-1909)

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER

Karahisar-ı Sahip, Afyonkarahisar, Sicill-i Ahvâl, Ziraat Bankası, Telgraf ve Posta Merkezi, Tahrirat Kalemî, Muhasebe Kalemî, Memuriyet, Kaymakam, Ermeni, Mahkeme

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER

Karahisar-ı Sahip, Afyonkarahisar, curriculum vitae, Bank of Agriculture, telgraph and post office, writing office, accounting office, official post, head official of a district, Armenian, law court.

1-Kaynak gösterilmeden tezinden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum.

2-Tezinden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir.

3-Kaynak gösterilerek tezimin tamamının fotokopi yapılmasına izin vermiyorum.

Yazarın İmzası

Tarih:

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Sicill-i Ahvâl Defterlerine göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

31.08.2006

Ahmet ASLAN

TUTANAK

Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün...../...../.....tarih ve .....sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin .....maddesine göre, Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ahmet ASLAN'IN **“Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-1909)”** adlı tezini incelemiş ve aday ...../...../.....tarihinde sat..... jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan savunmasından sonra.....dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin başarılı olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mehmet TEMEL

Üye

Doç. Dr. Melek ÇOLAK

Üye

Doç Dr. Turgay UZUN

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ahmet ASLAN
Doğum Yeri : Sandıklı-Afyonkarahisar
Doğum Tarihi : 15.04.1959
Medeni Hali : Evli

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise : 1977/1978 Bolvadin İmam Hatip Lisesi
Lisans : 1982/1983 İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi
Yabancı Dil : İngilizce, Fransızca, Arapça

MESLEKİ BİLGİLER

1978 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde imam hatip olarak göreve başladım. İlçe müftüsü, vaiz, il müftü yardımcısı olarak değişik yerlerde çalıştım. 1997 yılından beri Muğla'da İl Müftü Yardımcısı olarak görev yapıyorum.

1998 yılında Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladım. 2001 yılında Lisansüstü Yönetmeliği'nin 14/1 maddesi uyarınca kaydım silindi. 2005 yılında 5316 sayılı af kanunundan yararlanarak tekrar yüksek lisans çalışmama döndüm.

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ
VERİ FORMU

Tez No:	Konu:	Üniversite Kodu
Tez Yazarının Soyadı: ASLAN Adı: Ahmet Tezin Türkçe Adı: Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-!909) Tezin İngilizce Adı: The Otoman State Officials From Afyonkarahisar According to Registers of Curriculum Vitaes /1879-1909 Tezin Yapıldığı Üniversite: Muğla Üniversitesi Enstitü: Sosyal Bilimler Yılı: 2006 Diğer Kuruluşlar Tezin Türü: Yüksek Lisans Doktor Tıpta Uzmanlık Sanatta Yeterlilik • Dili: Türkçe Sayfa Sayısı: Tez Danışmanının Unvanı: Doç. Dr. Adı: Mehmet Soyadı: TEMEL Türkçe Anahtar Kelimeler İngilizce Anahtar Kelimeler 1-Karahisar-ı Sahip 1-Karahisar-ı Sahip 2-Afyonkarahisar 2-Afyonkarahisar 3-Sicill-i Ahvâl 3-curriculum vitaes 4-Ziraat Bankası 4-Bank of Agriculture, 5-Telgraf ve Posta Merkezi 5-telgraph and post office 6-Tahrirat Kalemi 6-writing office 7-Muhasebe Kalemi 7-accounting office 8-Memuriyet 8-official post 9-Kaymakam 9-head offical of a district 10-Ermeni 10-Armenian 11-Mahkeme 11-law court		

BİRİNCİ BÖLÜM

XIX. YÜZYILDA AFYONKARAHİSAR

A. AFYONKARAHİSAR'IN TARİHÇESİ

Afyonkarahisar'ın eski adı Karahisar-ı Sahip'tir. Şehrin adı, ortasında yükselen kayalığın rengi ve üstünde bulunan hisar ile Anadolu Selçuklularının son devirlerinde yaşayan ve Moğol istilası sırasında buraya sığınan Sahip Ata Fahreddin Ali Bey'in isminin birleştirilmesinden meydana gelmiştir. Bazı Osmanlı kaynaklarında şehre Sahib'ün Karahisarı denildiği gibi C. Zeno da buradan Saibcarascar şeklinde bahsetmektedir. Sonraları şöhret bulan Afyonkarahisar adı ise bu bölgede eskiden beri geniş ölçüde yapılan afyon (haşhaş) ekimiyle ilgilidir. Seyyah Tavernier şehrin ismini Aphiom Carasser, diğer bazı Avrupalı seyyahlar Afiun şeklinde ifade etmişlerdir.¹

Afyonkarahisar ilinde; M.Ö. 3000- 2000 yıllarını kapsayan Eski Tunç döneminden itibaren yoğun bir yerleşim olduğu bölgedeki höyük ve diğer kazı alanlarından çıkan arkeolojik malzemeden anlaşılmaktadır. Hitit İmparatorluğu döneminde (M.Ö.1500-1200) kesin sınırları bilinmemekle beraber Afyonkarahisar'da Mira Kuvalya Krallığı bulunmaktadır. Yine arkeolojik buluntular, M.Ö.VIII. yüzyılın ikinci yarısında Friglerin bu bölgede bulduklarına işaret etmektedir. M.Ö.VI. yüzyılın ortalarından itibaren bir dünya devleti konumuna yükselen Persler Afyonkarahisar'da da üstünlüğü ele geçirmişlerdir.² Roma İmparatorluğu döneminde; Afyonkarahisar Frigya bölgesinin bir parçası³ durumundadır. Bizans dönemi süresince Afyonkarahisar

¹ Feridun Emecen, "Afyon", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 1, İstanbul 1988, s. 443.

² Ahmet İlaslı, "İlk Yerleşimden Roma Dönemine Kadar Afyonkarahisar", *Afyonkarahisar Kütüğü*, c. 1 Afyon 2001, s. 83-96.

³ Thomas Drew-Bear, "Grek ve Roma Dönemlerinde Afyonkarahisar", *Afyonkarahisar Kütüğü*, c. 1, Afyon 2001, s. 99.

stratejik konumu nedeniyle öñ33nemini muhafaza etmiştir. C.S.Lightfoot; “Bizans Döneminde Afyonkarahisar”⁴ isimli makalesinde Afyonkarahisar’ın o dönemdeki önemli şehirlerini, ilgili tarihi bulguları ve Arap-Bizans münasebetleriyle, nüfus değişimlerini kaydetmektedir.

Şehir yakınlarındaki Altıgöz Köprüsü’nün kitabesi; bölgenin XIII. yüzyıl başlarında, muhtemelen 1210’dan önce Türklerin eline geçtiğini göstermektedir. Bir müddet Sâhiboğulları’nın hâkimiyeti altında kalan şehir, 1341’den sonra akrabalık münasebetiyle Germiyanogulları’nın idaresine geçmiştir. Germiyanoglu Hızır Paşa burada Mevlevîliğin yerleşmesinde önemli rol oynamıştır. II.Yakub Bey zamanında ise Yıldırım Bayezid tarafından Osmanlı ülkesine katılmıştır. Ankara Savaşı’ndan sonra Timur’un askerlerince tahrip edilen şehir tekrar Yakub Bey’in eline geçmiş ve 1428’e kadar onun elinde kalmıştır. Yakub Bey’in 1428’de ölümü üzerine, vasiyeti gereğince kesin olarak Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.”⁵

B. İDARİ YAPI

Osmanlı devlet teşkilatını, merkez ve taşra teşkilatı olmak üzere başlıca iki grupta incelemek mümkündür. Osmanlılar, coğrafi saha olarak genişlemeye başlayınca; merkeze bağlı idari birimler kurmaya ve bunların başına yöneticiler tayin etmeye başladılar. Merkezi idarenin dışında kalan bu bölgelere “taşra” denilmekteydi. Osmanlı Devleti’nin taşra idaresi aşağıdan yukarıya köy, nahiye, kaza, sancak ve beylerbeyilik olmak üzere yapılanmıştır.

Karahisar-ı Sahip Sancağı, 1839’da Hudavendigâr adı altında teşkil edilen eyaletin içinde sayılmıştır. Önceleri merkezden tayin

⁴ C.S.Ligthfoot, “Bizans Döneminde Afyonkarahisar”, *Afyonkarahisar Kütüğü*, Afyon 2001, c. 1, s. 115-124.

⁵ Emecen, “Afyon”, age, c.1, s. 444

edilen sancak beyleri tarafından idare edilmekte iken, bu tarihte kaymakamlık, 1867’de mutasarrıflık olarak idare teşkilatında yerini korumuştur.⁶

Kaza yapılanmasında ise; XIX. yüzyılın ilk yarısında herhangi bir değişiklik olmamış, 1853’e kadar aynı yapılanma devam etmiştir. H.1264/M.1848 tarihli defterde Şehrâbâd, Sincanlı ve Ulu-Sincanlı nahiyelerine dair kayıtlar da mevcuttur. Ancak H.1270/M.1853/54 senesine ait kazaların tahminî mahsulât miktarları ile kaza nüfuslarını gösteren bir defterden Geyikler, Şeyhli, Dazkırı ve Çal civarının Karahisar-ı Sahip sancağına dahil edilerek yeni kazalar ihdas edildiği anlaşılmaktadır. XVII.yüzyılın başında oluşan kaza yapılanması, iki buçuk asır sonra bu dönemde sancağına yeni bölgeler katılması sonucunda, yeni kazaların teşkiliyle genişlemiştir. Böylece, bu döneme kadar sancakta 10 kaza varken; kaza sayısı bir anda 19’a çıkmıştır. Söz konusu defterde kazalar; Karahisar-ı Sahip, Sandıklı, Sincanlı, Şuhut, Çola-âbâd, Bolvadin, Çay, Karamık, Hanbarçın, Nevâhî-i Barçın, Emirdağ, Çal, Baklan, Şeyhlü, Dazkırı, Homa, Geyikler, Dânişmendlü ve İshaklı şeklinde kaydedilmiştir. Bu tarihten sonra sıkça değişiklikler olmaya başlamıştır. H.1277 tarihinde, kazalardan Homa, Şeyhlü, Emirdağ, Nevâhî-i Barçın ve Çola-âbâd kazaları görünmemektedir.

1870’lerden sonraki dönemin idari taksimatı hakkında salnamelerde düzenli bilgi bulmak mümkündür. Kaza ve nahiye taksimatında değişiklikler olurken, köy sayısı ve dağılımı da sürekli değişmektedir. Mesela 1296 yılı salnamesinde, Karahisar-ı Sahip kazasında 78, Sandıklı kazasında 100, Şeyhlü nahiyesinde 53, Geyikler nahiyesinde 52, Çal nahiyesinde 30, Baklan nahiyesinde 24, Bolvadin kazasında 21 ve Hanbarçın nahiyesinde 50 olmak üzere toplam 479 köy bulunmaktadır. Buna karşılık 1301 salnamesinde;

⁶ Mustafa Karazeybek, “Osmanlılar Döneminde İdarî Yapı”, *Afyonkarahisar Kütüğü*, c. 1, Afyon 2001, s. 191.

Karahisar-ı Sahip kazasında 100, Şuhut nahiyesinde 46, Sandıklı kazasında 70, Şeyhlü nahiyesinde 59, Geyikler nahiyesinde 45, Dazkırı nahiyesinde 21, Bolvadin kazasında 18, İshaklı nahiyesinde 14, Çal kazasında 31, Baklan nahiyesinde 29, Aziziye kazasında 41, Hanbarçin nahiyesinde 9 olmak üzere toplam 483 köy bulunmaktadır.

XIX. yüzyılın sonlarına ait kaza ve nahiyelerin durumu şer'îye sicil defterlerinden de tespit edilebilmektedir. Mesela, H.1299/M.1882- 1883 ve H.1306-1308/1889-1891 tarihli defterlere göre, daha önce mevcut olan Nevâhî-i Barçınlı, Karamık ve Çola-âbâd kazaları lağvedilmiştir. Barçınlı kazasının ismi ise Aziziye şekline dönüşmüş, Çay Kazası da Bolvadin'e bağlı bir nahiye haline gelmiştir. Diğer taraftan, Karahisar-ı Sahip kazasına bağlı olarak geçen Şehrâbâd nahiyesinin ismi Etraf-ı Şehr olarak değişmiştir. Bunlardan başka, Bolvadin kazasına bağlı İshaklı ve Aziziye kazasına bağlı Bayat nahiyeleri ihdas edilmiştir. Şer'îye sicil defterlerindeki bu bilgilere göre 1882-1891 yıllarında kaza ve nahiye dağılımı şu şekildedir: Karahisar-ı Sahip kazası, Etraf-ı Şehr nahiyesi, Sincanlı nahiyesi, Şeyhlü nahiyesi, Aziziye kazası; Bayat nahiyesi, Sincanlı kazası, Şuhut kazası, Bolvadin kazası; Çay nahiyesi, İshaklı nahiyesi, Çal kazası.

4 Mart 1898 (H.10 Şevval 1315) tarihinde Hudavendigâr vilâyetine bağlı olan Karahisar-ı Sahip sancağında yeni ve geniş bir yapılanmaya gidilmiştir. Bu değişimde kaza sayısı, Karahisar, Sandıklı, Bolvadin ve Aziziye olmak üzere dörde inerken, söz konusu kazalara bağlı nahiye sayısında aşırı bir artış ortaya çıkmıştır. Yapılan idari taksimatta, Karahisar kazasında 9, Sandıklı'da 11, Bolvadin'de 4, Aziziye'de 5 olmak üzere toplam 29 nahiye oluşturulmuştur. Diğer taraftan bütün köylerin tespiti yapılarak hangi köylerin hangi nahiyelere bağlı olduğu da belirlenmiştir. Aynı zamanda yeni hallerine göre nahiye ve kazaların haritaları çıkarılmıştır.

XX. yüzyılın başlarında yerleşim merkezlerinin bazılarının isimlerinin değiştirildiği görülmektedir. Buna örnek olarak Geyikler isminin, Dinar olarak değiştirilmesi 5 Rebû'l- ahir 330 tarihli padişah iradesiyle olmuştur. Karahisar-ı Sahip sancağının müstakil liva haline gelmesi ise 1914 yılında gerçekleşmiştir.⁷

Cumhuriyet dönemindeki idarî yapı, konumuz dışında olmakla beraber okuyucuya mukayese imkanı sağlamak amacıyla 2000 yılı verilerine göre, Afyonkarahisar vilâyetinin biri merkez ilçe olmak üzere 18 ilçe, 108 belde, 392 köy ve 573 mahallesi bulunmaktadır. İlçeler; Merkez, Başmakçı, Bayat, Bolvadin, Çay, Çobanlar, Dazkırı , Dinar, Emirdağ, Evciler, Hocalar, İhsaniye, İscehisar, Kızılören, Sandıklı, Sincanlı, Sultandağı ve Şuhut'tur.⁸

C. NÜFUS

Afyonkarahisar'ın yazılı belgelere dayalı olarak tespit edilebilen ilk nüfus kayıtları, Osmanlı dönemi kaynaklarıdır. XVI. yüzyıla ait tahrir defterleri Türk dönemindeki nüfusla ilgili önemli bilgiler içermektedir.

Afyonkarahisar'ın merkez nüfusu XVI. yüzyılın ilk çeyreğinde yaklaşık olarak 9.000, son çeyreğinde ise 11.000 civarındadır. 1528 yılında 34 mahalleden sadece ikisinde 79 hane Ermeni ve 15 hane Yahudi olmak üzere 94 hanede 470 kişi bulunmaktaydı. Nüfus değişimleri zaman içerisinde devam etmiştir. 1831 sayımına göre Afyonkarahisar'daki erkek nüfusu; 13.346 Müslüman, 1080 gayri müslim olmak üzere 14.426'dır. 1289/1872 senesi Hudavendigâr Vilâyeti Salnamesi'ne göre (Şuhut, Sincanlı dahil); 48.589 erkek, 46.887 kadın olmak üzere toplam 89.128 Müslüman ve 59 Rum, 9

⁷ Karazeybek, agm, s. 186-210

⁸ Latif Daşdemir ve Muzaffer Uyan " Cumhuriyet Döneminde İdarî Yapı", *Afyonkarahisar Kütüğü*, c. 1, Afyon 2001, s. 222.

Protestan, 2 Katolik, 7 Yahudi ve 6271 Ermeni⁹ bulunmaktadır. 1291/1874 tarihli salnameye göre Sancak'ın merkez nüfusu 22.922 Müslüman, 1876 gayri müslim olmak üzere toplam 24.797'dir. 1302/1885 tarihli salnamede; 48.316 Müslüman, 4.650 gayri müslim nüfus belirtilmektedir. 1306/1888 tarihli salnamede ise; merkez kazanın nüfusu 72.606 Müslüman, 2337'si erkek 2375'i kadın olmak üzere 4812 Ermeni ve 18 Rum'dan oluşmuştur.¹⁰

D. TARIM

Afyonkarahisar halkı, verimli tarım arazilerine sahip olmamasına rağmen Osmanlı Devleti'nin iktisadi politikasına uygun olarak tarım ve hayvancılıkla uğraşıyordu.¹¹ Ürün sıralamasında hububat ilk sırayı almaktadır. H.1302/ M.1885 tarihli Hudavendigâr Vilâyeti Salnamesi'ne göre; haşhaş üretimde önemli bir yere sahiptir. Bağcılık sık değildir. Hububattan başka kök boya, keten, meyve ve sebze ziraatı yaygındır. Yıllık ortalama 600.000 kile buğday, 300.000 kile şair (arpa), 6.000 kile mısır, 256.000 kile burçak ve değişik hububat üretilmektedir. 250.000 kıyye (okka) haşhaş yetiştirilir.¹²

E. TİCARET VE SANAYİ

Afyonkarahisar Osmanlılar tarafından fethedildikten sonra iktisadî ve ticarî hayat oldukça canlanmıştır. Afyonkarahisar XV-XVI. yüzyıllarda Bursa'dan Şam'a giden hac-ticaret yolu üzerinde bulunmaktadır. Anadolu'nun en gelişmiş ticaret merkezlerinden birisidir. Afyonkarahisar'da ticaret hayatının XVII. yüzyılda daha da geliştiği çarşıda zanaat ve ticaretle uğraşılan mekanların sayıca artmasından, yani daha geniş bir alana yayılmasından açıkça

⁹ Latif Daşdemir "Yerleşim ve Nüfus" *Afyonkarahisar Kütüğü*, c. 1, Afyon 2001, s. 243-266.

¹⁰ İsmail Hızal ve. Mehmet Sadettin Aygen, *Osmanlı Salnâmelerinde Afyon*, s. 33, 66, 102-103.

¹¹ Latif Daşdemir, "Afyonkarahisar'da Tarım", *Afyonkarahisar Kütüğü*, c.2, Afyon 2001, s. 331.

¹² Hızal ve Aygen, age., s. 65-66.

anlaşılmaktadır. XIX. yüzyıla gelindiğinde Afyonkarahisar Batı Anadolu'nun hâlâ önemli ticaret merkezlerinden birisiydi. Keza bu yüzyılda Afyonkarahisar; Erzurum'dan gelip İzmir'e ulaşan ve oldukça işlek olan kervan yolu üzerinde bulunuyordu.

Afyonkarahisar'da; Yeni Cami, Yoncaaltı Camii ve Umur Bey Külliyesi (şimdiki belediye binası civarı) arasında kalan kısım XV-XVI. yüzyıldan itibaren şehrin yeni ticaret merkezi olmuş ve bu konumunu günümüze kadar devam ettirmiştir. Osmanlı şehirlerinde zanaat ve ticaret yerleri genel olarak çarşı olarak adlandırılırdı. Osmanlı çarşıları merkezde bir veya birkaç bedesten olmak üzere, hanlar ve sûklardan müteşekkil olup kentin merkezini oluşturlardı. XIX. yüzyılda şehirde Büyük Bezazistan, Küçük Bezazistan ve Taş Bezazistan adıyla üç bedesten bulunmaktadır. XX. yüzyıl başlarında ise Cağal-oğlu Rüstem Paşa Bedesteni yerine Hacı Bekir Tiryaki tarafından şimdiki bedesten inşa ettirilmiştir. XIX. yüzyıla ait mahkeme kayıtlarından öğrendiğimiz kadarıyla Afyonkarahisar bedestenleri kumaş ve bez ticaretinin yoğun şekilde yapıldığı yerlerdir.

Belli bir iş koluna ait esnafın yoğunlaştığı çarşı ve sûklar, çoğunlukla bir sokak boyunca veya bir kavşakta yan yana inşa edilmiş dükkanlar bütünüdür. XIX. yüzyıl mahkeme kayıtlarından tespit edilen çarşı isimleri şunlardır: Aktarlar, Bakkallar, Büyük ve Küçük Demirciler, Dikiciler, Gümüşçüler, Haffaflar, Kalaycılar, Kaltakçılar, Muytablar, Pabuççular, Saraçlar, Sağrıcılar, Semerciler, Yağcılar, Yemenciler, Yemişçiler Sûku mesleklerinin ismiyle anılan mekanlardır. Uzun Çarşı günümüze kadar ticarî merkez olma özelliğini devam ettirmiştir. Afyonkarahisar'da yirminin üzerinde pazar yeri olduğu kayıtlarda belirtilmektedir. Şehrin en önemli sınaî tesisleri olan debbağhaneler Mevlevî Camii'nin üst kısmındaki Akarçay kenarındaki bir mevkiye faaliyet göstermekteydiler.

1884/1885 yılına ait Hudavendigâr Salnamesi'ne ¹³ ; göre Afyonkarahisar'da 1811 dükkan bulunmaktaydı. 1844 yılına ait şer'iyeye sicilinde yer alan esnaflarla ilgili listede, Afyonkarahisar'da 42 meslek dalında 821 dükkan bulunmaktadır. Özer Küpeli şer'iyeye sicilleri üzerinde yaptığı incelemede, Afyonkarahisar'da yüz yirmi dokuz değişik meslek gurubu tespit ettiğini ve bu meslekleri tablo halinde "Afyonkarahisar'da Ticaret" ¹⁴ isimli makalesinde belirtmektedir.

F. EL SANATLARI

Afyonkarahisar konumu itibarıyla merkez olmasının yanında 1800'lü yıllarda el sanatlarıyla da ün kazanmış ve takdir görmüş bir şehirdir. El sanatlarındaki çeşitlilik dikkat çekicidir. Bu dönemdeki el sanatları: Dokumacılık alanında halı- kilim, el dokuması kumaşlar, ç3333arpana (kolon) dokumalar, örgü işleri, işleme, oya, keçe ve hasırdır. Ayrıca ahşap işçiliğinde mimari elemanlar (minber, kapı, pencere gibi), baston yapımı ve süslemeciliği, at arabacılığı ve sedef kakmacılık. Maden ve taş işçiliğinde mermer, gümüş, bakır işleri, kuyumculuk, demir ve silah yapımı önemli el sanatlarından bazılarıdır. Ayrıca deriden saraç işleri ve yemenicilik gibi el sanatı ürünleri yapılmaktadır.

Mehmet Ziya Efendi 1899 yılında Afyonkarahisar'a uğramış ve halkın geçim kaynakları ve el sanatlarıyla alakalı şu bilgileri vermiştir. " Çarşı boyunca gezerken ahalinin sanat ve meşguliyeti hakkında iyice malumat topladım. Halkın ekserisi çiftçi olmakla beraber içlerinde sanayi erbabı pek çoktur. Kuyumculuğa ait kafeskâri yani tel çubuklardan işlemeli kafesler, dış pencerelerde kullanılan

¹³ Hızal-ve Aygen, age. , s. 66.

¹⁴ Özer Küpeli, "Afyonkarahisar'da Ticaret", *Afyonkarahisar Kültüğü*, c. 2, Afyon 2001, s. 389-395.

korkuluklar burada ağaçtan da yapılır. Gümüşten buhurdanlık, işlemeli baston pek meşhurdur. Gömlek, çarşaf, aba, halı, kilim ve antik silahların yapımında kasabayı hayli ilerlemiş buldum. Kap kacak gibi mutfak malzemeleri iptidai usullerle yapılıyorsa da üretim burada oldukça yaygındır.”¹⁵

G. EĞİTİM KURUMLARI

1. Klasik Eğitim Kurumları

a. Sıbyan Mektepleri

İlk tahsili vermek üzere tesis olunan mekteplere verilmiş addır. Bu mekteplerde “sabi” denilen beş altı yaşındaki çocuklar okuduğu için bu ad verilmiştir. Hemen her mahallede bir tane bulunduğundan halk arasında “Mahalle Mektebi” adıyla anıldığı gibi çoğu taşla yapılmış binalar oldukları için “Taş Mektep”te denilirdi. Bu mektepler ekseriya camilere bitişik büyük bir odadan ibaretti. Camilerin müştemilâtından olarak imam ve müezzinlere mahsus odalar gibi bir odanın mektep ittihaz olduğu da vâki idi. Ayrı olanlar çokluk büyük camilerin bitişğinde, odalar ise küçük camilerle köy camileri içinde idi. Sıbyan mektebinin camiye bitişik veya cami içinde olmasının sebebi okumakla beraber çocuğun dinini öğrenmesi idi.

Sıbyan Mektepleri yalnız bir odadan ibaret olduğu gibi tek bir hoca tarafından idare olunurdu. Hoca Efendiler medrese tahsili görürler, orada yetişirlerdi. Ekseriyetle bir caminin ya imamı, yahut müezzini idiler.

---

¹⁵ Ülku Küçükkurt ve Nihal Arsoy, “Afyonkarahisar El Sanatları”, *Afyonkarahisar Kütüğü*, c. 2, Afyon 2001, s. 138.

Sıbyan Mektepleri'nde okutulan dersler elifbadan (alfabe) başlamak üzere Kur'an, yazı, ilmihal, hesaptan ibaretti. Sonraları bir parça tarih ve coğrafya da ilâve edilmişti. Kur'anı düzgün okumak için "Tecvid" de okutulurdu. Lügat öğretmek için "Tuhfe" ezberletilirdi. Namaz sureleri de hassaten öğretilirdi.

Sıbyan Mektebi tabiri Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde dahi kabul edilmiş idi. Bu mekteplerin sınıflara taksimi ve her sınıfta okutulacak derslerin nevi ve dereceleri tayin edilmek ve köy sıbyan mektepleriyle kasaba mektepleri nazarı dikkate alınmak suretiyle daha iyi bir hale konulmuştu. Sonradan resmî İptidai mekteplerin açılması ve çoğalması ile "Sıbyan Mektebi" tabiri bırakılmış, onun yerini "Mekâtib-i İptidaiye" almıştır.¹⁶

Afyonkarahisar'da, XV. yüzyılda dört Sıbyan Mektebi açıldığı, XVI. yüzyılda 7 Sıbyan Mektebi ilâve edildiği, XVII. yüzyılda 9 tanesi şehir merkezinde 3 tanesi köylerde olmak üzere 12 Sıbyan Mektebinin bulunduğu görülmektedir.¹⁷ Feridun Emecen'in tespitine göre XIX. yüzyılda (1898 yılında) Afyonkarahisar merkez kazada 13 Sıbyan Mektebi¹⁸ bulunmaktadır.

Afyonkarahisar kaza merkezinde XX. yüzyılda açıldığını tahmin ettiğimiz 8 Sıbyan Mektebi bulunmaktadır. Bunları Aksaray Mektebi, Aynioğlu Mektebi, Cürcânî Mektebi, Girildi Mektebi, İğde Hoca Mektebi, İslî Mektebi, Karacaametlioğlu Mektebi, Süleyman Efendi Mektebi olarak zikredebiliriz.¹⁹

b. Medreseler

¹⁶ Mehmet Zeki Pakalın, "Sıbyan Mektebi", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. 3, İstanbul 1993, s. 201-203.

¹⁷ Yusuf İlgar, "Afyonkarahisar'da Eğitim- Öğretim", *Afyonkarahisar Kütüğü*, c. 2, Afyon 2001, s. 223-226.

¹⁸ Emecen, "Afyonkarahisar", *age.*, c. 1, s. 445.

¹⁹ Ömer Fevzi Atabek, *Afyonkarahisar Vilâyeti Tarihçesi* (Haz. Turan Akkoyun), Afyon 1997, s. 181-182.

Arapça ders yapılan yer, öğrencinin içinde oturup ders okuduğu bina anlamına gelmektedir.²⁰ Medreselerdeki sınıflandırma şu şekildedir. Hariç Medreseleri; ilkokul derecesinde iptidai hariç ve ortaokul özelliğinde hareket-i hariç şeklinde iki kısımdır. Dâhil Medreseler ortaokul özelliğindeki Rüştiye derecesinde olup, iptidai dahil ve hareket-i dahil diye ikiye ayrılmıştır. Mûsıla-i Sahn yahut Tetimme Medreseleri, Lise (İdadî) seviyesinde olup yüksekokula öğrenci yetiştirirler. Sahn-ı Semân Medreseleri ise yüksekokullardır.²¹

Afyonkarahisar'da XIII. yüzyılda birisi merkezde olmak üzere üç medrese bulunduğu tahmin edilmektedir. Merkezdeki medrese; 1231-1232 yılları arasında açılan Hisarardı Alaaddin Medresesi'dir. XIX. yüzyıla kadar zamanla değişik medreseler faaliyet göstermiştir. XIX. yüzyılda şehirde on üç Medrese²² olduğu kaydedilmekte, bu sayı yirmi altıya kadar çıkmakta ve isimleri sayılmaktadır. Yine 1301/1883 yılında Afyonkarahisar merkezinde on Medresenin açık olduğu, iki yüz altı öğrencisinin bulunduğu kaydedilmektedir. XX.yüzyılın başında ise medrese sayısı on dokuz; (1903 yılında) öğrenci sayısı ise 789'dur.²³ Müderris ücretlerinden anlaşıldığı üzere Afyonkarahisar'da bulunan medreseler ilk ve orta dereceli birer eğitim kurumu seviyesindedir.²⁴

Gedik Ahmet Paşa Medresesi²⁵ ve Yoncaaltı (Tevfikiye) Medresesi Afyonkarahisar'da bulunan iki önemli medresedir. Bu medreselerin inşası, imar planı, müderris ve öğrencilerin ücret ve harçlıklarıyla müderrislerin isimleri ve görev yılları; bazı yıllara ait

²⁰ Pakalın , age. , “ Medrese”, c. 2, s. 436.

²¹ *İlmiye Salnamesi*, Birinci Baskı, Matbaa-ı Amire 1334 (1918), s. 644-649.

²² Hızal ve .Aygen, age. , s. 103, İlgar, agm., s. 219.

²³ İlgar, agm. , s. 220-221.

²⁴ İlgar, agm. , s. 222.

²⁵ Gedik Ahmet Paşa Külliyesi ile ilgili geniş bilgi için bk. M. Baha Tanman, “Gedik Ahmet Paşa Külliyesi”, *TDV. İslâm Ansiklopedisi*, c. 13, İstanbul 1988, s. 544-545.

öğrenci sayıları günümüze kadar ulaşmıştır.²⁶ Müderris sayısının tek olması bazı kaynaklarda o medresenin, müderrisin adıyla anılmasına neden olmuştur. Osmanlı medreselerinde “ Ulûm-ı Âliye” denilen Kelâm, Mantık, Belagat, Lügat, Nahiv, Matematik, Astronomi, Felsefe, Tarih ve Coğrafya gibi ilimlerin yanında bir de “Ulûm-ı Diniye” denilen Kur’an ilimleri , Hadis ve Fıkıh gibi ilimler okutulurdu.²⁷

2. Modern Eğitim Kurumları

a. İptidai Mektepleri

İptidai mektepler; Sıbyan Mektepleri’nin yanı sıra, Avrupâî tarzda eğitim vermek üzere açılan ilkokullardır. Şehirde XIX. yüzyılda, Gedik Ahmet Paşa Mektebi (M.1883-84) ,Mepiran Mektebi ve Osmaniye Kız Mektebi (1892’den önce), Terakki Mektebi, Hisar Mektebi (1898’den önce) açılmıştır.

Yüzyılın başında Çırak Mektebi (1907’den önce), İhtisabzade Mektebi (1865’den önce), Mecidiye Kız Mektebi (!914’ten önce), Mısrî Mektebi, Sahibata Mektebi (1915) Afyonkarahisar kaza merkezinde açılan mekteplerden bazılarıdır.

R.1307/1891 yılı Salnamesi’ne göre, Sancak genelinde 398 Müslim ve 9 Gayr-i Müslim İptidai Mektebi bulunmaktadır. Okulların tamamında 16.990 öğrenci okumaktadır. Öğrencilerin 334’ü Gayr-i Müslim, 16.656’sı Müslüman’dır. Müslüman öğrencilerin ise 11.244’ü (% 67,5) erkek, 5.412’si (% 32,5) kızdır.²⁸ Muallim Yusuf Efendi ve

²⁶ Yusuf İlgar, “Afyonkarahisar’da Medreseler ve Mektepler”, *Afyonkarahisar Kütüğü*, c. 1, Afyon 2001, s. 371-375.

²⁷ Ziya Kazıcı, “Eğitim”, *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, c. 14, İstanbul 1993, s. 100-101.

²⁸ İlgar, “Afyonkarahisar’da Eğitim Öğretim”, age. , c. 2, s. 228-229.

Hat Muallimi Mustafa Efendi'nin çalıştığı İptidai mektebinde 200 öğrencinin öğrenim gördüğü belirtilmektedir.²⁹

b. Rüştîye Mektepleri

Rüştîye; ortaokul derecesinde ³⁰ altı yıllık ³¹ bir eğitim kurumudur. Afyonkarahisar merkezinde 1868 yılında Karahisar-ı Sahip Rüştîyesi açılmıştır. H.1306/ M.1890 senesinde üç öğretmen, bir bevvab (kapıcı) ve 90 talebe ile öğretime devam etmiştir.³² Dört sınıflı olan okul Zafer Müzesi'nin ve yıkılan Hükümet Konağı'nın yan tarafında bulunmaktaydı. Şehirde 1898 yılından önce açılan Kız Rüştîyesi bulunmaktadır.

1906-1907 öğretim yılında şehirde üç Rüştîye ile birlikte, bir özel Rüştîye Mektebi bulunmaktadır. Özel okul, Eser-i Terakki adı ile Bekir Gümüş tarafından 1909 yılında açılmıştır.³³

c. İdadi Mektepleri

İdadi orta tahsili veren mektepler hakkında kullanılan bir tabirdir. Öğrenim süresi beş yıldır. 1286 (1869) tarihli Nizamnâme ile Rüştîye'nin üstünde olmak üzere açılmıştır. ³⁴ Yusuf İlgar “Afyonkarahisar’da Mektep ve Medreseler” isimli makalesinde şu bilgileri vermiştir. Karahisar-ı Sahip Mekteb-i İdâdi-i Mülkisi 19 Ağustos 1311/ H.1313 /31 Ağustos 1895 tarihinde açılmıştır. 1896-1897 öğretim yılında 80 öğrencisi ve 2 hademesi bulunmaktadır. 1902-

²⁹ Hızal ve.Aygen, age. , s. 97

³⁰ Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, Ankara 2005, s. 1667 ; Abdullah Yeğin , Yeni Lügat, İstanbul 1883, s. 591.

³¹ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, “rüştîye”, c. 19, İstanbul 1993, s. 10002

³² Hızal ve.Aygen, age. , s. 97.

³³ İlgar, “ Afyonkarahisar’da Eğitim Öğretim”, age., c. 2, s. 231

³⁴ Pakalın, “ İdadî”, age, c. 2, s. 34

1903 öğretim yılında 6 öğretmen 1 mubassır görev yapmaktadır. Ayrıca bu makalede okuldaki öğrenci sayısı, okulun ders müfredatı, öğretmenlerin mezun oldukları okullar, ödüllendirme esasları, Gümüşzade Ahmet bin Murad Efendi'ye ait şahadetname tercümesi ve okulun sonraki yıllardaki durumuyla ilgili bilgiler zikredilmiştir.³⁵

3.Ermeni Mektepleri

Afyonkarahisar'da 1705 yılından itibaren azınlıkların kendilerine ait okul açtıkları görülmektedir. On yedinci asrın başında açılan Ermeni Erkek Mektebi, 1899-1900 yıllarında Rüştüye düzeyinde olup, bu tarihte ortalama 180 öğrencisi bulunmaktadır. Diğer Erkek Ermeni Rüştüyesi 1882, Ermeni Kız Rüştüyesi ise 1892 yılında ruhsatsız olarak açılmıştır. 25 Eylül 1311/ 1895 tarihi itibariyle 543 talebesi bulunan kız ve erkek iki Sıbyan Mektebi'nin bulunduğu anlaşılmaktadır.³⁶

---

³⁵ İlgar, “ Afyonkarahisar'da Mektep ve Medreseler”, age. , c. 1, s. 3 76-381

³⁶ İlgar “ Afyonkarahisar'da Eğitim Öğretim”, age. , c. 2, s. 232-233

İKİNCİ BÖLÜM

AFYONKARAHİSARLI DEVLET MEMURLARI

,XIX. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin idarî, iktisadî, siyasî, sosyal alanlarda büyük sorunlarla karşılaştığı bir asır olmuştur. Bu sorunları çözebilmek için reformlar yapılmıştır. İdarî alanda yapılan reformlar merkezî yönetimin gücünü artırmaya yönelik olmuştur. II. Abdülhamit döneminde istihdam edilen memur sayısı 35.000 kişi civarındadır. Memurların etkin bir şekilde siyasî kontrol altına alınması gayesiyle şer'i ve askerî sınıf haricindeki bütün memurlara tercüme-i hâl varakası doldurup ilgili nezarete göndermeleri zorunluluğu getirilmiştir. Memurlar tarafından doldurulan otobiyografi belgelerinde, memurun isim ve lakabı, doğum tarihi, doğum yeri, baba adı, mensup olduğu sülale, tahsil durumu, bildiği yabancı diller, basılmış eserleri, göreve başlayış ve ayrılış tarihleri, aldığı nişan ve madalyalar, liyakat ve ehliyet durumu, aldığı maaş miktarı, milliyeti ve haklarında yapılan inceleme ve soruşturmalara ait bilgiler bulunmaktadır. Bu resmi belgelerin kaydedildiği defterlerin tescili işlemine Sicill-i Ahvâl, meydana gelen defterlere de Sicill-i Umumî Defterleri adı verilmiştir.³⁷

Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun kurulup çalışmaya başladığı 1879 tarihine gelinceye kadar Osmanlı Devleti'nde vazifelilerin sicillerini bir defterde toplayan büro hizmetlerine rastlanmamaktaydı Sicill-i Ahvâl Komisyonu 6 Şubat 1879 tarihinde kurulmuş ve sicil çalışmalarına başlamıştır. H.1314/M.1896 tarihinden itibaren Memurîn-i Mülkiye Komisyonu hiçbir daireye bağlı olmaksızın sicill-i ahvâl kayıtlarını tutmaya devam etmiştir. 1908 yılında II.

³⁷ Pakalın, "Sicill-i Ahvâl", age. , c. 3, s. 210; *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi* (yay. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı), Ankara 1992, s.286-287; Serdal Soyluer, Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Muğlalı Devlet Memurları, *Muğla Üniversitesi S.B.E. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Muğla 2006, s. 1-5

Meşrutiyet'ten sonra “Sicill-i Ahvâl İdâresi” adı altında yeniden, fakat Dahiliye Nezareti teşkilatı içinde teşekkül ettirilmiş, böylece ayrı bir daire kurulmuştur. Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar devam eden Dahiliye Nezareti Memûrîn ve Sicill-i Ahvâl İdâresi'nin tescil işlemleri, bu defterlere zeyil olacak şekilde ilave edilmiş, “Memûrîn Muamelât Dosyaları” halinde tanzim edilerek saklanmıştır. Sicill-i Ahvâl Komisyonunun kurulmasından itibaren mülkî ve adlî memurlardan 1909 yılına kadar süren bir zaman dilimi içinde 92.000 memurun sicil kayıtları 201 defterde toplanmıştır.³⁸

Bu defterlerde kayıtlı 92.137 memur içerisinde Karahisar-ı Sahip doğumlu memurların sayısı 67'dir. Bu memurların bazıları Kaymakam, Belediye Reisi, Sandık Emni, Müderris, , Mücellit, Arzuhalci, Terzi, Değirmenci, Muypap, Tütüncü, Zürra (Çiftçi) gibi değişik meslek sahibi eşrafın çocuklarıdır. Bazılarının sadece babasının adı zikredilmektedir. Memurlar arasında sekiz Ermeni asıllı memur bulunmaktadır. Bu memurların eğitimlerine; Sıbyan veya İptidai Mekteplerinde ilk dini bilgilerini alarak başladıkları, daha sonra Medrese'de veya Rüştiye ve İdadi Mektepleri'nde devam ettikleri görülmektedir. Hukuk, Dârülmulallimîn, Ziraat, Dârülmaarif ve Münşaa gibi okullara bazılarının gittikleri görülmektedir. Ermeni öğrencilerin ise; Ermeni, Fransız, Protestan mekteplerinde ilköğretimlerini tahsil ettikleri görülmektedir. Memurlardan, Karahisar-ı Sahip vilâyeti dahilinde görev yapanlar olduğu gibi, Anadolu, Rumeli, Arap yarımadası gibi değişik Osmanlı coğrafyasında görev yapanlara da rastlanmaktadır. Çalıştıkları kurum; Ziraat Bankası, Düyûnu Umumiye, Posta ve Telgraf İdaresi ile Dahiliye ve Maliye Nezareti başta olmak değişik devlet kurumlarıdır.

³⁸ Ayhan Yüksel, *Osmanlı Döneminde Tirebolulu Memurlar*, İstanbul 2004, s. 28; Memurlar ve sicill-i umumî defterlerinin sayısı ile ilgili geniş bilgi için bk. Soyluer, agt. , s. 5.

ABDULHAMİT SAMİ EFENDİ (İPLİKCİZADE)

Kâtiplerden Mehmet Emin Efendi'nin oğludur. 1863/1864 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde esasi İslâmiyet olan ilk dini bilgilerini öğrenmiştir. Daha sonra Gülünlü Medresesinde Arapça sarf ve nahiv (dilbilgisi) okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 28 Ağustos 1883'te yirmi yaşında iken Afyonkarahisar Tahrirat Kalemi'nde mülâzım olarak memuriyete başlamıştır. 11 Haziran 1885'te askere gitmiş ve asker dönüşü 13 Mart 1890'da yine Afyonkarahisar Muhasebesi'ne mülâzım olarak atanmıştır. 14 Aralık 1894'te 200 kuruş maaşla Hanbarçin³⁹ Nahiyesi Kitabetine tayin edilmiştir.

Maliye Nezareti'nce Abdulhamit Sami Efendi'nin; Hanbarçin Nahiye Müdürlüğü, Aziziye⁴⁰ Kaymakamlığı ile Mal Müdürlüğü ve Afyonkarahisar Mutasarrıflığı ile Muhasebeciliği ve Hudavendigâr Valiliği ile Defterdarlığı'nca yazılan mülâhazalara atıf ile iktidarı ve vazifesini yapmaya yeterli olduğu tasdik edilmiştir. Nüfus ve askerlik tezkerelerinin tasdikli suretleri, adı geçen vilâyetin 12 Nisan 1896 tarihli cevap yazısı, mezkûr kitabete tayin tarihi, maaş miktarı, göreve başlayışı, Muhasebe-i Umumiye-i Maliye'nin 28 Ağustos 1896 tarihli ilmi haberi, asıl hâl tercümesi evrakıyla mahfuzdur.(27 Şubat 1899)⁴¹

³⁹ Afyon iline bağlı Bayat ilçesi. Nuri Akbayar, *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, İstanbul 2001 , s. 68.

⁴⁰ Afyon iline bağlı Emirdağ ilçesi. Akbayar, age. , s.14.

⁴¹ BOA (Başbakanlık Osmanlı Arşivi) , DH. SAİD (Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl İdaresi Defteri), no. 85, s. 95.

ABDULLAH ŞAHİN EFENDİ

Seyit Ahmet Efendi'nin oğludur. 1836 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Babasından ve diğer seçkin âlimlerden dini ilimler ve Arapça dilbilgisi tahsil etmiştir. Sonra Dersaadet'e⁴² gelip Dârümuallimin'de⁴³ tahsilin yaparak şahadetname (diploma) almıştır. Beşiktaş Camii'nde iki defa öğrencilere icazet vermiştir. Arapça, Farsça, Türkçe okuyup yazabilmektedir. Arapça olarak yazdığı "Mübîn'ül- Maâni 'alâ Tertîb-i Hurûf'il- Mebânî (Alfabetik Olarak Manaların Açıklanması)" isimli eseri basılmıştır.

1866 yılı Kasım/Aralık ayında gönüllü olarak Meclisi Maarif Arapça, Farsça Mümeyyizliği'ne⁴⁴, 1867 yılı Kasım ayında 300 kuruş maaşla Beyazıt Rüştîye Mektebi Farsça Muallimliğine tayin olunmuştur. 25 Nisan 1868'de 1700 kuruş maaşla Meclisi Maarif Azasına katılmış ve 15 Ağustos 1877'de kendi isteğiyle ayrılmıştır. 25 Şubat 1878'de 1000 kuruş maaş ve 500 kuruş arpalık ile Meclisi Tetkikat-ı Şer'îye, 24 Haziran 1886'da 2800 kuruş aylıkla Dersaadet İstinaf Mahkemesi azası olmuştur. 29 Ocak 1863'te Edirne Müderrisliği, 18 Eylül 1867'de Sivas, 27 Ağustos 1872'de Beyrut Mevleviyeti⁴⁵, 13 Ağustos 1874'te İzmir Payesi, 8 Ocak 1877'de Bilâdı Hamse⁴⁶ Payesi, 26 Haziran 1886'da Haremeyn Muhteremeyn Payesi⁴⁷ tevcih edilmiştir.⁴⁸ üçüncü rütbeden Mecidiye Nişanı⁴⁹ ile ödüllendirilmiştir.

⁴² İstanbul. Akbayar, age. , s.44.

⁴³ Dârümuallimin : Rüştîye Mekteplerine muallim yetiştirmek üzere Sultan Mecid devrinde Fatih civarında açılan mektebe verilen addır. Pakalın, age. , c. 1, s. 400.

⁴⁴ Yazıları beyaz kağıda temize çeken kimseye "mümeyyiz" denilir.

⁴⁵ Mevleviyet: İlmiye sınıfında alelittlak kadılık demektir. Pakalın, age. , c.2, s.518.

⁴⁶ Bilâdı Hamse: Edirne, Bursa, Şam, Mısır- Kahire, ve Filibe'den ibarettir. Trabzon Vilayeti Salnamesi (1871) Haz. Kudret Emiroğlu, Ankara Aralık 1993, c.3, s.30; Pakalın, age. , c.3, s.69.

⁴⁷ Paye: Rütbe karşılığı kullanılan bir tabirdir. Eskiden sivillere verilen rütbelere karşılığı olarak ta kullanılan bu tabir hassaten son zamanlarda, İlmiye rütbeleri hakkında kullanılmıştır. Pakalın, age. , c. 2, s. 764.

⁴⁸ İlmiye rütbeleri için bk. Pakalın, age. , c. 3, s. 69.

⁴⁹ Mecidi Nişanı: Osmanlı nişanlarından birinin adıdır. Halk arasında Mecidiye nişanı suretinde de kullanılırdı. 3 Zilhicce 1268'de (1852) ihdas olmuştur. Sultan Mecid'e nispeten bu adı almıştır.

Memuriyet görevlerinden sorumlu tutulmamıştır. Mahkeme-i İstinaf Reis-i Evveli Vâsıf Efendi tarafından yazılan mülâhazada, Abdullah Şahin Efendi'nin görevine devam etmekte olduğu ifade edilmiştir. Adliye Nazırı Cevdet Şerif tarafından da aynı mülâhaza tasdik edilmiştir. 29 Haziran 1889

Abdullah Şahin Efendi'ye, 14 Mart 1893'te İstanbul Kadılığı Paye-i Rafı (yüksek payesi) tevcih edilmiş, 26 Mart 1893'de değiştirilerek ikinci rütbeden Mecidiye Nişanı ile ödüllendirilmiştir. Ehliyet ve liyakati sebebiyle 21 Mayıs 1896'da değiştirilerek ikinci rütbeden Nişan-ı Âli Osmanî⁵⁰ ile ödüllendirilmiştir.⁵¹

Birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, ve beşinci rütbeleri olduğu gibi murassa'ı da vardı. Kaydı hayat şartıyla verilirdi. Pakalın, age. , c. 2, s. 428.

⁵⁰ Nişan-ı Âli Osmanî: 1278 Zilhiccesinde (1862) Sultan Aziz zamanında birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve murassa olmak üzere ihdas edilmiştir. Pakalın, age. , c. 2, s. 695.

⁵¹ BOA, DH. SAİD, no. 25, s. 165

AGÂH BEY

Afyonkarahisar hanedanından Mollazade Nuri Paşa'nın oğludur. 1860 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini yapmış, Rüştîye'de tahsilini tamamlayarak şahadetname almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 1876 yılında 17 yaşında Afyon Sancağı Tahrirat Kalemi'ne mülâzım olarak girmiş ve iki yıl çalışmıştır. Daha sonra aynı yerde Ahvâl ve Muamelat-ı Mecelle Tahkik Memuru olarak çalışmıştır. 1879 yılı Mart ayında yine mülâzım olarak Afyonkarahisar Muhasebesi'ne nakil olunmuştur. 1884 yılı Kasım ayında 560 kuruş maaşla Geyikler⁵² Nahiyesi Müdürlüğü'ne atandığı halde, 1 Mart 1885 tarihinde Dersaadet'ce başkasının tayin olunmasından dolayı açıkta kalmıştır. 18 Mart 1885 'de 560 kuruş maaşla İshaklı⁵³ Nahiyesi Müdürlüğü'ne tayin olunmuştur. Agâh Bey nakil, hizmet gereği görevden ayrılma ve memuriyeti ile ilgili suçlanmamış ve hakkında adlî işlem yapılmamıştır.

Afyonkarahisar Sancağı İdare Meclisi'nden yazılan mülâhazada, evrakın içeriği tasdik edilmiştir. İntihap-ı Mülkiye Komisyonundan ilave olunan mütalâada, Agâh Beyin kaymakamlık imtihanını kazandığı ve kendisine 14 Şubat 1887 tarihli ve 77 sayılı üçüncü sınıf kaymakamlık intihapnamesi (seçme belgesi) verildiği ve halen İshaklı Nahiyesi Müdürlüğü'nde çalıştığı belirtilmiştir. 26 Şubat 1888

Agâh Bey, 26 Şubat 1888' de 1008 kuruş maaşla Konya Vilâyeti Eğridir Kazası Kaymakamlığı'na tayin edilmiş ve 21 Mayıs 1893 tarihinde de istifa ederek ayrılmıştır. Eğridir Kazası Kaymakamı olduğu dönemde, 1888 yılı Eylül/Ekim ayında zaptiye (emniyet görevlisi) ve bir takım şahıslar ile Pavlu⁵⁴ köyüne gittiği ve koyun sahiplerinden bazılarını çağırarak kayıt dışı ve saklanan koyunlar

⁵² Afyon iline bağlı Dinar ilçesi, Akbayar, age. , s. 60

⁵³ Afyon iline bağlı Sultandağı ilçesi. Akbayar, age. , s. 81.

⁵⁴ Isparta ili Sütçüler ilçesi. Akbayar. age. , s. 130.

olduğu gerekçesiyle ilgili şahıslara usulsüz makbuz verdiği ve fazla tahsilatta bulunduğu, ayrıca iki kişiden alınan 10 bin kûsur kuruş yasal olmayan parayı Eğridirli Hacı Muslihittin isimli kimseye verdiği, Pavlu ahalisinden isimleri yazılı şahıslardan harcırah ve ceza-i nakdi (para cezası) adıyla bir çok akçe ve hayvanlar aldığı iddiaları sebebiyle, Meclis-i İdare-i Vilâyet'te yargılanmasına Şura-ı Devlet-i Dahiliye Dairesinin kararı ve 30 Mayıs 1895 tarihli Padişah İrade-i Seniyyesi⁵⁵ ile izin verilmiştir.

Agâh Bey hakkında, Hamitâbât⁵⁶ Sancağı Mülkiye Müfettişliği'nce yapılan istinaf soruşturması neticesinde, isnat edilen konularda bilgileri olduğu iddia edilen şahıslardan bir kısmı, başlangıç soruşturmasındaki ifadelerini reddetmişlerdir. Yalnız vergi tahsili ve saklanan koyunları aradığını ve ortaya çıkardığını söylemişlerdir. Kaymakam hakkındaki diğer iddiaların lüzum-ı muhakemeye yeterli delillerden olmaması nedeniyle Usul-ı Muhakemat-ı Cezaiye-i Kanun-ı Muvakkattı'nın 123. maddesi gereğince men-i muhakemesine karar verildiği, Hamitâbât Müstantikliği'nin⁵⁷ Sicil-i Ahval Komisyonu'nda görülüp iade edilen 6 Temmuz 1896 tarih ve 72 numaralı kararının tasdikli suretinden anlaşılmıştır. Agâh Bey'in, Eğridir Kaymakamlığı süresince Mal Sandığı'na zimmetinin olmadığı Hamitâbât Sancağı Meclis İdaresi'nden tasdikli Eğridir Kaza Meclis İdaresi'nin 7 Ağustos 1893 tarihli muhasebe devir defterinden anlaşılmıştır.

Agâh Bey, 2 Kasım 1896'da 875 kuruş nısıf (yarı) maaşla Suriye Vilâyeti Der'a Kazası Kaymakam Vekâleti'ne tayin olunmuştur. 13 Mart 1897 'de yürürlüğe konulan tensikatı umumiyyede (genel düzenleme) maaşı 781,5 kuruşa indirilmiştir. 11 Temmuz 1897

---

⁵⁵ İrade-i seniyye: Padişahın bir işin yapılması veya yapılmaması hakkında verdiği emir yerine kullanılır bir tabirdir. İrade eskiden şifahi yani ağızdan emir vermek, yahut kendi el yazısıyla yazmak suretiyle verilir. Sonradan iradeler Mabeyn başkâtibinin imzasını taşıyan yazılı bir kâğıtla bildirilmeye başlanmıştır. Pakalın, age. , c.2, s. 78.

⁵⁶ Isparta ili. Akbayar. age. , s. 67.

⁵⁷ Müstantik: Sorgu yargıcı, Müstantiklik: Sorgu yargıçlığı.

tarihinde asıl görevlinin dönmesiyle ayrılmıştır. Görevde bulunduğu süre içerisinde vazifesini kurallara uygun olarak yaptığına, devlet malları ve şahsi haklarıyla ilgili zimmet ve ilişkisi olmadığına dair Hamitâbât Vilâyet Meclis İdaresi'nin 29 Temmuz 1897 tarihli mazbatasını komisyonca aynen görülerek iade edilmiştir.

Agâh Beyin, Göynük Kazası Kaymakamlığı'na seçildiğine dair Dahiliye Nezareti'nin, Memurin-i Mülkiye Komisyonu'na havale edilen tezkeresi üzerine Eğridir Kazası Kaymakamlığı'nda bulunduğu esnada, hakkında ortaya atılan bazı iddialardan dolayı Şura-yı Devlet kararıyla yargılandığı, yapılan soruşturmada iddialar sabit olmamasından dolayı men-i muhakemeye karar verildiği, tetkik edilen hâl tercümesinden anlaşılmıştır. Bu şekilde berat etmiş ise de bundan sonraki çalışmalarında bu gibi isnatlara yol açmayacak surette hareket etmesi kendisine tebliğ olunmuştur. Komisyondan verilen karar ve Padişah İrade-i Seniyyesi gereğince 15 Mart 1898'de 1125 kuruş maaşla Göynük Kazası Kaymakamlığı'na tayin olunmuştur.

Agâh Bey'in, Bolvadin Kazası Kaymakamı'yla becayiş isteği Dahiliye Nezareti Memurin-i Mülkiye Komisyonu'nca uygun görülmüştür. Halen görev yeri olan Göynük Kaymakamlığı'na atanması ,Eğridir Kaymakamlığı'ndan ayrılmasına neden olan hususlara bundan sonra yol açmayacak surette hareket etmesi kendisine tebliğ edilmek üzere komisyonca tasdik edildiği, tetkik edilen hâl tercümesinden anlaşılmıştır. Padişah iradesi gereğince aynı maaşla 22 Nisan 1900'de becayiş suretiyle Bolvadin Kazası Kaymakamlığı'na nakledilmiştir.

Agâh Bey, 13 Mayıs 1898 tarihinden 6 Mayıs 1900 tarihine kadar Göynük Kazası Kaymakamlığı'nda bulunmuştur. Görevini kurallara uygun yaptığı, devlet malları ve şahsi hukukundan, Tekâüt Sandığı aidatlarından zimmet ve ilişkisi olmadığı Göynük Kazası ile Bolu Sancağı İdareleri'nin 15 Mayıs 1900 tarihli mazbata eklerinde gösterilmiştir. Agâh Bey'in diğer kaza ile memuriyetini değiştirme ve becayişi ile ilgili 13 Mayıs 1898 ve 6 Mayıs 1900 tarihli tezkereleri Sadrazamlık'ta değerlendirilmiştir. Mecidiye Kaymakamı'yla becayişi hakkında Dahiliye Nezareti'nin, Memurin-i Mülkiye Komisyonu'na havale edilen tezkeresi üzerine; adı geçen şahsın yerliden olması ve hakkında bazı şikâyetler meydana gelmesiyle başka bir yere gönderilmesi Sadrazamlık'ın emrinden anlaşılmıştır. Adı geçen şahsın hâl tercümesinde yazılı olduğu üzere Göynük ve halen görev yaptığı Bolvadin Kaymakamlıkları'na seçilmesi şartlı olarak tasdik edilmiştir. Ancak bu defa ki şikâyet ise kötü idaresi ile ilgili olmayıp tarafgir bazı işleriyle ilgili olduğu Hudavendigâr Vilâyeti'nden alınan telgrafta bildirilmiştir. 3 Haziran 1903 tarihinde gideceği yerde görevini dikkatli ve itina ile yapması kendisine “tembih” kaydıyla, hakkında verilen karar ve Padişah İrade-i Seniyyesi gereği aynı maaş ve becayiş suretiyle Mecidiye Kazası Kaymakamlığı'na nakledilmiştir.

Agâh Bey'in, 23 Mayıs 1900 tarihinden 16 Haziran 1903 tarihine kadar bulunduğu Bolvadin Kazası Kaymakamlığı görevini kurallara uygun yaptığı, devlet malları ve şahsi haklarından ve Tekâüt Sandığı aidatlarından zimmet ve ilişkisi olmadığı Bolvadin Kazası ile Afyon Sancağı Meclis İdareleri'nin 17 Haziran 1903 tarihli tutanağında beyan ve tasdik edilmiş ve mezkûr tutanak komisyonca değerlendirildikten sonra kendisine iade edilmiştir.

Agâh Bey, Bolvadin Kazası Kaymakamı iken Mecidiye Kazası Kaymakamlığı'na görev değişikliği yapmış ise de havasına uyum sağlayamayacağını belirterek civarda bir kazaya görev değişikliği

talep etmiştir. Bu mümkün olmadığı takdirde affını istemiştir. Mecidiye Kazası'nın üçüncü sınıftan olması ve halen civar vilâyetlerde açık kaza olmaması sebebiyle ileride bir yere tayin olunmak üzere Padişahça istifası kabul edilmiştir. Mecidiye Kazası Kaymakamlığı'na diğerinin seçildiği Dahiliye Nezareti'nin Memurin-i Mülkiye Komisyonu'na havale edilen tezkeresinde gösterilmiş ve seçilen şahsın memuriyetinin tasdikine karar verilmiş olduğundan 18 Eylül 1902'de Padişah İrade-i Seniyyesi gereğince görevinden ayrılmıştır.

Agâh Bey'in, Boyabat Kazası Kaymakamlığı'na tayini, Dahiliye Nezaretinin Mülkiye Komisyonu'na havale edilen tezkeresinde gösterilmiş, hâl tercümesinde yazılı olduğu üzere iki yere seçilmesi şartlı olarak tasdik olunmuş fakat son memuriyetinden istifa ederek ayrılmış olduğundan "tembih" tekrar edilmiştir. Memuriyetinin tasdik edilmesine dair karar ve Padişah İrade-i Seniyyesi gereğince 11 Nisan 1904 tarihinde 1125 kuruş maaşla Boyabat Kazası Kaymakamlığı'na tayin edilmiştir.

Agâh Bey'in, Ilgın Kazası Kaymakamlığı'na nakli Dahiliye Nezaretinin Memurin-i Mülkiye Komisyonu'na havale edilen tezkeresinde gösterilmiş, tetkik edilen hâl tercümesinde istihdamına engel bir durumu görülmemiş olduğundan memuriyetinin tasdiki hakkında verilen karar ve Padişah İrade-i Seniyyesi gereğince 3 Temmuz 1904 tarihinde 907 kuruş ile Ilgın Kazası Kaymakamlığı'na nakledilmiştir.

Agâh Bey, görevini kurallara uygun yapamadığından dolayı Vilâyet'in yazılı talebi üzerine 12 Ağustos 1907'de aynı maaşla Sultaniye⁵⁸ Kazası Kaymakamlığı'na nakledilmiştir

---

⁵⁸ Konya ili Karapınar ilçesi. Akbayar, age. , s. 148

AHMET ARİF EFENDİ

Ferah Çelebi'nin oğludur. Anne ve babası tarafından Tahire-i Hazreti Mevlana sülalesine mensup olduğu hâl tercümesi evrakında kaydedilmiştir. 1887/1888 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu hâl tercümesinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar İptidai Mekteplerinde ilk dini bilgilerini almıştır. Mektep-i İdadi-i Mülkiyesi'nde tahsilini yaptıktan sonra 21 Temmuz 1904 tarihinde aliyyülâlâ (pekiyi) derecede şahadetname almıştır. Daha sonra Konya ve Dersaadet Mercan İdadî-i Mülkiyeleri'nde tahsilini tamamlamıştır. Ancak Mercan İdadisi tarafından verilen 11 Temmuz 1907 tarihli tasdiknameden, şahadetnamesinin hazır olmadığı anlaşılmıştır. 28 Nisan 1908'de usulüne uygun 250 kuruş maaşla Aziziye Kazası Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti Refakatine tayin olunarak görevine başlamıştır.

Afyonkarahisar Mutasarrıfı tarafından Ahmet Arif Efendi'nin hâl tercümesi evrakının içeriği tasdik edilmiştir. Halen görevine devam etmekte olduğu Ziraat Bankası İdare-i Umumiyesi'nce onaylanmıştır. Osmanlı nüfus tezkeresi, mektep şahadetname ve tasdikname tasdikli suretleri asıl hâl tercümesi evrakıyla şubece hıfz olunmuştur. Halen çalıştığı göreve başlayış tarihi ve maaş miktarı, ekli muhabere evrakından anlaşılmıştır. 19 Ağustos 1909

3 Mayıs 1908'de aynı maaşla Bolvadin Sandığı Muhasebe Refakati'ne görev değişikliği yapılmıştır. Geçmiş hizmetlerinden hiçbir şekilde zimmet ve ilişkisinin olmadığı, Ziraat Bankası Müdüriyeti Umumiyesi'nin 10 Mart 1909 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.⁵⁹

---

⁵⁹ BOA, DH. SAİD, no. 165, s. 167.

AHMET ASIM EFENDİ

Eyüp Ağa'nın oğludur. 1887/1888 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar İptidai Mektebi'nde ilk dini bilgilerini almıştır. Mektep-i İdadi-i Mülkiyesinde tahsilini yaparak 21 Temmuz 1904'te aliyyülâlâ derecede şahadetname almıştır. Afyonkarahisar Sancağı Ziraat Bankası Şubesi'ne bir müddet mülâzım olarak devam etmiştir. 23 Mart 1908'den 22 Nisan 1908'e kadar günlük 5 kuruş ücretle mezkûr şubenin tarik mükellefti⁶⁰ tahakkuk defterlerinin tahrir ve tanziminde (yazım ve düzenlenmesinde) görevlendirilmiştir. 25 Nisan 1908'de 200 kuruş maaşla Turuk ve Maabir Tahakkuk Kitabeti'ne tayin olunarak işe başlamıştır.

Afyonkarahisar Mutasarrıflığı'nca, Ahmet Asım Efendi'nin hâl tercümesinin mahiyeti uygun görülerek tasdik edilmiştir. Ziraat Bankası Umumiyesi'nce görevine devam etmekte olduğu onaylanmıştır. Hizmet süresi, ücret miktarı, ayrılma sebebi ve zimmetinin olmadığını kapsayan Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi Meclisi'nin 5 Mayıs 1908 tarihli tasdiknamesi, Osmanlı nüfus tezkeresi ve mektep şahadetnamesi tasdikli suretleri asıl hâl tercümesi evrakıyla şubece hıfzedilmiştir. Halen çalıştığı görevi, maaşı ve işe başlayış tarihi, ekli bulunan muhabere evrakından anlaşılmıştır. (23 Ağustos 1909)⁶¹

---

⁶⁰ Devlete ait yol yapım işlerinde bedenen çalışılması veya bedelinin ödemesi şeklinde uygulanan ve 1909 tarihinde yürürlüğe konulan vergi şekli. Pakalın, age. , c. 3, s. 409.

⁶¹ BOA, DH. SAİD, no. 161, s. 329.

AHMET HİLMİ EFENDİ

Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa Camii ⁶² Kaymakamı ⁶³ Ahıskalı Hüseyin Hüsnü Efendi'nin oğludur. 1 Şubat 1866'da Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan ve Rüştîye mektepleri'nde okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir.

1 Ocak 1875'te 15 yaşında iken Afyonkarahisar Sancağı Tahrirat Kalemine Mülâzım olarak göreve başlamıştır. 12 Kasım 1881'de Aşar İdaresine Mülâzım olarak nakledilmiş ve 12 Kasım 1883'te de 240 kuruş maaşla Üçüncü Kitabeti'ne atanmıştır. 25 Şubat 1884'te istifa ederek ayrılmıştır. 26 Mayıs 1884'te 180 kuruş maaşla Afyonkarahisar Mahkeme-i Ticaret (Ticaret Mahkemesi) Mukayyitliği'ne, 8 Ekim 1884'te 230 kuruş maaşla İkinci Kitabetine görev değişikliği yapılmış ancak 13 Nisan 1888'de memuriyetinin kaldırılmasıyla açıkta kalmıştır. 13 Eylül 1890'da 400 kuruş aylıkla Bolvadin Düyunu Umumiye İdaresi ⁶⁴ ve Kitabeti Sandık Eminliği'ne tayin olunmuştur. Bursa Düyun-ı Umumiye Nezareti ve mezkûr idare Müdüriyeti Umumiyesi'nce yeterliliği tasdik edilmiştir.

Aşar İdaresi ve Ticaret Mahkemesi Kitabetleri'nde zimmetinin olmadığı ve iyi hâline dair 13 Nisan 1888 ve 13 Eylül 1890 tarihli mazbatalar ile nezaretten tasdikli suretleri hâl tercümesi evrakıyla mahfuzdur. Ahmet Hilmi Efendi, 12 Temmuz 1906 tarihinde görevinden alınmıştır. ⁶⁵

⁶² Gedik Ahmet Paşa Camii için bk. Yusuf İlgar ve Mustafa Karazeybek, "Afyonkarahisar'da Cami ve Mescitler", Afyonkarahisar Kütüğü, c. 1, Afyonkarahisar 2001, s. 313-315.

⁶³ Muhtemelen caminin temizlik işlerini yapan hademe demek olan "kayyım" kelimesinin yanlış yazımı.

⁶⁴ Düyun-ı Umumiye hakkında geniş bilgi için bk. Pakalın, age. , c. 1, s. 487- 491.

⁶⁵ BOA, DH. SAİD, no. 122, s. 65.

AHMET MUHTAR EFENDİ

Afyonkarahisar Sancağı Sandık Emini Mehmet Arif Bey'in oğludur. 11 Mayıs 1852'de Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde ilk dini bilgilerini almıştır. Medresede sarf, nahiv, mantık ve fıkıh okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 9 Şubat 1883'te 32 yaşında mülâzım olarak Maliye Mektupçu Kalemi Masarifat Şubesi'ne girmiştir. 13 Ağustos 1885'te maaşı 150 kuruş olmuştur. Maliye Nezareti'nce, Maliye Mektupçuluğu'ndan yazılan mülâhazaya atıf ile Ahmet Muhtar Efendi'nin usulüne uygun bir şekilde görevine devam ettiği beyan edilmiştir. Maaşına 13 Eylül 1887'de 50 kuruş, 17 Eylül 1887'de 150 kuruş zam yapılarak 350 kuruşa yükselmiştir. Aynı tarihte Evrak Mukayyitliği'ne nakil olunmuştur. 28 Ağustos 1890

13 Haziran 1889'da aynı maaşla Tapu İdaresi'ne nakil edilmiştir. Maaşı 13 Ocak 1892'de 450 kuruşa ulaşmıştır. Mezkûr idarenin Kuyûdat Kalemi'nde Rumeli Demiryolu Tahvilatı, 30 milyon mark ve Tahvilat-ı Osmaniye Kitabeti Refakati'ne tayin olunmuştur. Maaşı 13 Ağustos 1895'te 500 kuruşa, 13 Mart 1897'de 600 kuruşa, 31 Temmuz 1898'de 650 kuruşa çıkarıldığı Maliye Sicil Şubesi'nin 3 Ocak 1899 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir. Maaşının 3 Aralık 1901'de 700 kuruşa, 6 Aralık 1902'de 750 kuruşa yükseltildiği 5 Nisan 1903 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.⁶⁶

AHMET NECATİ EFENDİ

Afyonkarahisar ahâlisinden Hasan Ağazade Belviran Vergi Kâtibi Bekir Fikri Efendi'nin oğludur. 31 Ekim 1868'de

---

⁶⁶ BOA, DH. SİAD, no. 31, s. 75.

Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Konya Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini yapmıştır. Medresede bir süre Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe yazması iyidir. 3 Temmuz 1891'de gönüllü olarak Bozkır Kazası Evkaf Memuriyeti Vekâleti'ne tayin olunmuştur. 3 Kasım 1891'de 130 kuruş maaşla ikinci görev olarak Tahrirat Kitabeti görevi de verilmiştir.

Bozkır Kazası Kaymakamlığı'yla Konya Vilâyeti Valiliği'nden yazılan mülâhazalarda ehliyeti ve hizmeti tasdik edilmiştir. (8 Ocak 1896) ⁶⁷

AHMET RASİH EFENDİ (HACI)

İsmail Hakkı Efendi'nin oğludur. 1875 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli

---

⁶⁷ BOA, DH. SAİD, no. 52, s. 271.

suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar Sıbyan Mektebi'nde ilk öğrenimini yapmıştır. Daha sonra Rüştîye Mektebi'ne devam etmiş, şahadetname almaksızın mektepten ayrılmıştır. Tefikiye'den bir seferinde Mantık'a kadar ders görmüş olduğu, Türkçe okuyup yazabildiği hâl tercümesinde bulunmaktadır. 23 Mart 1905 tarihinde 150 kuruş maaşla Dâruşşafaka Mekteb-i Mubassırlığına tayin edilmiş, 28 Mayıs 1905 tarihinde istifa ederek ayrılmıştır. Yanya Vilâyeti Merkez Kazası Tadilat-ı Umumiye Seyyar Birinci Fırka Mukayyitliği'ne 350 kuruş maaşla memur olarak atanmış ve 28 Eylül 1905 tarihinde göreve başlamıştır.

Maliye Nezareti'nce, Vergi İdare-i Umumiyesi'nden yazılan mülâhazaya atıf ile iktidarı ve görevini yapmaya yeterli olduğu beyan edilmiştir. Ahmet Rasih Efendi'ye ait Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli sureti Dâruşşafaka Mubassırlığı'na dair Okul Müdürlüğü'nün 17 Mayıs 1905 tarihli genel kaydı , halen çalıştığı görevini, tayin şeklini, maaşının miktarını, görevinin mahiyetini ve ayrılma tarihini kapsayan mezkûr idarenin 17 Nisan 1906 tarihli derkenarlı müzekkeresi ve hâl tercümesinin aslı şubece saklanmaktadır. 8 Ocak1907

Ahmet Rasih Efendi, 25 Mart 1906 da 400 kuruş maaşla Beşinci Fırka Muharrir Naipliği'ne , 23 Aralık 1906 da 800 kuruş maaşla Dördüncü Fırka Muharrir Evvelliği'ne nakil olunmuştur. 27 Temmuz 1908 tarihine kadar görevine devam ettiği, herhangi bir şekilde zimmet ve ilişığının olmadığı Yanya Vilâyeti Meclis İdaresi Maliye Sicil Şubesi'nde kayıtlıdır.⁶⁸

---

⁶⁸ BOA, DH. SAİD, no. 141, s. 129.

AHMET RİFAT EFENDİ (HACI)

Kasnakzade Osman Efendi'nin oğludur. 1839 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde ilk öğrenimini yapmıştır. Özel hocadan Molla Cami'ye kadar Arapça okumuştur. Türkçe yazması iyidir. 1860 yılında 22 yaşında Afyonkarahisar Sancağı Arazi Kalemi'nin İkinci Kâtipliği'ne 200 kuruş maaşla tayin olunmuş, 1870 yılında 400 kuruş maaşla Baş Kâtipliği'ne atanmıştır. 13 Mart 1880 tarihli Tensik-i Maaş Kararnamesi gereğince maaşından beşte bir oranında kesinti yapılarak maaşı 380 kuruşa indirilmiştir. Aynı yerde çalışmaktadır.

Hakkında şikâyet olmamış, adlî işleme tabi tutulmamıştır. Afyonkarahisar Sancağı Defter-i Hakanî Memuriyeti'nden yazılan mülâhazada, Ahmet Rifat Efendi'nin Afyonkarahisar Arazi Kalemi'nde evvelce Sâni (İkinci) sonra Başkitâbeti'nde görev yaptığı, güzel ahlâklı ancak hasta olduğu kaydedilmiştir. Vergi Emanet-i Âliyesi'nin 17 Ekim 1883 tarihli zeylinde (ekinde) zikredilen mülâhazaya atıf ile hâl tercümesi evrakı tasdik edilmiştir. 11 Mart 1884

Ahmet Rifat Efendi 13 Temmuz 1889 tarihinde 190 kuruş maaşla emekli edilmiştir.⁶⁹

---

⁶⁹ BOA, DH. SAİD, no. 7, s. 17.

AHMET SALAHATTİN EFENDİ

Abacızade Bekir Efendi'nin oğludur. 1862 yılı Ağustos/Eylül ayında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde gösterilmiştir. Afyonkarahisar'da Sıbyan Mektebi'nde esas İslâmiyet olan ilk dini bilgilerini ve Açıkgöz-zade Mehmet Efendi Medresesi'nde⁷⁰ Arapça ve Farsça okumuştur. 20 Kasım 1884'te 23 yaşında iken Afyonkarahisar Nüfus Kalemî'ne mülâzım olarak girmiştir. 13 Aralık 1885'te aidatla mezkûr livanın Piyade Tahsildarlığı'na refik olarak atanmış, 17 Temmuz 1886'da memuriyetinin lağvı ile ayrılmıştır. Bu müddet zarfında 47 kuruş 30 para aidat alıp yine mezkûr kaleme maaşsız devam etmiştir. 11 Haziran 1888'de 225 kuruş nısfı maaşla mezkûr liva Nüfus Kitabete'ne tayin olunmuş, 10 Eylül 1888'de aslının gelmesiyle ayrılmıştır. 2 Mart 1889'da 250 kuruş maaşla Aziziye Kazası Nüfus Kitabete'ne tayin olmuş, 19 Nisan 1894'te Sincanlı Nahiyesi Vergi Kitabete'ne görev değişikliği olması sebebiyle ayrılmış ve 6 Haziran 1894'te Sincanlı'da vazifesine başlamıştır.

Afyonkarahisar Vergi Muhasebeciliği ve Hudavendigâr Vilâyeti Defterdarlığı'yla Vergi Müdüriyeti Umumiyesi tarafından ortaklaşa hazırlanan mülâhazalara atıf ile Maliye Nezareti'nden; iktidarı ve vazifesini yapmaya yeterli olduğu beyan edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresi ile Aziziye Kazası Meclis İdaresi'nin 15 Mayıs 1894 tarihli mazbatasının tasdikli suretleri ve mezkûr görevlerindeki istihdam süresi, maaş miktarı, ayrılma sebebine dair Hüdâverdigâr Vilâyeti'nin 13 Ağustos 1895 (üzeri çizilmiş) tarihli inhası ve mezkûr vilâyet muhasebesinin ekli kayıt pusulasıyla beraber yazılan Vergi İdare-i Umumiyesi'nin 26 Ocak 1895 tarihli derkenarı mezkûr asıl hâl tercümesi evrakıyla mahfuzdur. (16 Eylül 1898)⁷¹

⁷⁰ Yoncaaltı medresesi müderrisidir. H.1270/ M. 1854 yılında görev yapmıştır. Bk. Yusuf İlgar, “Afyonkarahisar'da Mektep ve Medreseler”, age. c. 1, s. 375.

⁷¹ BOA, DH. SAİD, no. 87, s. 483.

ALİ EFENDİ

Hacı İmam oğlu Mustafa Efendi'nin oğludur. 1846 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. 1868 yılında 22 yaşında mülâzım olarak devlet hizmetine girmiştir. Aynı yıl 160 kuruş maaşla Afyonkarahisar Meclis İdaresi Kalemi'nde bulunmuştur. 1869'da 250 ve 300 kuruş maaşlarla refik-i evvel tayin edilmiş ve 1874 yılında da istifa etmiştir. Aynı yıl 400 kuruş maaşla Bursa Defter-i Hakanî Kalemi Müsevvitliği'ne, 1877 yılında 500 kuruş maaşla Belediye Meclisi Kitâbeti'ne atanmıştır. 1879 yılı Ağustos ayında 1000 kuruş maaşla Afyonkarahisar Tahrirat Müdürlüğü'ne tayin olunmuş ve on dört ay görevde kalmıştır. Hakkında şikâyet olmamış, hiç yargılanmamıştır.

Afyonkarahisar Mutasarrıfı'nın mülâhazathanesinde yazdığı mütalâasında “Ali Efendi'nin konuşması düzgün, övülen sıfatlarla muttasıf, idari işlere vâkîf, vazifesini yaparken ve mesleğine ait durumlarda sır saklayan ve güvenilir olduğu” kaydedilmiştir. (28 Ağustos 1879)⁷²

---

⁷² BOA, DH. SAİD, no. 2, s. 64.

ALİ AVNİ EFENDİ

Müdürrislerden Musa Kazım Efendi'nin oğludur. 1883/1884 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar İmaret Mektebi'nde ilk dini bilgilerini tahsil etmiştir. Sonra medresede bir müddet Arapça okuduğu hâl tercümesi evrakında kaydedilmiştir. Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi'ne mülâzım olarak devam etmiş, 14 Mart 1907'de aidatla Muvakkat Tarik Kitabeti'ne nakledilmiştir. 28 Nisan 1908'de 250 kuruş maaşla Aziziye Kazası Ziraat Bankası Sandığı Bedelâtı Nakdiye Tahakkuk Kitabeti'ne tayin olunmuş ve görevine başlamıştır. Bu görevinden 2360 kuruş ücret almıştır.

Aziziye Kazası Kaymakam Vekâleti'nce, Ali Avni Efendi'nin hâl tercümesi evrakı içeriği tasdik olunmuştur. Banka İdare-i Umumiyesi'nce halen görev yapmakta olduğu onaylanmıştır. Daha önce zikredilen Muvakkat Tarik Kitabetine ait Afyonkarahisar Sancağı Nafia Komisyonu'nca verilen 7 Mayıs 1908 tarihli mazbatası ve Osmanlı nüfus tezkeresi tasdikli suretleri asıl hâl tercümesi evrakıyla Şubece mahfuzdur. Halen çalıştığı göreve tayin tarihi, maaş miktarı, ekli muhabere evrakından anlaşılmıştır. (23 Şubat 1909) ⁷³

---

⁷³ BOA, DH. SAİD, no. 159, s. 245.

ALİ RIZA BEY

Sabık Erdek Kaymakamı Moralı Selim Ratib Efendi'nin oğludur. 1825/1826 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini yapmıştır. Özel hocadan Mantık'a kadar Arapça; Gülistan'a kadar Farsça okumuştur. Türkçe yazması iyidir.

1837 yılı Nisan ayında 12 yaşında olduğu hâlde bâ rüûs-ı humayûn ⁷⁴ Divan-ı Hümayun Kalemi'ne ücretsiz çırak olarak girmiştir. 1840 yılı Mart ayında yine mülâzım olarak Maliye'ye atanmış, 1842 yılı Şubat ayında Mektubi Sadr-ı Ali Odasına nakil olunmuştur. 1845 yılında Hocalık Rütbesi ile Hassa Nişanı'na nail olmuştur. 1847 yılında Dursun Paşanın Divan Kitabeti hizmetine girmiştir. 1850 yılında Sami Paşa maiyetiyle beraber Trabzon'a gitmiştir. 1852 yılında 2000 kuruş aylık ile Mekâri ⁷⁵ Tahrirat Kitabeti'ne memur olmuş, 1853 yılı Eylül ayında istifa ederek ayrılmıştır. Üç ay sonra 1500 kuruş maaşla Kastamonu Vilâyeti Tahrirat ve Mülga Meclis-i Kebiri Başkitabetleri'ne tayin olmuştur. 1856 yılı Ağustos ayında yine 1500 kuruş maaşla İzmir Mülga Meclis-i Kebiri Başkitabeti'ne nakil edilmiştir. Bu görevinden 1858 yılında Hudavendigâr Valisi olan Süleyman Paşa'nın Divan Kitabeti Hassasına alınmasından dolayı ayrılmıştır. 10 Temmuz 1861 yılında 1000 kuruş aylıkla Meclis-i Muhasebe-i Maliye Mazbata Odası'na ve bir ay sonra yine 1000 kuruş aylıkla Evkaf-ı Hümayun Nezareti Evrak Odası'na memur olmuştur. Aynı yıl 1000 kuruş aylıkla Evkaf Muhasebeciliği Muavinliği'ne tayin olunmuştur. İkinci görev olarak 1864 yılı Mayıs ayında 1000 kuruş maaş ile Rumeli kıtasının teftişine memur, Hüseyin Paşa Maiyeti İkinci Kitabeti'ne atanmıştır. 17 Ocak 1865'te Manastır ve İşkodra vilâyetleri Arazi Memuriyeti ilave edilerek 3000 kuruş

⁷⁴ Mülâzımlardan görevlerinde yedi yılı dolduranların katıldığı imtihan sonucunda verilen diplomaya "Rüüs" denilir. Pakalın, age. , c. 3, s. 71.

⁷⁵ Mekkâre: Nakliyat işlerinde çalıştırılan hayvanlar hakkında kullanılır bir tabirdir. Arapça münkâriden bozmadır. Bunun yerine "Mekâri" de kullanılırdı. Pakalın, age. , c. 2, s. 451.

maaş ile Manastır Vilâyeti Tahrir-i Riyaset Muavinliği'ne atanmıştır. 7 Nisan 1866'da 5000 kuruş aylık ile Selanik Vilâyeti Tahrir-i Riyaseti'ne yer değişikliği yapılmıştır. 1867 yılı Mart ayında riyasetin mümeyyizliğe dönüştürülmesinden dolayı ayrılarak Dersaadet'e gelmiştir. 1877 yılı Haziran ayında 1750 kuruş aylıkla Rüşumat Meclisi Mazbata Odası Müsevvitliği'ne tayin olunmuştur. 1868 yılı Nisan ayında 2500 kuruş maaş ile Kırşehir (Kırşehir) Kaymakamlığı'na, 1870 yılı Mart ayında Ankara Merkez Mutasarrıflığı'na, 1871 yılı Şubat ayında yine aynı maaşla Kırşehir Mutasarrıflığı'na tayin olunmuştur. Aynı yıl sonunda yüzde beş hesabıyla maaşı 300 kuruş indirilmiştir. 1875 yılı Eylül ayında 5000 kuruş aylık ile Rumeli Orta Kol Umum Riyaset Müfettişliği'ne görev değişikliği yapılmıştır. 1876 yılı Ocak ayında Rütbe-i Saniye Sınıfı Mütamayizi ile ödüllendirilmiş ve 7000 kuruş aylık ile Drama Mutasarrıflığı'na atanmıştır. 1877 yılı Ağustos ayında yüzde beş aidat ile İzmir Bakaya Şahıs Memuriyeti'ne tayin edilmiş, 1878 yılı Şubat ayında memuriyetinin kaldırılması üzerine İzmir'den ayrılmıştır. 1879 Ağustos ayında 5400 kuruş ile İkinci Daire, 1880 yılı Nisan ayında Birinci Daire Sermüfettişlikleri'ne memur olmuştur. Aynı yıl Kasım ayında bu memuriyetlerin ilgası dolayısıyla ayrılmıştır. 1881 yılı Mayıs ayında 5000 kuruş maaş ve bir sene müddetle Makâmât-ı Mukaddese-i Âliye'de bulunan teberrukatın tahriri (demirbaş eşyaların yazımı) ve vakıf işlerinin teftişi memuriyeti ile Bağdat, Basra ve Musul vilâyetlerine gitmiş ve görevi sonunda Dersaadet'e dönmüştür.

Bulduğu memuriyetlerden; nakil, görev değişikliği, ifa ve ikmal suretiyle ayrılması ile memuriyet işlerinden dolayı suçlanmamış ve hakkında adlî işlem yapılmamıştır. Drama sancağını idare süresince devlet işlerinden temiz olduğuna dair Drama Sancağı Mutasarrıflığı Meclis İdaresinin 17 Aralık 1877 tarihli mazbatası ile haiz olduğu Rütbe-i Saniye Sınıfı Mütamayize'si, 30 Kasım 1880 tarihli Ruus –ı Hümayunu, Rüşumat ve Maliye Müfettişlikleri'ndeki memuriyetlerini

gösteren Rüsumat Emaneti tarafından yazılmış olan 14 Mayıs 1887 tarihli tahrirat ve Maliye Nezaretince yazılmış olan 24 Eylül 1879 ve 13 Nisan 1880 tarihli iki adet buyrultu⁷⁶, komisyon tarafından aynen görülerek iade ve teslim olunmuştur. 2 Nisan 1884

Rıza Bey, 18 Mart 1886'da 4000 kuruş maaş ile Edirne Sancağı Mutasarrıflığı'na tayin edilmiş, olumsuz davranışları nedeniyle 14 Mayıs 1887'de azledilmiştir. 7 Aralık 1887'de Rütbe-i Rafid (fahri olarak verilmiş rütbe) Mir Miranı⁷⁷ ve 6000 kuruş maaş ile Kerbela Sancağı Mutasarrıflığı'na tayin olunmuştur.⁷⁸

---

⁷⁶ Buyrultu: Küçük bir makam tarafından büyük bir makama veyahut bir şahıs tarafından herhangi bir makama sunulan kâğıt üzerine o makam tarafından emir mahiyetinde yazılan yazı. Pakalın, age. , c. 1, s. 248-249.

⁷⁷ Beylerbeyi karşılığı olarak kullanılan mülkî rütbelerden birisinin adıdır. Pakalın, age. , c. 2, s. 544.

⁷⁸ BOA, DH. SAİD, no. 4, s. 924.

ALİ RIZA EFENDİ

Derviş Süleyman Efendi'nin oğludur. 16 Nisan 1853'te Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde esas İslâmiyet olan ilk dini bilgileri almıştır. Rüştîye Mektebi'nde biraz Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 12 Mart 1872'de 20 yaşında iken Afyonkarahisar Meclis İdare Kalemî'ne mülâzım olarak girmiştir. 3 Ocak 1875'te 140 kuruş maaşla Muhasebe Kalemî Evamir Mukayyitliği'ne tayin olunmuştur. 12 Eylül 1879'da 200 kuruş maaşla Masarifat Mukayyitliği Kalemî'ne, 12 Mart 1880'de de 250 kuruş aylıkla Pul ve Evrak Mukayyitliği'ne nakil olunmuştur. 25 Ocak 1881'de maaşı 310 kuruşa ulaşmıştır.

Maliye Nezareti'nce, Afyonkarahisar Mutasarrıflığı ile Muhasebeciliği ve Hudavendigâr Valiliği ile Defterdarlığı'ndan yazılan mülâhazalara atıf ile; iktidarı ve vazifesini yapmaya kâfi olduğu beyan edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli sureti ve mezkûr muhasebede maaşının yedayeten tahsisi (elden verilmesi) ve zam tarihleriyle, sonuçlarını açıklayan Afyonkarahisar Muhasebesi'nin 19 Ocak 1894 tarihli kayıt pusulası, asıl hâl tercümesi evrakıyla mahfuzdur. (13 Haziran 1896)⁷⁹

---

⁷⁹ BOA, DH. SAİD, no. 68, s. 87.

BEKİR EFENDİ

Deri tüccarından İsmail Efendi'nin oğludur. 1888/1889'da Afyonkarahisar'da doğmuştur. Afyonkarahisar İptidai Mektebi'nde ve Mülkiye İdadisi'nde tahsilini yaptıktan sonra Dârülfünun-ı Osmanî Hukuk Şubesi'nde tahsilini tamamlayarak âlâ dereceden 23 Eylül 1912 tarihli mezuniyet şahadetnamesi almıştır. Türkçe yazabildiği ve biraz Fransızca bildiği hâl tercümesinde kaydedilmiştir. 31 Ağustos 1913'te 1000 kuruş maaşla Mardin Sancağı Bidayet Mahkemesi Azalığı'na tayin olunmuş ve görevine başlamıştır.

Tayin tarihi, maaş miktarı, tayin şekli hâl tercümesi ekinde yazılıdır. Nezaret Makamı'ndan tasdikli Adliye Sicil-i Memurin Müdüriyeti'nin derkenarında (sayfa kenarına yazılan yazı) şahadetname ile Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretlerinin hâl tercümesiyle beraber saklandığı kaydedilmiştir.(9 Nisan 1914) ⁸⁰

---

⁸⁰ BOA, DH. SAİD, no. 193, s. 465.

BEKİR ŞÜKRÜ EFENDİ

Hacı Velizade Süleyman Vehbi Ağa'nın oğludur. 1861/1862 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini yapmıştır. Medresede biraz Arapça okuduğu, Türkçe okuyup yazabildiği hâl tercümesi evrakında kayıtlıdır. 19 Temmuz 1896'da 250 kuruş maaşla Sandıklı kazası Ziraat Bankası Muhasebe Kitabeti Refakati'ne tayin olunmuş ve 13 Temmuz 1898'de maaşı 300 kuruşa yükseltilmiştir. 27 Eylül 1899'da 400 kuruş maaşla memuriyeti Muhasebe Kitabeti Refik-i Evveliği'ne değiştirilmiştir. 16 Mayıs 1900'da kefillerinin istifası üzerine, kefalet yenilemesi yapamamasından dolayı açıkta kalmıştır. 8 Ocak 1901'de 500 kuruş maaşla Sandıklı Kazası Vergi Kitabeti'ne tayin olunmuştur. 22 Şubat 1902'de Muhasebe Kitabeti Refik-i Evveliği görevine tekrar dönmüştür.

Maliye Nezareti adına Müsteşarlığı'nca, Sandıklı Kazası Kaymakamlığı ile Mal Müdürlüğü ve Afyonkarahisar Sancağı Mutasarrıflığı ile Muhasebeciliğinin müşterek mülâhazaları; Hudavendigâr Defterdarlığı ile Tahrir-i Vergi İdare-i Umumiyesi tarafından ayrı ayrı yazılan mülâhazalara atıf ile Bekir Şükrü Efendi'nin, iktidarı ve vazifesini yapmaya yeterli olduğu beyan edilmiştir.

Osmanlı nüfus tezkeresi, geçmiş hizmetleri, görev süresi, maaş miktarları, ayrılma sebepleri, devlet mallarından ve diğerlerinden hiçbir şekilde zimmet ve ilişiği olmadığını içeren Sandıklı Kazası Meclis İdaresi'nin 9 Eylül 1902 tarihli tasdikli mazbata sureti, Ticaret-i Nafia Nezareti'nin 2 Eylül 1899 ve 2 Haziran 1901 tarihli müzekkereleri, Sandıklı Ziraat Bankası İdare Meclisi'nin 23 Nisan 1903 tarihli tasdikli mazbata sureti, Vilâyet Defterdarlığı'nın 2

Haziran 1901 tarihli yazısı ekinde bulunan Bekir Şükrü Efendi'nin 25 Mart 1901 tarihli dilekçesi, Vergi İdare-i Umumiyesi'nin 2 Haziran 1901 tarihli derkenarlı müzekkeresi asıl hâl tercümesi evrakıyla şubece mahfuzdur. (14 Ağustos 1905)⁸¹

---

⁸¹ BOA, DH. SAİD, no. 106, s. 429.

EYÜP SABRİ EFENDİ

Halil Efendi'nin oğludur. 10 Aralık 1870'te Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde esası İslâmiyet olan ilk dini bilgilerini ve Rüştîye Mektebi'nde tahsilini tamamlayarak şahadetname almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 27 Temmuz 1887'de 17 yaşında iken Afyonkarahisar Sancağı Evkaf sonra Muhasebe Kalemleri'ne mülâzım olarak atanmıştır. 13 Haziran 1890'da 300 kuruş maktu ücretle Afyon (haşhaş), 13 Ağustos 1890'da 600 kuruş maktu ücret ile Aşar Muharrirlikleri'nde bulunmuştur. 17 Mart 1891'de 200 kuruş maaş ile Şeyhli⁸² Nahiyesi Kitabeti'ne tayin olunmuştur.

Maliye Nezareti'nce, Şeyhli Nahiyesi Müdüriyeti'nden ve Afyonkarahisar Mutasarrıflığı ile Muhasebeciliği'nden ve Hudavendigâr Vilâyeti Valiliği ile Defterdarlığı'ndan yazılan mülâhazalara atıf ile Eyüp Sabri Efendi'nin vazifesini ifaya yeterli olduğu, hâl tercümesi içeriğinin doğruluğu tasdik edilmiştir. Şahadetnamenin tasdikli sureti, Şeyhli Nahiye Kitabeti'ne tayini hakkında Muhasebe-i Umumiye-i Maliye'den verilen ilmi haber eklidir. (22 Temmuz 1892)⁸³

⁸² Denizli iline bağlı Çivril ilçesi, Akbayar, age. , s. 153.

⁸³ BOA, DH. SAİD, no. 41, s. 181.

EYÜP SADIK BEY

Mevlâna Sülâlesinden Mollazade Süleyman Ağa'nın oğludur. 1845 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini yaptıktan sonra özel hocadan Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir.

11 Eylül 1864'te 20 yaşında iken mülâzım olarak Afyonkarahisar Sancağı Maliye Kalemi'ne girmiştir. 4 Aralık 1865'te 75 kuruş maaş tahsisi, 13 Eylül 1867'de 400 kuruş maaş ile Bolvadin Kazası Tahrirat Kitabeti'ne nakil olmuş ve bir ay sekiz gün sonra istifa ederek ayrılmıştır. 25 Mayıs 1867'de 250 kuruş aylıkla Afyonkarahisar Sancağı Tapu Kitabeti'ne tayin edilmiştir. 3 Mart 1872'de 1000 kuruş maaşla Defteri Hakanî Memurluğu'na görev değişikliği yapılmıştır. Afyonkarahisar'ın hasılatının komşu bulunan Kütahya'ya nispetle pek aşağı olduğu gerekçesiyle 15 Aralık 1874'te görevinden ayrılmıştır. 9 Ocak 1879'da 2000 kuruş maktu maaş ile Aziziye Kazası Aşar Fürûhat (satış) Memuriyeti'nde, bir sene kadar Afyonkarahisar Belediye Azalığı'yla, Maârif, Tahsilat ve Tefviz-i Zahire Komisyonu'nun (Hububat İhale Komisyonu) teşkili hizmetinde fahri olarak istihdam edilmiştir. 13 Eylül 1881'de 300 kuruş aylıkla Afyonkarahisar Bidayet Mahkemesi Hukuk Dairesi Aza Mülâzımlığı'na alınmıştır. 2 Haziran 1883'te 360 kuruş maaş ve Müstantiklik vazifesi ikinci görev olarak Ceza Dairesi Azalığı'na terfi ettirilmiş ve bir sene sonra ayrılmıştır. 23 Haziran 1884'te 500 kuruş maaşla Tahrir-i Tapu Komisyonu Riyaseti'ne (Başkanlığına) tayin edilmiştir. 13 Ocak 1885'te 270 kuruş aylıkla Ceza Dairesi Mülâzımlığı'na, 13 Mart 1886'da 500 kuruş maaşla Nüfus Memurluğu'na nakil olunmuştur.

Dahiliye Nezareti Umumiye Müdürlüğü'nce, Afyonkarahisar Mutasarrıflığı, Hudavendigâr Vilâyeti Valiliği ve Nüfus Nezareti'nin

yazılı mülâhazalarındaki; Eyüp Sadık Bey'in hâl tercümesi içeriğinin uygun olduğu, ehliyet ve iktidarının taktire şayan olduğu, vazifesini hüsnü ifa ile beraber, kayıtların tanzim ve ıslahı için gayret ettiği bilgilerine istinaden, memuriyeti tasdik edilmiştir. Memuriyetinin başlangıcından sonuna kadar aldığı maaşlar ile memuriyet süresi ve hizmetini usulüne uygun yaptığına dair 13 Haziran 1895 tarihli mazbata, Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli sureti, Afyonkarahisar Sancağı Defter-i Hakanî Memurluğu'ndan ayrılma sebebi ve diğer memuriyetiyle ilgili resmi evrakın gönderildiğine dair Hudavendigâr Vilâyeti Valiliği'yle, Muavinliği'nden verilen cevaplar, asıl hâl tercümesiyle Şubece mahfuzdur. (26 Ocak 1902)⁸⁴

---

⁸⁴ BOA, DH. SAİD, no. 108, s. 29.

HALİL RAGİB EFENDİ

Abdullah Efendi'nin oğludur. 1884/1885 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar Sıbyan Mektebi'nde ilk dini bilgilerini ve İdadi Mektebi'nde tahsilini yaparak 21 Temmuz 1904 tarihinde âlâ(iyi) derecede idadi mektebi şahadetnamesi almıştır. Afyonkarahisar Sancağı Tahrirat Kalemi'ne mülâzım olarak girmiştir. 14 Nisan 1905'te 50 kuruş maaş tahsisi yapılmış ve 14 Haziran 1905'te istifa ederek ayrılmıştır. Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi'ne mülâzım olarak atanmıştır. 16 Mart 1907'de 250 kuruş maaşla Aziziye Kazası Ziraat Bankası Sandığı Refakati'ne tayin olunmuş ve göreve başlamıştır.

Afyonkarahisar Sancağı Mutasarrıfı Vekâleti'nce; Halil Ragıb Efendi'nin hâl tercümesi evrakının doğru olduğu ve Ziraat Bankası İdare-i Umumiyesi'nden dahi, görevine devam ettiği tasdik edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresiyle mektep şahadetnamesinin ve Afyonkarahisar Sancağı Meclis İdaresi'nin 13 Mart 1907 tarihli mazbatasının tasdikli suretleri asıl hâl tercümesi evrakıyla mahfuzdur. Yeni görevine başlayış tarihi ve maaş miktarı, ekli muhabere evrakından anlaşılmıştır. 31 Ocak 1908

7 Nisan 1908'de yine 250 kuruş maaşla Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi İkrazat Mukayyitliği Refakati'ne görev değişikliği yapılmıştır. Geçmiş hizmetlerinden hiçbir şekilde zimmet ve ilişkisinin olmadığı Ziraat Bankası Müdüriyeti Umumiyesi'nin 12 Mayıs 1908 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir. Hâlil Ragıb Efendi, 14 Ekim 1909 tarihinde 300 kuruş maaşla aynı banka veznedarlığına atanmıştır. 14 Ağustos 1912 tarihinde 600 kuruş maaşla Bolvadin Ziraat Banka Sandığı Memuriyeti'ne görev değişikliği yapılmıştır. Geçmiş

hizmetlerinden zimmet ve ilişiği olmadığı Müdüriyeti Umumiye'nin 5 Ekim 1912 tarihli vukuat pusulasından anlaşılmıştır. (15 Eylül 1913)⁸⁵

---

⁸⁵ BOA, DH. SAİD, no. 47, s. 219.

HASAN HÜSEYİN EFENDİ

Tütüncü Mehmet Ağa'nın oğludur. 1867/1868'de Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde esası İslâmiyet olan ilköğrenimini yaptıktan sonra, Rüştîye Mektebi'nde eğitimini tamamlayarak 18 Haziran 1884 tarihinde evsat (orta) derecede şahadetname almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir.

1889 yılı Haziran ayında 22 yaşında iken 300 kuruş maktu ücret ile Afyonkarahisar Sancağı Afyon (haşhaş) Kol Muharrirliği'ne tayin olunmuş ve 13 Ekim 1889'da görevinin sona ermesiyle ayrılmıştır. 13 Mart 1890'da 600 kuruş maktu ücretle Sandıklı Kazası Ağnam Tadat Muharrirliği'ne tayin olunmuş ve 24 Nisan 1890'da vazifesinin sona ermesiyle ayrılmıştır. 13 Mayıs 1890'da 400 kuruş ücretle Bolvadin Kazası Emanet Yaylak Rüsümü Kitabeti'ne tayin olunmuş ve görevini tamamladıktan sonra 600 kuruş ücretle Afyonkarahisar Emanet Aşar Kol Muharrirliği'ne görev değişikliği yapılmıştır. 1890 yılı Ağustos/Eylül ayında görevini tamamladıktan sonra Afyonkarahisar Muhasebesi'ne dönmüştür. 17 Mart 1891'de Afyonkarahisar Ağnam Tadat Kol Muharrirliği'ne tayin olunmuş ve 13 Nisan 1891'de görevini tamamlayarak yine Muhasebe Kalemi'ne mülâzım olarak dönmüştür. 9 Temmuz 1891'de 250 kuruş ücretle Afyonkarahisar Afyon (haşhaş) Hasılatı Kol Memurluğu'na tayin olunmuştur. 24 Temmuz 1891'de görevini tamamlayarak mezkûr kaleme dönmüştür. 12 Mart 1892'de aylık 800 kuruş ücretle Afyonkarahisar Merkez Ağnam Kitabeti'ne memur olmuş ve üç ay istihdam olunduktan sonra 13 Haziran 1892'de 330 kuruş ücretle Gezek Afyon (haşhaş) Hasılatı Kol Muharrirliği'ne nakil edilmiştir. 1 Ağustos 1892'de görevini tamamlayarak mezkûr muhasebeye tekrar dönmüştür. 13 Mart 1893'te 200 kuruş maaşla Şuhut Nahiyesi Kitabeti'ne tayin olunmuştur.

Maliye Nezareti'nce, Şuhut Nahiyesi Müdürlüğü, Afyonkarahisar Muhasebeciliği ve Hudavendigâr Vilâyeti Defterdarlığı Vekaleti'nden yazılan mülâhazalara atıf ile Hasan Hüseyin Efendi'nin iktidarı ve vazifesine münasip olduğu beyan edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresi ile mektep şahadetnamesinin tasdikli suretleri, hangi görevlerde bulunduğu, ücret miktarlarını gösteren Afyonkarahisar Muhasebesi'nden tasdikli 19 Mayıs 1898 tarihli kayıt pusulası, son görevine tayin tarihi ve maaş miktarı, hazinece tesviye kaydının ifa edildiğini içeren Muhasebe-i Umumiye-i Maliye'nin derkenarı havi Hudavendigâr vilâyeti Defterdarlığı'nın 28 Şubat 1897 tarihli ve 570 numaralı yazısı, asıl hâl tercümesi evrakıyla mahfuzdur. (12 Mayıs 1900)⁸⁶

---

⁸⁶ BOA, DH. SAİD, no. 97, s. 193.

HASAN HÜSNÜ EFENDİ

Mücellit Ali Bey'in oğludur.1855 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Atik Mülkiye Mektebi'nden 13 Eylül 1881⁸⁷ tarihinde vasat derecede şahadetname alarak mezun olmuştur. Türkçe yazması iyidir.

27 Şubat 1877'de 40 kuruş maaşla Adliye Nezareti Temyiz-i Hukuk Kalemi'ne girmiştir. Maaşı 25 Haziran 1879'da 200 kuruşa, 12 Eylül 1879'da 240 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Mart 1880'de yürürlüğe konulan Tensikat-ı Umumiye'de maaşı 150 kuruşa indirilmiştir. 13 Nisan 1880'de 400 kuruş maaşla Biga, Çatalca, İzmit sancakları Umur-ı Hesabiyesi'ne memur olmuştur. 14 Mart 1883'te aynı maaşla Adliye Nezareti Muhasebe Kalemi'ne nakledilmiştir., 14 Temmuz 1888'de 800 kuruş maaşla Zaptiye Nezareti Muhasebe Kalemi Kaydı Mezâif ve Defâtir-i Muâvene Mukayyitliği'ne atanmıştır. Maaşı önce 810 kuruşa 30 Ağustos 1897'de de 900 kuruşa yükseltilmiştir. 14 Aralık 1898'de 1200 kuruş maaşla muhasebe mümeyyizliğine, 9 Temmuz 1909'da 1350 kuruş maaşla mümeyyiz evvelliğine terfi ettirilmiştir. Tensikat-ı Umumiye'de, Dahiliye Tensik Komisyonu tarafından 16 Eylül 1909'da emekliğe sevkine karar verilmiştir. Ancak Mülga Zaptiye Nezareti hesaplarının tamamlanması amacıyla muhasebe katipleriyle beraber 14 Ağustos 1909 tarihinden 14 Şubat 1910 tarihine kadar aynı maaşıyla geçici olarak görevlendirilmiştir.

Hasan Hüsnu Efendi'nin hâl tercümesi Emniyet-i Umumiye Dairesi Muhasebe Kalemi Sadareti'nce tasdik edilmiştir. Hasan Hüsnu Efendi'nin, Adliye Nezareti Hukuk Kalemi, İzmit, Çatalca, Biga Umur-ı Hesabiye Kitabeti ve Muhasebe Kalemi'ndeki hizmetleri, Adliye Nezareti Muhasebe Kalemi'nden 13 Eylül 1892 ve 31 Mayıs 1910 tarihlerinde gönderilen iki istidanamesi (dilekçe) ekinde yazılı

⁸⁷ Mücellidoğlu Ali Çankaya ; Hasan Hüsnu Efendi'nin Mülkiye'den 1875 yılında mezun olduğunu belirtmektedir. Mücellidoğlu Ali Çankaya, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, Ankara 1968-1969. c. 3, s. 39.

kayıt suretlerinden anlaşılmıştır. Mülga Zaptiye Nezareti'nde görevlendirilme müddetiyle, maaş miktarı, zam ve tenzili Tensik Komisyonu kararıyla emekliye sevki, geçici görevlendirilmesi nezaretin kayıtlarına uygun görülmüştür. Osmanlı nüfus tezkeresi ile Atik Mülkiye Mektebi şahadetnamesi aynen görülerek iade edilmiştir.(9 Temmuz 1910)⁸⁸

---

⁸⁸ BOA, DH. SAİD, no. 174, s. 11.

HASİB EFENDİ

Göncüzade Mustafa Efendi'nin oğludur. 1851/1852 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Mahalle İptidai Mektebi'nde tahsil yaptığı, Türkçe yazabildiği hâl tercümesi evrakında kayıtlıdır. 1876-1881 yılları arasında askerliğini çavuş olarak yapmıştır. 24 Aralık 1902'de 500 kuruş maaşla Haseki Hastanesi Vekilharçlığı'na tayin olunmuştur. 14 Haziran 1909'da maaşı 550 kuruşa yükseltilmiş sonra unvanı Mubâyaa Memurluğu'na değiştirilmiştir. 14 Temmuz 1910'da maaşı 600 kuruşa yükseltilmiştir.

Hasib Efendi'nin, vazifesinde hüsnü hizmeti ve gayreti görüldüğü Haseki Hastanesi Sertabipliği ve İdare Memurluğu tarafından tasdik edilmiştir. Memuriyet vukuatıyla, maaş miktarının uygun kayıt edildiği, Muhasebe ve Müessesatı Hayır Muhasebecilikleri'nin hâl tercümesi evrakı üzerinde yazılı derkenarlarından anlaşılmıştır. İhraç (terhis) tezkeresi ve Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretleri hâl tercümesi evrakıyla birlikte saklanmıştır.(28 Eylül1911)⁸⁹

---

⁸⁹ BOA, DH. SAİD, no. 179, s. 399.

HÜSEYİN ALAATTİN EFENDİ

Hazreti Mevlana Kaddese Sırrahu Sülalesinden ve Zürradan (çiftçiler)'dan Mahmut Sadrettin Çelebi'nin oğludur. 24 Kasım 1882'de Afyonkarahisar'da doğmuştur. Afyonkarahisar İptidai, Rüştîye ve İdadi Mektepleri'nde tahsilini yaparak şahadetname almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir. Arapça ve Fransızca lisanlarına aşina olduğu hâl tercümesi evrakında yazılıdır.

1 Ocak 1900'de 112 kuruş maaşla Afyonkarahisar Sancağı Tahrirat Kalemi Evrak Mukayyitliği Refakati'ne tayin olunmuş, 12 Nisan 1905'te istifa ederek ayrılmıştır. 14 Ekim 1905'te 300 kuruş maaşla Dühan Reji⁹⁰ Müdüriyeti Muhafaza Kontrol Memurluğu'na tayin olunmuştur. Maaşı 10 Ocak 1909'da 400 kuruşa yükselmiştir. 14 Aralık 1910'da 500 kuruş maaşla yine Afyonkarahisar Sancağı Tahrirat Kalemi Sermüsevvitliği'ne tayin olunmuştur. 1905 yılında Dördüncü Rütbeden Osmanlı Nişanı, 1906 yılında dahi Rütbe-i Salise ile taltif edilmiştir.

Osmanlı nüfus tezkeresi, İdadî şahadetnamesi, Evrak Kalemi Mukayyit Muavinliği ve Kontrol Memurluğu'na ait tasdikli mazbata suretleri, hâl tercümesi evrakına ekli olarak komisyonu hususiyece hıfz olunmuştur. Hâl tercümesi evrakı eki Afyonkarahisar Sancağı Mutasarrıf Vekâletiyle, Hudavendigâr Vilâyeti Valiliğinden tasdiklidir. 30 Ocak 1911

Hüseyin Alaattin Efendi, Mektebi Mülkiye-i Şahanede imtihan yapılarak Encümen-i İntihapça aza yapıldı. 22 Ocak 1911 tarih ve 11

⁹⁰ 1873 yılında tütün geliri Osmanlı dış borçlarına karşılık olmak üzere Duyun- Umumiye ile yapılan anlaşmalarla tek el işletmesi olarak kurulan müesseseye Müşterek Menfaa İnhisar-ı Duhan -ı Devlet-i Aliye-i Osmaniye adı verilmiştir. Geniş bilgi için bk. Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi , c. 19, İstanbul 1993 , s. 9754.

numaralı Tahrirat Müdüriyeti İntihapnamesi aynen görülerek iade edilmiştir.⁹¹

---

⁹¹ BOA, DH. SAİD, no. 175, s. 275.

HÜSEYİN RIFKI EFENDİ

Afyonlu Ebu'l-Kasım oğlu Mustafa Ağa'nın oğludur. 1858 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Mahalle İptidai Mektebinde öğrenimi yapmıştır. Sonra on bir buçuk sene kadar da medresede bazı dersleri okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 10 Mart 1882 tarihinde adına şer'i kura isabet ettiği için Dersaadet'de Selimiye Kışlası Telgraf Bölüğü'ne er olarak gitmiş, 1 Kasım 1886 tarihinde terhis olmuştur. 18. Eylül 1890 tarihinde 150 Kuruş maaşla Malatya Düyun-ı Umumiye İdaresi Kolculuğu'na girmiş ve 28 Ağustos 1892 tarihine kadar çalışmıştır. 4 Eylül 1892 tarihinde 175 Kuruş maaşla, kâtibin ayrılması nedeniyle Eğin⁹² Düyun-ı Umumiye İdaresi Kolculuğu'na nakledilmiştir. Eylül 1896 tarihinde terfian 300 Kuruş maaşla Elvine Düyun-ı Umumiye Memurluğu'na atanmıştır.

Bursa Düyun-ı Umumiye Nezareti Vekâletiyle ve İdare-i Merkeziye Müdüriyeti Umumiyesi'nce; hüsnü hâl ve ehliyeti tasdik edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresi, 1886 yılının Kasım ayından 1890 yılı Haziran ayına kadar Afyonkarahisar'da serbest ticaret yaptığını belirten, mahalle imamı ve ileri gelenler tarafından tasdik edilen 23 Şubat 1899 tarihli şahadetname, Malatya ve Eğin Düyun-ı Umumiye Memuriyetleri'nce verilen ve Zîr-i Bandırma Düyun-ı Umumiye Müdüriyeti'nce tasdik olunan, Hüseyin Rifkı Efendi'nin bulunduğu vazifelerdeki hüsnü hizmetini, görev süresi ve ayrılma şeklini, maaş miktarını, ve suçsuzluğunu belgeleyen 20 Kasım 1897 ve 22 Haziran 1898 tarihli şahadetnamelerin tasdikli suretlerinin hâl tercümesine ekli olduğu görülmüştür. Askerden terhis olduğuna dair tezkere ile medreseden almış olduğu şahadetnamesi Afyonkarahisar'da meydana gelen yangında yanmıştır. (11 Temmuz 1906)⁹³

⁹² Erzincan iline bağlı Kemaliye ilçesinin eski adı. Büyük Larousse, c. 7, İstanbul 1992, s. 3549.

⁹³ BA, DH. SAİD, no. 117, s. 173.

İBRAHİM EFENDİ

Arıkzade Mehmet Ağa'nın oğludur. 1873/1874'te Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde esası İslâmiyet olan ilk dini bilgilerini, Medresede biraz Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 29 Kasım 1887'de 15 yaşında iken 60 kuruş maaşla Afyonkarahisar Sancağı Muhasebe Kalemi Defterciliği'ne tayin olunmuştur. 18 Nisan 1888'de hasta olması nedeniyle görevine devam edemediğinden dolayı yerine bir başkası tayin edilmiştir. İyi olduktan sonra bir müddet Afyonkarahisar Arazi ve Tahrirat Kalemleri'ne mülâzım olarak devam etmiştir. 13 Haziran 1892'den itibaren 330 kuruş maktu ücretle Karahisar Kazasının 18. Kol Afyon (haşhaş) Memuriyeti Muvakkatası'nda bulunmuştur. 27 Şubat 1893'te 500 kuruş maktu ücretle Aziziye Kazası Ağnam Memurluğu'na tayin olunmuş ve bir buçuk ay istihdam edilmiştir. 14 Haziran 1893'te Karahisar Kazasının 5. Kol Afyon (haşhaş) Memuriyeti Muvakkatası'nda istihdam olunmuş ve 8 Kasım 1893'te mezkûr görevin lağvı ile ayrılmıştır. 27 Şubat 1894'te 500 kuruş maktu ücretle 6. Kol Ağnam Memurluğu'na geçici olarak tayin olunmuş ve asıl görevlinin dönmesiyle ayrılmıştır. 22 Nisan 1894'te 200 kuruş maaşla Sincanlı Nahiyesi Kitabeti'ne tayin olunmuştur.

Maliye Nezareti'nce, Afyonkarahisar Sancağı Mutasarrıflığı ile Muhasebeciliği, Hudavendigâr Vilâyeti Valiliği ve Defterdarlığı tarafından yazılan mülâhazalara atıf ile İbrahim Efendi'nin, iktidarı ve görevini yapmaya yeterli olduğu beyan edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli sureti, memuriyet şekli, maaş miktarı ve ücretlerini ve verilenlerden dolayı hiçbir şekilde zimmet ve ilişiğinin olmadığını açıklayan Afyonkarahisar Muhasebesi'nden tasdikli 13 Haziran 1895 tarihli pusula ile Meclis İdaresi'nin 3 Temmuz 1895 tarihli mazbatasını, memuriyetinin sonu, tayin şekli, maaş miktarı,

göreve başlayışı, Hudavendigâr Vilâyeti Defterdarlığı'nca tebliğ olunan Muhasebe-i Umumiye-i Maliye'nin 1 Aralık 1895 tarihli ilmi haberi, asıl hâl tercümesi evrakıyla mahfuzdur. (23 Haziran 1900)⁹⁴

---

⁹⁴ BOA, DH. SAİD, no. 95, s. 299.

İBRAHİM HAKKI EFENDİ

Demirci Hüseyin Ağa'nın oğludur. 1845 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde esas İslâmiyet olan ilk dini bilgilerini almıştır. Sonra Medrese'de biraz Arapça okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir.

14 Aralık 1868'de 18 yaşında iken Afyonkarahisar Muhasebe Kalemine mülâzım olarak girmiştir. 12 Haziran 1870'te 100 kuruş maaşla Refik-i Saliseliği'ne tayin olunmuştur. Maaşı 12 Aralık 1871'de 90 kuruşa indirilmiştir. 28 Nisan 1872'de 300 kuruş maaşla Refik-i Saniliği'ne, 1 Ağustos 1873'te 400 kuruş maaşla Refik-i Evvelliği'ne terfi ettirilmiştir. 1 Eylül 1881'de 450 kuruş maaşla Aziziye Kazası Mal Müdürlüğüne görev değişikliği yapılmıştır. 28 Aralık 1881'de 400 kuruş maaşla tekrar Afyonkarahisar Muhasebe-i Refik Evvelliği'ne nakil olunması sebebiyle Mal Müdürlüğü görevinden ayrılmış ve 28 Aralık 1881'de yeni görevine başlamıştır. 21 Ekim 1893'te 550 kuruş maaşla Muhasebat Kitabeti'ne nakil edilmiştir.

Maliye Nezareti'nce, Afyonkarahisar Mutasarrıflığı ile Muhasebeciliği ve Hudavendigâr Vilâyeti Valiliği Vekâleti ile Defterdarlığı tarafından yazılan mülâhazalara atıf ile İbrahim Hakkı Efendi'nin, iktidarı ve vazifesini yapmaya yeterli olduğu beyan edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli sureti, görev süresi, maaş miktarı, ayrılma sebebini açıklayan Afyonkarahisar Muhasebesi'nden tasdikli 19 Ocak 1882 tarihli kayıt pusulası, Aziziye Mal Müdürlüğü'nden zimmetinin olmadığını açıklayan Afyonkarahisar Muhasebesi'nin 21 Ocak 1882 tarihli mazbatasının tasdikli sureti, asıl hâl tercümesi evrakıyla mahfuzdur. (17 Kasım 1898)⁹⁵

⁹⁵ BOA, DH. SAİD, no. 78, s. 413.

İBRAHİM NEDİM EFENDİ (HAFIZ)

Zurbancızade Hafız Salih Efendi'nin oğludur. 11 Eylül 1879'da Afyonkarahisar'da doğmuştur. İmaret Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini yapmıştır. Rüştiye Mektebi'nde bir süre okumuştur. Kasaba ve Yeni Cami Medreseleri'ne girip mezkûr ilim ve fenlerin bir kısmını okumuştur. Sonra Dersaadet'e giderek medreseye kayıt olup derslerine devam etmiştir. Türkçe, Arapça okuyup yazabilmektedir. Farsça'ya aşina olduğu hâl tercümesinde yazılıdır.

21 Ocak 1901'de askere gitmiş, muvazzaf ve ihtiyat süresi olan dokuz seneyi tamamlayarak 17 Şubat 1910'de terhis olmuştur. Afyonkarahisar Devir Şubesi Kitabeti'ne 250 kuruş maaşla 11 Mayıs 1910'da işe başlamış, memuriyetinin tasfiyesi nedeniyle 13 Ağustos 1910'da ayrılmıştır. 27 Aralık 1908'de Mecidiye Madalyası ile taltif edilmiştir.

Afyonkarahisar Sancağı Nüfus Memuru ve Mutasarrıfı ile Hudavendigâr Vilâyeti Valisi tarafından; evrak sahibinin ehliyet ve yeterliliği ve güzel ahlak sahibi olduğu tasdik edilmiştir. Nüfus ve redif tezkereleri, madalya, berat, mezkûr memuriyetinden berat sureti ile mazbata tasdikli suretleri hâl tercümesi evrakına eklidir. Hususi Komisyonca değerlendirilmiştir.(18 Ekim 1911)⁹⁶

---

⁹⁶ BOA, DH. SAİD, no. 182, s. 102.

İBRAHİM REMZİ EFENDİ

Hafız Ahmet Emin Bey'in oğludur. 1867'de Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde ilk dini bilgilerini, Medrese'de de bir miktar Arapça okumuştur. 12 Temmuz 1882'de Afyonkarahisar Sancağı Muhasebe Kalemî'ne mülâzım olarak girmiştir. 27 Şubat 1887'de 200 kuruş maaşla Aziziye Kazası Hanbarçin nahiyesi Mal ve Tahrirat Kalemî'ne tayin olunmuş ise de; ismine kura isabet etmesi üzerine 16 Ekim 1889'da görevinden ayrılmıştır. Askerliğini bitirdikten sonra 13 Nisan 1896'da Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesine mülâzım olarak alınmış, 16 Nisan 1896'da 300 kuruş maaşla Ziraat Bankası Kitabeti'ne tayin edilmiş ve görevine başlamıştır. 25 Haziran 1896'da efrada-ı redife (ihtiyat askeri) meyanında askere alınmış, 17 Ocak 1897'de eski görevine dönmüştür.

Afyonkarahisar Mutasarrıflığı tarafından yazılan mülâhazada, ekli evrak içeriğine göre, kitabet görevini yapmaya yeterli olduğu tasdik edilmiştir. Ziraat Bankası Müdüriyet-i Umumiyesi'nden yazılan mülâhazada, İbrahim Remzi Efendi'nin görevine devam ettiği ifade edilmiştir. Şimdiki görevine kadar, bulunduğu görevlerdeki hizmet süresi , maaş miktarı, ayrılma sebepleri ve zimmetinin olmadığını kapsayan Hanbarçin Nahiyesi Meclis İdaresi'nin Meclis-i İdare-i Kaza'dan tasdikli 2 Haziran 1895 tarihli mazbatası , 13 Eylül 1895 tarihli devir defteri, Seyitgazi Redif Taburu Meclis Heyeti'nin 2 Ocak 1896 tarihli ve tasdikli mazbata sureti, Hanbarçin Nahiyesi Meclis İdaresi'nin 24 Aralık 1895 tarihli diğer mazbatası, Osmanlı tezkeresi tasdikli suretleri hâl evrakına eklidir. Şimdiki görevi, maaşı, göreve başlayışı, ve sert (mizaçlı) olduğu kayıtlardan anlaşılmıştır. 24 Eylül 1900

14 Ekim 1903'te 600 kuruş maaşla Bolvadin Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti'ne atanmış, 30 Mayıs 1905'de

Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi Memur Muavinliği'ne görev değişikliği yapılmıştır. 15 Temmuz 1906'dan 10 Ağustos 1906'ya kadar aylık 160 kuruş beşte bir maaşla memurluğa vekâleten, 23 Ocak 1908'de 180 kuruş beşte bir maaşla memurluğa vekâleten, 5 Mart 1908'de 900 kuruş maaşla memurluğa asaleten atanmıştır. Geçmiş hizmetlerinden zimmet ve ilişkisi olmadığı Ziraat Bankası Müdüriyet-i Umumiyesi'nin 25 Kasım 1907 ve 22 Haziran 1908 tarihli vukuat pusulasında yazılıdır.⁹⁷

---

⁹⁷ BOA, DH. SAİD, no.102, s. 249.

İSMAİL HAKKI EFENDİ

1863/1864 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar Sıbyan ve Rüştüye Mektepleri'nde tahsil görerek şahadetname almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir.

30 Ağustos 1880'de 100 kuruş maaşla Aziziye Kazası Tahrirat Kitabeti Refakati'ne tayin olunmuştur. 3 Aralık 1881'de 190 kuruş maaşla Rüsumat Kitabeti'ne nakil edilmiş ve meşru mazeretine binaen 15 Ekim 1882'de istifa ederek ayrılmıştır. Daha sonra Afyonkarahisar Bidayet Mahkemesi Kalemî'ne mülâzım olarak atanmıştır. 30 Mayıs 1883'te 225 kuruş maaşla Sandıklı kazası Bidayet Mahkemesi İkinci Kitabeti'ne tayin olmuş, 17 Kasım 1883'te 400 kuruş maaşla Birinci Kitabeti'ne terfi ettirilmiştir. 28 Aralık 1885'te yabancı bir kadını evine getirip uygunsuz davranışlarda bulunduğu tespit edildiğinden görevinden azledilmiştir. 10 Eylül 1887'de 300 kuruş maaşla Bolvadin Kazası Müstantik Muavinliği'ne, 8 Kasım 1887'de de 400 kuruş maaşla aynı mahkeme Birinci Kitabeti'ne atanmıştır. 5 Nisan 1891'de 300 kuruş maaşla Afyonkarahisar Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Zabıt Kitabeti'ne görev değişikliği yapılmıştır. 13 Aralık 1894'te 270 kuruş maaşla Bidayet Mahkemesi Aza Mülâzımlığı'na terfi olunmuştur. 22 Şubat 1903'te aidaatla Mukavelat Muharrirliği'ne tayin olunmuştur. 23 Eylül 1906'da 440 kuruş maaşla Başkitabeti'ne görev değişikliği yapılmıştır.

Hudavendigâr Vilâyeti Valiliği ile Müdde-i Umumiliği'nce İsmail Hakkı Efendi'nin hâl tercümesi içeriği, Adliye Nezareti'nce de Sicill-i Memurin Müdüriyeti'nin mührü tasdik edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresiyle, mektep şahadetnamesi tasdikli suretleri ve bulunduğu memuriyetlere tayin ve ayrılma şekli, aldığı maaş miktar ve tarihlerini açıklayan evrak, asıl hâl tercümesi ile birlikte Sicil

Kalemi'nce mahfuz olduğu gibi Bidayet Mahkemesi Mukavelat Muharrirliği'ne yapılan seşmenin tasdikini gerektiren İntihap Komisyonu'nun mazbatasđ, Sandıklđ Kazasđ Bidayet Mahkemesi Birinci Kâtibî Salih Fikri Efendi'nin evrakđ arasđna konmuş ve halen ęalıřtıđđ göreve tayin tarihi kayda uygun bulunmuştur. (11 Ekim 1909)⁹⁸

---

⁹⁸ BOA, DH. SAİD, no. 162, s. 425.

İSTEPAN EFENDİ

Karabet Ağa'nın oğludur. Osmanlı Devleti uyruklu, Ermeni milletindedir. 1860 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Afyonkarahisar Ermeni Mektepleri'nde⁹⁹ Ermenice, özellikle Türkçe okuduğu hâl tercümesi evrakında kaydedilmiştir.

İki sene kadar Afyonkarahisar Sancağı Arazi Kalemine ve bir müddet Aşar İdaresine mülâzım olarak devam etmiştir. 21 Ocak 1300'de 450 kuruş maaşla Aziziye Kazası Aşar ve Ağnam Başkitâbeti'ne tayin olunmuş, 12 Temmuz 1886'da Aşar İdareleri'nin kaldırılmasından dolayı açıktta kalmıştır. Bu memuriyeti esnasında 1300 yılında emanet aşarı, afyon ve göğeri (sebze) bedellerinden Burunarkaç köylü İsa oğlu Nasuh'tan 1094, Sarıkavak köylü Muhtar Mustafa'dan 430,5 kuruş haksız para aldığı, parayı verenler tarafından ihbar ve iddia edilmiştir. Bunun üzerine Aziziye Bidâyet Mahkemesi'nce yapılan soruşturma ve yargılama sonucunda, suçü sabit olduğundan altı ay müddetle hapsine, mahkeme masrafının kendisinden tahsil edilmesine, 1 Ağustos 1888 tarihinde karar verilmişse de Afyonkarahisar Sancağı Meclis İdaresi'nce istinafen (yeniden) yapılan yargılamada; ilk ilâmın feshiyle, beyan olunan akçenin sonunda Kaza Mal Sandığı'na teslim edilmiş olduğu anlaşılmasıyla hukuk-ı hazineyle ilgisinin olmamasına binaen hukuk-ı umumiye yönünden berat ettiği, Afyonkarahisar Meclis İdaresi'nin 28 Mart 1889 tarihli ilâm suretinden anlaşılmıştır.

Sonra dokuz ay müddetle ve 500 kuruş maaşla Aşar mültezimlerinden Işılyan Efendi'nin Kitâbet-i Hususisi ve 14 Ağustos 1887'den 26 Mart 1888'e kadar 400 kuruş maaşla Bolvadin Kazası Aşar-ı Ambar Memurluğu gibi geçici görevlerde bulunmuştur. 27 Ekim

⁹⁹ Azınlık okulları ile ilgi geniş bilgi için bk. Bilal Eryılmaz, "Azınlık Okulları" Hayat Osmanlı Ansiklopedisi, İstanbul 1995; Osman Ergin, Türk Maarif Tarihi, İstanbul 1977, c. 1-2, s. 725-816.

1889'da 200 kuruş maaşla Afyonkarahisar Banka Şubesi Ambar Emaneti'ne tayin olunduğu halde memuriyetinin idarece kabul edilmemesinden dolayı 12 Mart 1890'da ayrılmıştır. 13 Mart 1890'da 300 kuruş maaşla aynı bankanın kitâbetine tayin olunmuştur. Görevi 19 Haziran 1894'de 500 kuruş maaşla Afyonkarahisar Şubesi Memur Muavinliği'ne değiştirilmiştir. Şubenin teftişi sonucunda; azledilen şube eski memurunun ortaya çıkan zimmet, haksız kazanç ve yolsuzluklarını bildiği halde yetkilisine haber vermemesinden dolayı 28 Şubat 1896'da azledilmiştir. Açıkta kaldığı müddet cezasına yeterli görüldüğünden 12 Kasım 1897'de alelusul tahliyesi, cezasız 500 kuruş maaşla Akhisar Kazası Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitâbeti'ne tayin olunmuştur. 1 Ekim 1901'de 650 kuruş maaşla Uşak Kazası Banka Sandığı Muhasebe Kitâbeti'ne görevi değiştirilmiş ve görevine başlamıştır.

Daha önce zikredilen Afyonkarahisar Şubesi Kitâbeti'yle, Memur Muavinliği'nde bulunduğu esnada; 16 Ocak 1893'den 15 Mayıs 1893'e kadar 120 kuruş beşte bir maaşla Sandıklı, 5 Nisan 1895'ten 1 Temmuz 1895'e kadar 166 kuruş üçte bir maaşla Aziziye Kazaları Muhasebe Kitâbeti Vekâletleri'nde bulunmuştur.

Geçmiş hizmetlerinin süresini, maaş miktarını, ayrılma sebeplerini, berat ve zimmetini kapsayan, Aziziye ve Bolvadin Kazaları'yla, Afyonkarahisar Sancağı Meclis İdareleri'nin 9 Temmuz 1886, 27 Mart 1888, 25 Eylül 1887 ve Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi'yle Aziziye, Sandıklı ve Akhisar Banka Sandığı Meclis İdareleri'nin 13 Temmuz 1891, 27 Ağustos 1903, 3 Temmuz 1905, 3 Temmuz 1905, 16 Mayıs 1893, 20 Eylül 1901 tarihli mazbataları ve Afyonkarahisar Sancağı Muhasebesiyle Defter-i Hakanî İdaresi'nin 13 Ağustos 1891 tarihli derkenarları ve mezkûr meclis idaresinin ilamı ve Osmanlı nüfus tezkeresi tasdikli sureti ve Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi Meclis İdaresi'nin 14 Aralık 1905 tarihli mazbatası ve

mezkûr muhasebenin 14 Aralık 1897 tarihli derkenarı, asıl hâl tercümesi evrakıyla saklanmıştır. Halen çalıştığı göreve başlayış tarihi ve maaş miktarı evvelce tebellüğ olunan muhasebe evrakından anlaşılmıştır. (8 Mart 1909)¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ BA, DH. SAİD, no. 162, s. 279.

KATİPYAN KARABET EFENDİ

Ermeni milletindedir. Katiplerden Heci Artin Efendi'nin oğludur. 12 Kasım 1864'te Afyonkarahisar'da doğmuştur. Afyonkarahisar'da bulunan Ermeni Mektebi'nde Ermenice tahsil etmiştir. Türkçe okuyup yazabilir. 12 Mart 1880 tarihinde 17 yaşında olduğu halde 200 kuruş maaşla Afyonkarahisar Sancağı Muhasebe Kalemi'ne girmiştir. 13 Aralık 1880'de maaşı 240 kuruşa yükseltilmiştir. 3 Ağustos 1888'de 600 kuruş maaşla Aziziye Kazası Mal Müdüriyeti'ne nakil edilmiştir.

Maliye Nezareti'nce, Aziziye Kazası Kaymakamlığı ile Hudavendigâr Vilâyeti Valiliği'nden yazılan mülâhazalara atıf ile; Katipyan Karabet Efendi'nin, iktidarı ve hüsnu hizmeti beyan edilmiştir. 28 Ağustos 1889

18 Haziran 1892'de 300 kuruş nısfı maaşla ve becayış suretiyle Bolvadin Kazası Mal Müdüriyeti'ne tayin olmuş, 22 Haziran 1892'de işine başlamıştır. 20 Aralık 1892'de Kirmasti¹⁰¹ Mal Müdüriyeti'ne nakil edilmiş ise de görevine başlamadan istifa ederek ayrıldığı Sicill-i Ahvâl Şubesi'nin 19 Haziran 1895 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.

Katipyan Karabet Efendi, Aziziye ve Bolvadin Kazaları Mal Müdürlükleri'nce; devlet malları, Tekâüt Sandığı aidatıyla ve diğer tevkifattan, Menafi ve Maarif Hisse İanesi'nden zimmet ve ilişiği olmadığı Hudavendigâr Vilâyeti Meclis İdaresi'nin 13 Ekim 1895 tarihli mazbatasından anlaşıldığı, Maliye Sicill-i Ahvâl Şubesi'nin 26 Ekim 1895 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.¹⁰²

¹⁰¹ Bursa iline bağlı Mustafa Kemalpaşa ilçesi, Akbayar, age. , s. 101.

¹⁰² BA, DH. SAİD, no.30, s.79.

KARABET EFENDİ

Terzi Sarafyan Kigork Ağa'nın oğludur. 18 Mart 1859 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Mahalle Sıbyan ve Ermeni Rüştîye Mektepleri'ne devam etmiş ise de şahadetnamesi yoktur. Türkçe ve Ermenice okuyup yazmaktadır. 1 Temmuz 1882'de 24 yaşında olduğu halde Afyonkarahisar Tahrirat Kalemi'ne mülâzım olarak girmiştir. 12 Temmuz 1882'den 12 Mart 1885'e kadar 300 kuruş maaşla Şuhut Nahiyesi Muvakkat Aşar Kitabetleri'yle, Sermuharrirliği'nde istihdam edilmiş ve süresi dolmasıyla iki ay açıkta kalmıştır. 27 Mayıs 1885'te 350 kuruş maaşla Hanbarçin Aşar Memuriyeti'ne alınıp, 17 Mart 1886'da memuriyetinin lağvedilmesiyle açıkta kalmıştır. 2 Mayıs 1893'te Düyun-u Umumiye Müdüriyeti'ne mülâzım olarak devam etmiş ve 5 Ocak 1894'te 400 kuruş maaşla Bolvadin Düyun-u Umumiye Sandık Emaneti'ne tayin olunmuştur.

Bursa Düyun-u Umumiye Nezareti'yle, İdare-i Merkeziye Müdürlüğü'nce yazılan mülâhazalarda Karabet Efendi'nin hüsnü hâli ve iktidarı tasdik edilmiştir. Yazılı bulunan görevlerinden dolayı zimmetinin olmadığını içeren 19 Temmuz 1894 tarihli üç adet ve 17 Mart 1886 tarihli liva ve kaza mazbatalarıyla 24 Mart 1894 ve 4 Nisan 1894 tarihli tasdiknameleri 9 Mart 1884 tarihli Osmanlı tezkeresinin Mezkûr Nezaret tarafından tasdikli suretleri eklidir. 10 Temmuz 1906

Karabet Efendi isteği üzerine 8 Nisan 1890'da 300 kuruş maaşla Düyun-u Umumiye Müdüriyeti İkinci Kitabeti'ne nakil edilmiştir. 14 Ocak 1901'den 19 Ekim 1902'ye kadar mezkûr memuriyete mahsus 500 kuruşun beşte biri olan aylık 100 kuruş vekâlet maaşı alarak, mezkûr Emanet Vekâleti'ni ilave ikinci görev olarak yaptığı, Düyun-u Umumiye Memurin Şubesi'nin 19 ekim 1902 tarihli vukuat pusulasıyla bildirilmiştir.¹⁰³

---

¹⁰³ BOA, DH. SAİD, no. 138, s. 307.

KİGORK EFENDİ

Ermeni milletindedir. Heci Artin Efendi isimli bir şahsın oğludur. 6 Temmuz 1866'da Afyonkarahisar'da doğmuştur. Ermeni Sıbyan Mektebi'nde Türkçe ve Ermenice okumuştur. Mezkûr lisanlarda okuyup yazmaktadır.

3 Ağustos 1882'de 16 yaşında iken 150 kuruş maaş ile Afyonkarahisar Sancağı Hayvan Pazarı Müfettişliği'ne tayin olmuş, 13 Mart 1885'te ayrılmıştır. 14 Ağustos 1885'te 200 kuruş maaşla Aşar İdaresi Kitabeti'ne alınmıştır. 2 Mart 1887'de memuriyetinin lağvı ile açıkta kalmıştır. Muhasebe Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. 5 Ağustos 1887'de 350 kuruş maaşla Aşar Ambar Kitabeti'ne tayin olunmuş, 26 Haziran 1889'da görevinin sona ermesiyle açıkta kalarak yine Muhasebe-i Liva'ya mülâzım olarak dönmüştür. 9 Mart 1889'da 600 kuruş maktu ücretle Bolvadin Kazası Ağnam Tadat Kol Muharrirliği'nde bulunmuştur. 13 Eylül 1889'dan 27 Şubat 1890'a kadar aylık 350 kuruş maaş ile Afyonkarahisar Aşar, 10 Mart 1890'da 800 kuruş maktu ücretle Merkez Ağnam Tahsilat Kitabetleri'nde bulunmuştur. 24 Mayıs 1890'da 240 kuruş maaş ile Muhasebe Kalemi Merkez Kitabeti'ne alınmıştır.

Maliye Nezareti'nce, Afyonkarahisar Muhasebeciliği ile Mutasarrıflığı ve Hudavendigâr Vilâyeti Valiliği'nden yazılan mülâhazalara atıf ile Kigork Efendi'nin hesap işlerine vukufuyla, vazifesini ifaya kifayeti beyan edilmiştir. 18 Haziran 1892

Kigork Efendi'nin 26 Kasım 1892'de Muhasebe Kalemi Başkitabeti'ne görev değişikliği yapıldığı, Maliye Sicil Şubesi'nin 2 Temmuz 1901 tarihli vukat pusulasında gösterilmiştir.¹⁰⁴

¹⁰⁴ BOA, DH. SAİD, no. 41, s. 45.

MAHMUT EFENDİ

Esnaftan Hasan Efendi'nin oğludur. 1871 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini yaptıktan sonra Rüştîye Mektebi'nde, Arapça olarak sarf ve nahiv, Gülistan, matematik ve coğrafya okuduğu, Türkçe okuyup yazdığı hâl tercümesi evrakında kayıtlıdır.

17 Eylül 1899'da 142 kuruş maaşla Mir Mustafa Paşa Telgraf ve Posta Merkezi Muharrerat Mevsilliği'ne tayin olunmuştur. 14 Ekim 1900'de maaşı 150 kuruşa yükseltilmiştir. 23 Haziran 1908'de 350 kuruş aylıkla Edirne Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezi Posta Nakliye Memurluğu'na görev değişikliği yapılmıştır. Edirne Vilâyeti Telgraf ve Posta Başmüdürlüğü'yle Telgraf ve Posta Nezareti'nden; Mahmut Efendi'nin, görevine usulüne uygun devam ettiği tasdik edilmiştir.

Memuriyetleri sicil ve muhasebe kayıtlarına uygun görülmüştür. Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli sureti asıl hâl tercümesi evrakıyla beraber Sicill-i Ahvâl Şubesi'nde mahfuzdur. 15 Haziran 1909)¹⁰⁵

---

¹⁰⁵ BOA, DH. SAİD, no. 141, s. 459.

MEHMET EFENDİ

Değirmenci Ali oğlu Hasan Efendi isimli bir şahsın oğludur. 6 Eylül 1869'da Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Sıbyan ve Rüştîye Mektepleri'nde eğitimini yaparak Rüştîye Mektebi şahadetnamesi almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 1888 yılında 20 yaşında iken 900 kuruş maktu ücret (kesin ücret) ile Afyonkarahisar Sancağı Aziziye Kazası'nda Emanet Aşar Kol Muharrirliği'ne tayin olmuş ve bir buçuk ay zarfında görevini tamamlamıştır. 1890 yılı Ağustos ayında 600 kuruş ücretle mezkûr liva Merkez Kazası Yaylakça Rûsumu Muharrirliği'ne; daha sonra 300 kuruş maaşla Aziziye Kazası Emanet Aşar Kitabeti'ne nakil olunmuş ve üç ay zarfında görevini tamamlamıştır. Mehmet Efendi, 1892 yılında Afyonkarahisar'da; önce 600 kuruş maktu ücret ile Ağnam, sonra 330 kuruş ücretle Afyonkarahisar Kol Muharrirliği'nde, 600 kuruş maktu ücret ile yine Ağnam, 350 kuruş ücretle tekrar Afyonkarahisar Kol Muharrirliğinde ücretli olarak istihdam edilmiştir. 1893 yılında Afyonkarahisar Defteri Hakanî Kalemî'ne mülâzım olarak girmiş ve 13 Mart 1893 tarihinde 100 kuruş maaş ile İkinci Kitabeti'ne tayin olunmuştur.

Defteri Hakanî Nezareti'nce; Afyonkarahisar Mutasarrıflığıyla, Defteri Hakanî Memurluğu'nun mülâhazalarına atıf ile görevini usulüne uygun olarak yaptığı ve yeterliliği tasdik edilmiştir. Yukarıda belirtilen; Emanet Aşar, Yaylakça Rûsumu, Ağnam ve Afyonkarahisar Kol Muharrirliklerine tayin tarihi, görev süresi, maaş miktarı ve zimmetinin olmadığı Afyonkarahisar Mutasarrıflığının 20 Ağustos 1894, Aziziye Kazası Meclis İdaresi'nin 13 Aralık 1890 tarihli mazbatalarının tasdikli suretlerinde ve Defteri Hakanî İkinci Kalemî'ne tayin tarihi, maaş miktarı Defteri Hakanî Nezareti Muhasebesi kayıtlarına uygun olduğu vukuat defterinde tasdik olunmuş ve mezkûr suretleriyle şahadetname ve Osmanlı nüfus

tezkeresinin tasdikli suretleri hâl tercümesi evrakıyla beraber adı geçen nezaretin Sicil Şubesi'nde mahfuz bulunmuştur. (15 Eylül 1901)¹⁰⁶

---

¹⁰⁶ BOA, DH. SAİD, no. 103, s. 361.

MEHMET ARİF EFENDİ

Muytab¹⁰⁷ esnafından Hacı Mehmet Ağa'nın oğludur. 1887/1888 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar İptidai Mektebi'nde ilk dini bilgilerini almıştır. Mektebi İdadi-i Mülkiyesi'nde tahsilini yaparak 30 Temmuz 1901 ve 15 Temmuz 1905 tarihli aliyyülâlâ derecelerde iki adet şahadetname almıştır. Afyonkarahisar Sancağı ile beraber Tahrir Vergi İdaresi'ne bir müddet mülâzım olarak devam ettikten sonra 3 Mayıs 1908'de usulüne uygun olarak 200 kuruş maaşla Bolvadin Kazası Ziraat Bankası Sandığı Kitabeti Refakati Saniyesi'ne tayin olunarak göreve başlamıştır.

Bolvadin Kazası Kaymakamlığı'nca, Mehmet Arif Efendi'nin hâl tercümesi içeriği usul ve ekli evrak yönünden uygun bulunarak tasdik edilmiştir. Ziraat Bankası Müdüriyeti Umumiyesi'nce, halen görevine devam ettiği onaylanmıştır. Osmanlı nüfus tezkeresi ve mektep şahadetnameleri tasdikli suretleri asıl hâl tercümesi evrakına eklidir. Halen çalıştığı göreve başlayış tarihi ve maaş miktarı, ekli muhabere evrakından anlaşılmıştır. 22 Şubat 1909

3 Mart 1909'da 300 kuruş maaşla Geyikler (Dinar) [Banka]Sandığı Muhasebe Kitabeti ve 26 Eylül 1910'da aynı maaşla Aziziye'ye görev yeri değiştirilmiştir. Geçmiş hizmetlerinden hiçbir şekilde zimmet ve ilişiği bulunmadığı Ziraat Bankası Müdüriyeti Umumiyesi'nin 3 Nisan 1911 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir. 16 Haziran 1912'de aynı maaşla Afyonkarahisar Bank Şubesi Mukayyit Saniliği'ne görev değişikliği yapıldığı; geçmiş

---

¹⁰⁷ Muytab: Kıl dokuyan, kıldan dokuma yapan sanatkâr, halk arasında "Mutaf" suretinde kullanılır. Pakalın, age. , c. 2, s. 533.

hizmetlerinden hiçbir şekilde zimmet ve ilişinin bulunmadığı 6 Eylül 1912 tarihli vukuat pusulasına gösterilmiştir. (30 Ekim 1912)¹⁰⁸

---

¹⁰⁸ BOA, DH. SAİD, no. 159, s. 233.

MEHMET MEMDUH EFENDİ

Tüccardan İbrahim Efendi'nin oğludur. 1884 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Afyonkarahisar'da İptidai ve İdadi Mektepleri'nde eğitimini tamamlayarak 2 Nisan 1899'da aliyyülâlâ derecede iptidai, 21 Temmuz 1904'te âlâ derecede idadi şahadetnamesi almıştır. Askerliğini yaptıktan sonra 25 Kasım 1910'da 300 kuruş maaşla Sandıklı Ziraat Bank Sandığı Refakati'ne tayin olunarak görevine başlamıştır. Sandıklı Kazası Kaymakamlığı'nca, Mehmet Memduh Efendi'nin vazifesine bağlılığı ile görevini hüsnü ifaya ehliyet ve iktidarı kâfi olduğu tasdik edilmiştir. Banka İdare-i Umumiyesi'nce, vazifesini yapmakta olduğu onaylanmıştır.

Mektep şahadetnamesiyle, Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretleri asıl hâl tercümesi evrakıyla mahfuz olup, halen çalıştığı göreve tayin tarihi, göreve başlayışı, maaş miktarı muhabere evrakından anlaşılmıştır. (2 Kasım 1911)¹⁰⁹

---

¹⁰⁹ BOA, DH. SAİD, no. 184, s. 80.

MEHMET NAZİF EFENDİ

Abdurrahman Efendi'nin oğludur. 1842/1843'de Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Afyonkarahisar'da ilk öğrenimini yaptıktan sonra Kastamonu'da Hoca Mahir Efendi'den ilim tahsil ederek icazetname almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 1869 yılı Nisan ayında 28 yaşında olduğu halde Afyonkarahisar Sancağı Vergi Şubesi'ne mülâzım olarak girmiştir. 13 Mart 1873'te 390 kuruş maaşla Çal kazası ve köyleri, 12 Haziran 1874'te 230 kuruş maaşla Afyonkarahisar Vergi Şubesi Tahsilat, 28 Aralık 1874'te 380 kuruş maaşla Bolvadin, 28 Haziran 1875'te 380 kuruş maaşla Çal, 14 Şubat 1876'da 380 kuruş maaşla Sandıklı, 13 Temmuz 1876'da 380 kuruş maaşla tekrar Çal kazaları Tahrirat Kitâbetleri'ne tayin edilmiştir. Bu memuriyetinde 15 Mayıs 1878'e kadar çalışmış ve istifa ederek ayrılmıştır. Sonra bir süre Kütahya Meclisi Mübeyyiziyle Bidayet Mahkemesi Kalemine mülâzım olarak devam etmiştir. 6 Ağustos 1880'de 100 kuruş maaşla Uşak Kazası Bidayet Mahkemesi Birinci Kitabeti'ne tayin olunmuş, 2 Mart 1882'de istifa ederek ayrılmıştır. 31 Ağustos 1885'te 300 kuruş maaşla Aziziye Kazası Bidayet Mahkemesi Müstantik Muavinliği'ne tayin olunmuş, 25 Şubat 1886'da istifa ederek ayrılmıştır. Adliye Nezareti'nde oluşturulan Dava Vekâleti Komisyonu'nda imtihana girmiş ve 10 Mayıs 1883'te üçüncü sınıftan bir adet şahadetname almıştır. Bir müddet Dava Vekâletliği (Avukat) yapmıştır.

. 1 Nisan 1887'de müstantiklik görevi almak üzere aliyyülâlâ derecede şahadetname almıştır. 6 Ekim 1897'de 400 kuruş maaşla Diyarbakır Vilâyeti Merkez Bidayet Mahkemesi İkinci Müstantikliği'ne tayin edilmiş ve görevine başlamıştır. Hâl tercümesi evrakına Dersaadet Mahkeme-i Cinayet Başkâtibi Hüseyin Efendi tarafından yazılan şerhte, Mehmet Nazif Efendi'nin Cinayet Mahkemesi'nde, bir zaman dava vekillerinden olduğu gösterilmiştir.

Adliye Nezareti'nden dahi, Sicil-i Memurin Müdüriyeti'nin mührü tasdik edilmiştir. Osmanlı tezkeresi, icazetname, dava vekâleti ve müstantik şahadetnamesi ve hizmet süresinin Adliye Muhasebesi'nden çıkarılmış tasdikli suretinin kaydı, hâl tercümesi evrakıyla saklanmıştır. Diyarbakır Vilâyeti İkinci Müstantikliği'ne tayin tarihiyle, maaş miktarı dahi uygundur. (25 Ekim 1898)

Mehmet Nazif Efendi, Diyarbakır havasına uyum sağlayamadığından dolayı 11 Ekim 1898'de istifa ederek ayrılmıştır. 14 Kasım 1898'de 500 kuruş maaşla Kastamonu Vilâyeti Merkez Bidayet Mahkemesi Başkitabeti'ne tayin edildiği Adliye Sicil Şubesi'nin 19 Nisan 1899 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.¹¹⁰

---

¹¹⁰ BOA, DH. SAİD, no. 78, s. 337.

MEHMET NEŞET EFENDİ

Arzuhalci Mustafa Efendi isimli bir şahsın oğludur. 1851/1852 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde ilk öğrenimini yaptıktan sonra Bursa Rüştîye Mektebi'nde eğitimini tamamlayarak şahadetname almıştır. Özel hocadan fıkıh, kelim, maani, ve adap derslerini Arapça, Mesnevi-i Şerif'in bir kısmını ve Divan-ı Hafız'ı Farsça olarak okumuştur. Türkçe yazması iyidir.

Bursa Arazi Kalemi'ne 23 Kasım 1866 tarihinde mülâzım olarak girmiştir. 13 Mart 1868 tarihinde 125 kuruş maaşla Üçüncü Kitabeti'ne, 13 Mayıs 1869 tarihinde 291 kuruş maaşla Başkitabeti'ne memur olarak atanmıştır. 30 Ağustos 1871 tarihinde maaşı 300 kuruşa yükseltilmiştir. 28 Ekim 1871 tarihinde Afyonkarahisar Sancağı Meclis-i Temyiz Hukuk Başkitabeti'ne atanmıştır. 22 Şubat 1879 tarihinde nısfı maaş hesabıyla 750 kuruş maaşla Bolvadin Kazası Kaymakamlığı Vekâleti'ne memuriyet değişikliği yapılmıştır. 16 Ocak 1880 tarihinde ayrılarak, 28 Şubat 1880 tarihinde 625 kuruş maaşla Aziziye Kaymakamlığı Vekâleti'ne görevlendirilmiş ve 28 Eylül 1880 tarihinde ayrılmıştır. 17 Mart 1881 tarihinde 560 kuruş maaşla Hudavendigâr Vilâyeti dahilinde bulunan Geyikler Nahiyesi Müdürlüğü'ne atanmıştır. 1884 yılı Ekim ayının sonlarında istifa ederek ayrılmıştır.

Mezkûr görevlerinden; nakil, memuriyet değişikliği, istifa suretiyle ayrılması sırasında ve memuriyeti nedeniyle suçlanmamış ve hakkında adlî işlem yapılmamıştır. Bu şekilde kaydedilen adı geçen şahsın Arazi Kalemi Kitabeti, Meclis-i Temyiz Hukuk Başkitabeti, Geyikler Nahiyesi Müdürlüğü ile Bolvadin ve Aziziye Kazaları Kaymakam Vekâleti'ni idare süresince berat-ı zimmet ve hüsnü hizmetine dair Hudavendigâr Vilâyeti Meclis İdaresi'nden 15 Mayıs 1885 tarihli üç ve 20 Şubat 1885 tarihli bir adet toplam dört berke

(belge) ve Afyonkarahisar Adliye Memurluğu tarafından verilen 13 Kasım 1884 tarihli beş adet mazbata ile Mülkiye Mektebi'nden usul-ı aşari ve mikyasat-ı cedide okuduğuna dair verilen şahadetname aynen, Bursa Rüştîye Mektebi şahadetnamesinin Hudavendigâr Vilâyeti Merkez Mutasarrıflığı'ndan tasdikli sureti Mehmet Neşet Efendi tarafından gösterilmiş, komisyonca değerlendirilerek kendisine iade edilmiştir. (31 Ekim 1885)

Mehmet Neşet Efendi, 19 Ocak 1886 tarihinde 1215 kuruş maaşla Ankara vilâyeti dahilinde bulunan Mihâlîççik Kazası Kaymakamlığı'na atanmıştır. 1 Ocak 1886 tarihinde Rütbe-i Saniye Sınıfı Sânisî, 29 Ekim 1889 tarihinde Dördüncü Rütbeden Osmanlı Nişanı ile ödüllendirilmiştir. 8 Ekim 1890 tarihinde 1250 kuruş maaşla becayiş suretiyle aynı vilâyetin Kalecik Kazası Kaymakamlığı'na atanmıştır. 19 Kasım 1890 tarihinde Rütbe-i Saniye Sınıfı Mümtaziye'ye terfi ettirilmiştir. 21 Ocak 1891 tarihinde aynı vilâyetin dahilinde bulunan Keskin Kazası Kaymakamlığı'na nakledilmiştir. 30 Ağustos 1892 tarihinde 1215 Kuruş maaşla aynı vilâyetin dahilinde bulunan Yabanâbâd ¹¹¹ Kazası Kaymakamlığı'na nakledilmiştir. Mehmet Neşet Efendi, memuriyetini hüsnü ifa ve övülmeye layık olması nedeniyle 5 Şubat 1893 tarihinde Dördüncü Rütbeden Mecidiye Nişanı, 16 Kasım 1894 tarihinde Üçüncü Rütbeden Nişan-ı Âli Osmanî ile ödüllendirilmiştir. Mehmet Neşet Efendi'ye 23 Kasım 1885 tarihinde Mülga İntihab-ı Memurin Komisyonu'nca 23 Ekim 1885 tarih ve üçüncü sınıf kaymakamlık intihapnamesi verilmiştir. Maaşı 13 Mart 1897 tarihinde 1093,5 kuruşa indirilmiştir.

Mehmet Neşet Efendi, Mal Müdürü Ahmet ve Muavini Ruban, Mahalle İdare Azasından Mustafa Efendi, Kol Vekili Mehmet Çavuş, Tahsildar Mehmet Efendi ve diğer hazır bulunan iki kişinin irtikap ve görevini kötüye kullanmaları tahkikatla sabit olduğundan, bunların

¹¹¹ Ankara iline bağlı Kızılcahamam ilçesi, Akbayar, age. , s.167.

mahkemeye sevk edilmelerine Şurayı Devlet-i Mülkiye Dairesi'nden verilen karar ve 15 Mart 1898 tarihli Padişah İrade-i Seniyyesi'nce karar verilmiştir. Mehmet Neşet Efendi'nin memuriyetini değiştirme dilekçesine dayanarak sınıf ve maaşları aynı olan Gedus Kaymakamı'yla becayiş işlemi Dahiliye Nezareti'nin, Memurin Komisyonu'na havale edilen tezkeresi üzerine, Mehmet Neşet Efendi'nin hâl durumu ve idaresi Ankara Vilâyeti'nden sorulmuştur. Alınan iki adet telgrafnamede, Mehmet Neşet Efendi'nin durumu bildirilmiştir. Dahiliye Nezaretinin 7 Mayıs 1899 tarihli yazısında, Mehmet Neşet Efendi'nin mahkemeye sevk edildiği, yargılama neticesinde beratı gerçekleşerek memuriyetine iade edildiği ve halen ifa-ı hüsnü hizmette bulunduğu beyan edilmiştir. Hâl tercümesinde başka bir ilişiği görülmemiş olmasına binaen Gedus¹¹² Kazası Kaymakamı'yla becayişi hakkında verilen karar ve Padişah İradesi gereğince, 25 Ağustos 1899 tarihinde 1125 kuruş maaş ve becayiş suretiyle Gedus Kazası Kaymakamlığı'na nakledilmiştir.

Mehmet Neşet Efendi'nin Bolvadin Kazası Kaymakamı'yla becayişi, Hudavendigâr Vilâyeti'nden alınan sureti ekte bulunan tahriratta gösterilmiştir. Mezkûr kazaların üçüncü sınıftan olması üzerine, Mehmet Neşet Efendi üçüncü sınıf intihapnamesini ibraz etmiştir. Dahiliye Nezareti Mülkiyesi'nin, Memurin-i Mülkiye Komisyonu'na havale edilen tezkeresinde gösterildiğine ve adı geçen şahsın görevine engel bir durum olmadığı hâl tercümesinin tetkikatından anlaşıldığına binaen memuriyetinin tasdik edilmesinin gerektiğine dair verilen karar ve Padişah İradesi gereğince 24 Ocak 1904 tarihinde aynı maaş ve becayiş suretiyle Bolvadin Kazası Kaymakamlığı'na nakledilmiştir.

Mehmet Neşet Efendi 25 Şubat 1886 tarihinden 18 Ekim 1890 tarihine kadar Mihâlıççık Kazası Kaymakamlığı'nda bulunarak devlet malları

---

¹¹² Kütahya iline bağlı Gediz ilçesi, Akbayar, age. , s. 58.

ile şahsi haklarından ve Tekâüt Sandığı Tevkifatı'ndan zimmet ve ilişiği olmadığı ve iktidar ve ehliyet ve hüsnü hâl ve hareketi vilâyet tarafından tasdik edilmiştir. Dört seneyi aşkın devam eden memuriyeti esnasında görevini hakkıyla yerine getirdiğinden dolayı ödüllendirilmeye hak kazandığı Ankara Vilâyeti Meclis İdaresi'nin 6 Kasım 1888 tarihli mazbatasında gösterilmiştir. 8 Kasım 1890 tarihinden 20 Ağustos 1892 tarihine kadar Geyikler, 19 Eylül 1892 tarihinden 13 Temmuz 1899 tarihine kadar Yabanâbât, 21 Ağustos 1899 tarihinden 8 Şubat 1904 tarihine kadar Gedus Kazaları Kaymakamlıkları'nda bulunarak devlet malları ile şahsi haklarından ve Tekâüt Sandığı Tevkifatı'ndan zimmet ve ilişiği olmadığı, görevini hakkıyla yerine getirdiği mezkûr kazalarla Kütahya Sancağı ve Ankara Vilâyeti Meclis İdareleri'nin 15 Eylül 1892 ve 18 Ağustos 1899 tarihli mazbatalarında beyan ve tasdik edilmiştir.

Hudavendigâr Vilâyeti'nden alınan sureti ekteki tahriratta; Mehmet Neşet Efendi'nin görevini yapmada yetersiz kaldığı, özellikle mürettebatı maliyenin gönderilmesine ilgisiz davrandığı, yaş itibarıyla dahi görev yapmaya uygun olmadığı gerekçeleri ile emekli edilmesi, görevinden alınması veya diğer vilâyetler dahilinde idaresi kolay bir kaymakamlığa nakli ile yerine münasibinin atanması teklif edilmiştir. Dahiliye Nezaretinin Memurin-i Mülkiye Komisyonu'na havale edilen tezkeresinde, idaresi kolay bir kaza bulunamamış olduğu, ileride istediği takdirde emekliliğinin işleme konulması veyahut diğer bir kaza kaymakamlığına tayin olunmak üzere azli ve yerine başkasının atanması teklif edilmiştir. Komisyonca tetkik edilen hâl tercümesinde şimdiye kadar hakkında bu yolda bir şikâyet vukuuna dair kayda tesadüf edilememiş, doğum tarihi itibarıyla emekliliğe davet edilecek bir yaşta dahi görülememiş olduğuna binaen, adı geçenin azliyle açıkta bırakılmaktan ise Küre Kaymakamı'yla becayiş işlemleri değerlendirilerek, Padişah İradesi gereğince 3 Ağustos 1905 tarihinde

aynı maaşla ve becayış suretiyle Küre Kazası Kaymakamlığı'na nakledilmiştir.

Mehmet Neşet Efendi'nin 20 Şubat 1904 tarihinden 19 Ekim 1905 tarihine kadar bulunduğu Bolvadin Kazası Kaymakamlığı'ndan dolayı devlet malları ile Tekâüt ve Mâzulin Sandıkları Tevkifatı'ndan ve saireden zimmet ve ilişiği olmadığı, vazifesini hakkıyla yerine getirdiği Bolvadin Kazası ile Afyonkarahisar Sancağı Meclis İdareleri'nin 20 Ekim 1905 tarihli mazbatasında gösterilmiştir. Mezkûr mazbata Sicill-i Ahvâl İdare-i Umumiyesi'nce aynen görülerek iade edilmiştir. Bolvadin Kazası Kaymakamı iken Hudavendigâr Vilâyeti'nin işarı (yazılı talebi) üzerine memuriyeti Küre Kazası Kaymakamlığı'na değiştirilen adı geçen şahsın yeni memuriyet yerine izamı (gitmesinin önemi) hakkında Kastamonu Vilâyeti'nden gösterilen gerekçeye istinaden hazırlanan ivedi yazıya cevaben Hudavendigâr Vilâyeti'nden alınan sureti ekli telgrafta adı geçen şahsın ailesinin tedavisiyle meşgul olduğundan iki ay müddetle izin istediği beyan olunmuştur. Kastamonu Valiliği'nce Küre'de yangın çıkması sonucunda bir çok kimsenin açıkta kaldığı ve kazanın vekâletle idare edildiği gerekçeleri ile kaymakamın bir an evvel vazifesi başında olması elzem görülmüş ve iki güne kadar gitmediği takdirde müstafi sayılacağı, yerine diğerinin atanacağı hususu tekrar Hudavendigâr Vilâyeti'ne yazılmıştır. Alınan cevapta Mehmet Neşet Efendi'nin önceki dilekçesini tekrar ettiği yazılı olarak öğrenilmiştir. Küre Kazası'na gidemeyeceğinin anlaşılması üzerine Kastamonu Valiliği'nden gelen yazılı görüş, mezkûr komisyon tarafından verilen karar ve Padişah İradesi gereğince 31 Aralık 1905 tarihinde yerine diğeri tayin edilmiştir.¹¹³

---

¹¹³ BOA, DH. SAİD, no. 1, s. 686-687.

MEHMET NURİ EFENDİ (DOĞUM TARİHİ 1873)

Tüccardan Hacı Salih Efendi'nin oğludur. 1873 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Sıbyan mektebinde ilköğrenimini yaptıktan sonra bir sene Rüştîye Mektebi'ne devam ettiği ve Medrese'de bir miktar Arapça okuduğu hâl tercümesi evrakında yazılıdır. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 18 Eylül 1888'de 16 yaşında iken Afyonkarahisar Bidayet Mahkemesi İstintak Dairesi'ne mülâzım olarak girmiştir. 8 Kasım 1890'da Aziziye Kazası Bidayet Mahkemesi'nin 150 kuruş özel maaşı bulunan İcra Mübaşirliği Vekâleti'ne tayin olunmuş ve dört ay görev yaptıktan sonra tekrar eski görevine dönmüştür. 5 Aralık 1896'da 300 kuruş maaşla Aziziye Kazası Bidayet Mahkemesi Müstantik Muavinliği'ne tayin olunmuş ve görevine başlamıştır.

Mahkeme Riyaseti, Aziziye Kaymakamlığı ve Afyonkarahisar Müdde-i Umumi Muavinliği'nce, Mehmet Nuri Efendi'nin ehliyet ve liyakati kabul edilmiştir. Adliye Nezareti'nden dahi Sicil-i Memurin Müdüriyeti'nin mührü tasdik edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretiyle Aziziye Kazası Bidayet Mahkemesi İcra Mübaşirliği Vekâleti'nde istihdam süresini belirten mezkûr mahkeme eski azalarından Mustafa ve Mukavelat Muharriri İsmail Remzi eliyle verilen şahadetname ve Aziziye Kazası Bidayet Mahkemesi Müstantik Muavinliği'ne tayinine dair İntihap Komisyonu'nun mazbatası hâl tercümesi evrakıyla deposunda mahfuz olduğu gibi mezkûr memuriyete tayin tarihi, nakli ile maaş miktarı dahi kayda uygundur. 7 Haziran 1906

Osmanlı nüfus tezkeresiyle, mektep şahadetnamesi tasdikli suretleri asıl hâl tercümesiyle şubece mahfuz olup, halen çalıştığı

göreve başlayış tarihi, maaş miktarı, ekli muhabere evrakından anlaşılmıştır. (27 Şubat 1909)¹¹⁴

---

¹¹⁴ BOA, DH. SAİD, no. 124, s. 57.

MEHMET NURİ EFENDİ (DOĞUM TARİHİ 1884)

Telgraf çavuşlarından Ali Rıza Ağa'nın oğludur. 1884 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sandıklı Kazası İptidaiye Mektebi'nden aliyyülâlâ derece ile şahadetname almıştır. Türkçe okuyup yazabilir. 1897 yılında Sandıklı daha sonra Dersaadet Telgrafhaneleri'ne mülâzım olarak devam etmiştir. 14 Ocak 1901 'de 100 kuruş maaşla Dersaadet Telgraf Merkezi Muhabere Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir. 19 Nisan 1904'de Trablusgarb Vilâyeti Burunca Telgraf ve Posta Muhabere Müdürlüğü'ne terfi ederek naklen tayin olunmuş ve göreve başlamıştır.

Hudavendigâr Vilâyeti Telgraf ve Posta Başmüdürlüğü ile Telgraf ve Posta Nezareti'nce, usulüne uygun olarak görevine devam ettiği tasdik edilmiştir. Memuriyetlerinin sicil ve muhasebe kayıtlarına uygun olduğu, iptidaiye şahadetnamesi ve Osmanlı nüfus tezkeresi tasdikli suretleri asıl hâl tercümesiyle beraber şubede saklıdır. 13 Mayıs 1906

13 Kasım 1905'de Yemen Vilâyeti merkezi olan San'a Telgraf ve Posta Merkezi Muhaberat Memurluğu'na terfi ettiği ve yemin ederek görevine başladığı Telgraf ve Posta Şubesi'nin 9 Eylül 1909 tarihli pusulasında yazılıdır. 3 Mayıs 1908'de aynı maaşla Hudeyde¹¹⁵ Merkezi Memurluğu'na nakledilmiştir. 2 Ocak 1910 tarihinde yürürlüğe giren tensikatta 1200 kuruş maaşla Hudeyde İkinci Sınıf Manda Post ve Koli Memurluğu'na terfi ederek aynı yerde görevine devam etmiş, 21 Ocak 1911'de aynı maaşla Posta Memurluğu'na nakil edilmiştir. Hizmet gereği 14 Ekim 1912 tarihinde aynı maaşla Paşa Kapısı Memurluğu'nda görevlendirilmiştir. Daha sonra 8 Haziran 1913 tarihinde aynı maaşla muvakkaten Ankara Postanesi Koli ve

¹¹⁵ Yemen'in sancak merkezi, Akbayar, age. , s. 75.

Havalename Memurluğu'na tayin edildiği 7 Temmuz 1913 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.(13 Temmuz 1913)¹¹⁶

---

¹¹⁶ BOA, DH. SAİD, no. 115, s. 263.

MEHMET REŞİT BEY

Afyonkarahisar Belediye Reisi Tevfik Bey'in oğludur. 1887/1888 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar İptidai Mektebi'nde ilk dini bilgilerini ve Mektebi İdadi-i Mülkiye'de tahsilini yaparak 1 Ağustos 1899 ve 21 Temmuz 1904 tarihlerinde aliyyülâlâ ve âlâ derecelerde iki adet şahadetname almıştır.

Afyonkarahisar Belediye Dairesi'ne mülâzım olarak göreve başlamıştır. 25 Nisan 1908'de 200 kuruş maaşla Ziraat Bankası Şubesi Turuk ve Maabir Tahakkuk Kitabeti'ne tayin olunarak göreve başlamıştır. Afyonkarahisar Mutasarrıflığı'nca, Mehmet Reşit Bey'in hâl tercümesi içeriği uygun bulunarak tasdik edilmiştir. Ziraat Bankası Müdüriyeti Umumiyesi'nce, görevine devam ettiği onaylanmıştır. Daha önce geçen mülâzemetinde hüsnü hizmetini kapsayan Afyonkarahisar Belediye Meclisi'nin 5 Mayıs 1908 tarihli tasdiknamesi, Osmanlı nüfus tezkeresi ve mektep şahadetnamesi tasdikli suretleri asıl hâl tercümesi evrakıyla şubece mahfuz olup, halen çalıştığı göreve başlayış tarihi, maaş miktarı, ekli olan muhabere evrakından anlaşılmıştır. (22 Şubat 1909)¹¹⁷

---

¹¹⁷ BA, DH. SAİD, no. 159, s. 231.

MEHMET SEMAİ EFENDİ

Abdülkadir Çelebi Efendi'nin oğludur. 1873 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar Rüştîye Mektebi'nde okuyup âlâ derecede şahadetname almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 13 Haziran 1886'da Afyonkarahisar Sancağı Tahrirat Kalemi'ne mülâzım olarak, 12 Şubat 1890'da mümeyyizliğine nısıf maaş olan 60 kuruşla vekâleten tayin olunmuş ve 9 ay 22 gün sonra asıl görevlinin dönmesiyle ayrılmıştır. 7 Mart 1891'de 150 kuruş maaşla Meclis İdare Başkitabeti Refakati'ne vekâleten atanmış, yedi gün sonra diğerinin tayin olunmasından dolayı ayrılmıştır. 26 Mayıs 1891'de 120 kuruş maaşla Tahrirat Mübeyyiz Evelligi'ne tayin olunmuş ve 20 Temmuz 1893'te 300 kuruş maaşla Nafia Kitabeti'ne nakil edilmiştir.

Afyonkarahisar Mühendisliği'yle Mutasarrıflığı'ndan yazılan mülâhazalarda; Mehmet Semai Efendi'nin görevini usulüne uygun ve iyi bir şekilde yaptığı, hâl tercümesi münderecatının dahi doğru olduğu tasdik edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresi, mektep şahadetnamesi ve zikredilen görevlere tayin tarihi ile maaş miktarına dair Afyonkarahisar Meclis İdaresinden yazılan 5 Temmuz 1909 tarihli tasdikli mazbata suretleri hâl tercümesi evrakıyla şubece mahfuz bulunmuştur. 1 Kasım 1909'da mahallince icra olunan “ tensikat” gereğince maaşı 400 kuruşa yükseltilmiştir. (16 Mayıs 1910)¹¹⁸

---

¹¹⁸ BOA, DH. SAİD, no. 169, s. 497.

MEHMET ŞÜKRÜ EFENDİ

Afyonkarahisar Sancağı Sandık Emîni Hacı Abdullah Efendi'nin oğludur. Koç Ağazade olarak tanınmıştır. 1892/1893'de Afyonkarahisar'da doğmuştur. İptidaiye Dersleri'ni gördükten sonra Numune Terakki Mektebi'nde üçüncü sınıfı tamamlayarak 1904-1905 senesi umumi imtihanında Fransızca'dan sınıfta kaldığından dolayı tasdikname ve Dârülfünun Hukuk Şubesi'nden aliyyülâlâ dereceden 2 Ağustos 1911 tarihli şahadetname almıştır. Türkçe yazması iyidir. Fransızca'ya aşinadır.

23 Kasım 1912'de 1000 kuruş maaşla ve ancak İntihabı Memurin-i Adliye Kararı'yla Kilis Kazası Bidayet Mahkemesi Müddeiumumi (savcı) Muavinliği'ne tayin edilmiş ve görevine başlamıştır.

Tayin tarihi ve maaş miktarına ait bilgilerin Adliye Sicill-i Memurin Müdüriyeti'nde kayıtlı olduğu Nezaret Makamı'ndan tasdikli derkenarda belirtilmiştir. Nüfus tezkeresi, tasdikname ve şahadetnamelerin tasdikli suretleri dosyasıyla saklanmıştır. (11 Mart 1912)¹¹⁹

---

¹¹⁹ BAO, DH. SAİD, no. 188, s. 243.

MEHMET TALAT EFENDİ

Mehmet Esat Efendi'nin oğludur. 1849 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Üsküdar Rüştîye Mektebi'ne devam ederek 1863 yılı şubat ayında şahadetname almıştır. Türkçe kitabeti iyidir. 3 Nisan 1863 tarihinde Rüşumat Emanet-i Meclis Tahrirat Kalemi'ne mülâzım olarak memuriyete başlamış, iki ay sonra Emanet Muhasebe Kalemi'ne yine mülâzım olarak nakledilmiştir. 1864 yılı Kasım ayında 150 kuruş maaşla Gümrükât Mukayyitliği Refakati'ne tayin olunmuştur. 1866 yılı Mart ayında maaşı 200 kuruşa ulaşmıştır. 1867 yılı Mart ayında altıda bir maaş kesintisi ile 166,5 kuruş maaşla Bursa Mukayyitliği Refakati'ne memur olunmuştur. 1867 yılı Ekim ayında maaşı 202 kuruş olmuştur. 1868 yılı Nisan ayında 250 kuruş maaşla Bağdat ve Cidde; aynı yıl Eylül ayında 340 kuruş maaşla Halep, Kasım ayında Bursa Mukayyitlikleri Refakati'ne tayin olunmuştur. 1869 yılı Nisan ayında 400 kuruş maaşla Kıbrıs'a, 1870 yılı Ocak ayında 500 kuruş aylıkla Selanik'e, 1870 yılı Mart ayında 600 kuruş maaşla İzmir Mukayyitlikleri Muinliği'ne memur olarak nakledilmiştir. 1870 yılı mayıs ayında istifa ederek 500 kuruş aylıkla memuriyeti Dahiliye Nezareti Muhasebe Kalemi'nin Trabzon ve Erzurum vilâyetleri Kitabeti'ne değiştirilmiştir. 1871 yılı Ağustos ayında mezkûr kalemin kaldırılmasıyla açıkta kalmıştır. 1872 yılı Ocak ayında 380 kuruş aylıkla Emanet Muhasebe Kalemi'nin Kıbrıs Muinliği'ne döndürülmüştür. 1872 yılı Ağustos ayında maaşı 500 kuruş olmuştur. 1873 yılı Ocak ayında 550 kuruş maaşla Halep Mukayyitliği'ne nakledilmiştir. 1873 yılı Temmuz ayında 600 kuruş aylıkla Devaser¹²⁰, 1873 yılı Kasım ayında 800 kuruş maaşla Tuna, 1874 yılı Mart ayında aynı maaşla Cidde Mukayyitlikleri'ne tayin olunmuştur. 1874 yılı Aralık ayında maaşı 900 kuruş olmuştur. 1875 yılı Aralık ayında 1000 kuruş aylıkla 1877 yılı Nisan ayında aynı maaşla Emtia, 1879 yılında Sakız ve Emtia Mukayyitlikleri'ne tayin

¹²⁰ Nahiye-Bağdat, Akbayan, age. .s. 45.

edilmiştir. 13 Mart 1880 tarihinde maaşı 960 kuruşa indirilmiştir. 1880 yılı Mart ayı içerisinde 2500 kuruş maaşla Beyrut Rûsum-ı Sitte Nezareti Başkitabeti'ne memur olarak nakledilmiştir. Genel olarak maaşlardan yüzde on oranında kesinti yapılmasından dolayı maaşı 2250 kuruşa indirilmiştir. 14 Nisan 1884 tarihinde Reji İdaresi'nin kurulmasından itibaren memuriyeti adı geçen nezaretin Merkez Müdürlüğü'ne değiştirilmiştir. Maaşı 1250 kuruşa indirilmesi sebebiyle istifa ederek Dersaadet'e dönmüştür. 1884 yılı Eylül ayında 800 kuruş maaşla adı geçen emanetin Muhasebe Kalemi Muvazene Kitabeti'ne memur olmuştur. Maaşı 15 Şubat 1885 tarihinde 1000 kuruş , 3 Eylül 1885 tarihinde 1250 kuruşa yükseltilmiştir. 8 Ekim 1885 tarihinde mezkûr kalemin Mümeyyiz Muavinliği'ne nakledilmiştir. 26 Mart 1886 tarihinde maaşı 1350 kuruşa yükseltilmiştir. 17 Temmuz 1886 tarihinde Rütbe-i Salise ile adı geçen Kalemin Mümeyyiz Saniliği'ne yükselmiştir.

Şimdiye kadar çalıştığı görevleriyle ilgili ve nakil, görev değişikliği, yükselme, istifa, ilga suretiyle görevlerinden ayrılmasından dolayı suçlanmamış ve adlî işlem yapılmamıştır. Rûsumat Emaneti Muhasebecisi Agâh Bey tarafından yazılan mülahâzada, geçmiş hizmetleri ve iyi hâlinin gözlendiği kaydedilmiştir. Rûsumat Emîni Edip Efendi tarafından ilave edilen mütalâada dahi mezkûr mülahâza tasdik edilmiştir.

Mehmet Talat Efendi'nin görevli bulunduğu Beyrut Rûsum-ı Sitte Merkez Müdürlüğü Başkitabeti'nden, maaşının düzenleme gerekçesiyle 1200 kuruşa indirilmesinden dolayı istifa ettiği, idare süresince suçsuz olduğu Merkez Müdürlüğü'nden gönderilen yazıda gösterilmiş olduğuna dair Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye Varidat-ı Mahsusa İdaresi Nezaret-i Umumiyesi'nden verilen 23 Mayıs 1884 tarihli bir adet şahadetnamenin Rûsumat Sicil-i Ahval Şubesi'nden tasdikli sureti ektedir. 1 Mart 1887

Mehmet Talat Efendi 12 Mayıs 1887 tarihinde mezkûr kalem Mümeyyizliği'ne nakledilmiştir. 1 Mayıs 1888 tarihinde Dördüncü Rütbeden Mecidiye Nişanı almış, maaşı 15 Ekim 1890 tarihine 2400 kuruşa, 11 Mart 1892 tarihinde 2800 kuruşa yükseltilmiştir. 8 Eylül 1892 tarihinde, memuriyetindeki çalışma ve gayreti sebebiyle terfian Rütbe-i Saniye Sınıfı Sanisi ve 14 Ekim 1894 tarihinde terfian Rütbe-i Saniye Sınıfı Mütemayizi ile ödüllendirilmiştir. Maaşı 18 Nisan 1896 tarihinde 2900 kuruşa yükseltilmiş ve 13 Mart 1897 tarihinde yürürlüğe giren Tenkis-i Umumiye'de 2610 kuruşa indirildiği Rüsumat Emaneti Sicil Şubesi'nin 10 Ocak 1898 tarihli vukuat cetvelinde gösterilmiştir. Mehmet Talat Efendi'nin memuriyetini iyi yapması ve gayretinden dolayı 21 Ağustos 1897 tarihinde terfian Rütbe-i Evvel Sınıfı Saniye ile ödüllendirilmiştir. Maaşının 20 Kasım 1898 tarihinde 2810 kuruşa yükseltildiği mezkûr şubenin 26 Haziran 1899 tarihli vukuat cetvelinde gösterilmiştir.

Mehmet Talat Efendi memuriyetine bağlılığı ve çalışmasına istinaden 29 Mayıs 1900 tarihinde Üçüncü Rütbeden Nişan-ı Âli-i Osmanî ile ödüllendirilmiştir. 11 Eylül 1897 'den 14 Haziran 1901' e kadar ayrıca 800 kuruş beşte bir maaşla Müskirat-ı Zahire Gümrüğü Nezareti Vekâleti'nde bulunduğu, Rüsumat Emaneti Sicil Şubesi'ndeki vukuat pusulasında gösterilmiştir. 20 Ağustos 1901 'de 4050 kuruşla mezkûr nezarete asaleten tayin edilmiştir. 9 Nisan 1903 'de aynı maaşla Dersaadet Mülhakat Gümrüğü Nezareti'ne nakledilmiştir.

Mehmet Talat Efendi Rüsumat Emaneti'nden yapılan teklif üzerine, Padişah İradesi gereğince 22 Ağustos 1908'de 7000 kuruş maaşla ve becayiş suretiyle Rüsumat Emaneti Muhasebeciliği'ne nakil edilmiştir. Maaşı, muvakkat bütçe gereğince 14 Nisan 1909'da 5000 kuruşa indirilmiştir. 14 Ağustos 1909 da yürürlüğe konulan tensikatta Tensikat Komisyonu kararıyla ve 6000 kuruş maaşla İfa-i Umur-ı

Hesabiye Dairesi Mdrlg'ne tayin edildiği Őbenin 7 Mart 1912 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiş, memuriyetinin tasdiki hususunda 3 Ekim 1909 da Padişah İradesi gerçekleşmiştir.¹²¹

---

¹²¹ BOA, DH. SAİD, no. 10, s. 567.

MEHMET TEVFİK EFENDİ

Katiplerden Ahmet Efendi'nin oğludur. 1871 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'ne ilk dini öğrenimini yaptığı, Medrese'de bir müddet Arapça okuduğu, şahadetnamesinin olmadığı hâl tercümesi evrakında kayıtlıdır. Askerliğini yapıp ihtiyata ayrıldığı 21 Mart 1901'den 28 Mart 1902'ye kadar 80 kuruş maaşla Afyonkarahisar Sancağı Ziraat Bankası Odacılığı'nda bulunmuştur. 6 Nisan 1902'de 250 kuruşla Aziziye Kazası Ziraat Bankası Sandığı Kitabeti Refakati'ne terfian tayin olmuş ve görevine başlamıştır.

Aziziye Kazası Kaymakamlığı'ndan yazılan mülâhazada, Mehmet Tefvik Efendi'nin hâl tercümesi tasdik edildiği belirtilmiştir. Ziraat Bankası İdare-i Umumiyesi'nce halen görev yaptığı tasdik edilmiştir. Geçmiş hizmet süresi ve maaş miktarını kapsayan Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi Meclis İdaresi'nin 28 Mart 1902 tarihli mazbatasını, ihtiyatı ve Osmanlı nüfus tezkeresi tasdikli sureti hâl tercümesi evrakıyla şubece mahfuz olup; görevinin sona ermesi, maaş miktarı, göreve başlayışı ve ayrılışı yazılı evraktan anlaşılmıştır. (28 Haziran 1906)¹²²

---

¹²² BOA, DH. SAİD, no. 130, s. 235.

MUSA KAZIM EFENDİ

Dava vekili Fazlızade Ahmet Efendi'nin oğludur. 21 Şubat 1890'da Afyonkarahisar'da doğmuştur. Afyonkarahisar İptidai ve İdadi Mektepleri'nde eğitim görmüş, İptidai Şahadetnamesi ve İdadi Tasdiknamesi almıştır. Türkçe yazması iyidir. 14 Aralık 1909'da 100 kuruş maaşla Afyonkarahisar Sancağı Tahrirat Kalemi'ne mülâzım olarak tayin olunmuş, 15 Mart 1910'da 200 maaşla Sandıklı Kazası Tapu Kitabete Refakati'ne görev değişikliği yapılmıştır.

Defteri Hakanî Nezareti'yle, Sandıklı Kazası Kaymakamlığı'nın mülâhazalarına atıf ile hâl tercümesi evrakı tasdik edilmiştir. Daha önce mülâzımlığa tayin tarihi, istihdam süresi ve maaş miktarıyla, hiçbir şekilde zimmet ve ilişiği olmadığı Afyonkarahisar Sancağı Meclis İdaresi'nin 28 Mart 1910 tarihli tasdikli mazbata suretinden anlaşılmıştır. Halen çalıştığı göreve tayin tarihi, maaş miktarı adı geçen nezaretin muhasebe kayıtlarına uygun olduğu Defter-i Mahsus'ta kayıtlı bulunmuştur. Osmanlı nüfus tezkeresi, mektep şahadetnamesi, tasdikname ve tasdikli mazbata suretleri asıl hâl tercümesi evrakıyla birlikte, adı geçen nezaretin Sicil-i Ahvâl Kalemi'nde mahfuz bulunmuştur. (29 Ekim 1911)¹²³

---

¹²³ BOA, DH. SAİD, no. 187, s. 43.

MUSTAFA BEY

Hasan isimli bir şahsın oğludur. 14 Şubat 1872'de Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. İmaret Mektebi'nde ilk dini bilgilerini ve Rüştîye Mektebi'nde bir miktar Arapça okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir.

1888'de Afyonkarahisar Sancağı Muhasebe Kalemi'ne mülâzım olarak girmiştir. 22 Haziran -13 Temmuz 1891 tarihleri arasında 400 kuruş ücretle Merkez Kaza Afyon (haşhaş) Memurluğu'nda bulunmuştur. 22-31 Mart 1892 arası 500 kuruş Aziziye Kazası Ağnam Muharrirliği'nde, 13-28 Haziran 1892 arası 330 kuruş ücretle Merkez Liva Afyonkarahisar Muharrirliği'nde, 13 Mart- 2 Nisan 1893 arası Merkez Liva Ağnam Muharrirliği'nde, 12 Ekim 1893- 1 Ocak 1894 arası 500 kuruş ücretle Aziziye Kazası Katana Kitabeti'nde, 24 Mart- 4 Nisan 1894 arası 550 kuruş ücretle Merkez Ağnam Muharrirliği'nde, 19 Haziran-2 Temmuz 1894 arası 350 kuruş ücretle Afyon (haşhaş) Muharrirliği'nde, 3 Mart- 2 Nisan 1895 arası 550 kuruş ücretle Merkez Ağnam Muharrirliği'nde, 19 Haziran- 8 Temmuz 1895 arası 400 kuruş ücretle Afyon (haşhaş) Muharrirliği'nde, 28 Haziran- 11 Temmuz 1896 arası 300 kuruş ücretle yeniden Afyon (haşhaş) Muharrirliği'nde, 13 Mart- 12 Nisan 1897 arası 750 kuruş ücretle Merkez Ağnam Memurluğu'nda, 16 Haziran – 5 Temmuz 1897 arası 650 kuruş ücretle yine Afyon (haşhaş) Muharrirliği'nde, 12 Mart- 11 Nisan 1897 arası 750 kuruş ücretle Ağnam Memurluğu'nda, 27 Nisan- 12 Haziran 1898 arası 1000 kuruş ücretle Merkez liva Ağnam Kitabeti'nde, 22 Haziran- 7 Temmuz 1898 arası 400 kuruş ücretle yeniden Afyon (haşhaş) Muharrirliği'nde istihdam olunmuştur. Görevi bittikten sonra Liva Muhasebesi'ne mülâzım olmuş ve 23 Ekim 1898'de 200 kuruş maaşla merkez liva dahilinde bulunan Sincanlı Nahiyesi Kitabeti'ne tayin olmuştur.

Afyonkarahisar Muhasebeciliği Vekâletiyle Mutasarrıflığı'nın müştereken, Hudavendigâr Vilâyeti Defterdârlığı Vekâleti'nden münferiden yazılan mülâhazalara atıf ile Maliye Nezareti'nce; iktidarı ve görevini yapmaya yeterli olduğu beyan edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli sureti, geçmiş hizmetlerinin toplam süresi, ücretlerinin miktarı; Afyonkarahisar Sancağı Muhasebesi'nden tasdikli 2 Nisan 1899 tarihli kaydı bulunan son hizmetine tayin tarihi ,maaş miktarı ve görevini icrası mezkûr vilâyet defterdârlığınca tebellüğ edilmiş, aynı hususta Muhasebe-i Umumiye'nin 28 kasım 1899 tarihli yazısı; asıl hâl tercümesi evrakı ile mahfuzdur. (15 Haziran 1906)¹²⁴

---

¹²⁴ BOA, DH. SAİD, no. 130, s. 267.

MUSTAFA NAIL EFENDİ

Zürradan (çiftçi) Mehmet Salih Efendi'nin oğludur. 1887/1888 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Afyonkarahisar İptidai Mektebi'nde ilk dini bilgilerini, Rüştîye Mektebi'yle İdadi-i Mülkiyesi'nde tahsilinin yaptıktan sonra 26 Temmuz 1902'de aliyyülâlâ derecede İptidai Mektebi, 15 Temmuz 1905 ve 20 Temmuz 1907 tarihli âlâ derecelerde Rüştîye ve İdadi-i Mülkiye şahadetnameleri almıştır. Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi'ne bir müddet mülâzım olarak devam ettikten sonra 31 Ağustos 1908'de 200 kuruş maaşla Sandıklı Ziraat Bankası Sandığı Bedelatı Nakdiye Tahakkuk Kitabeti'ne tayin olunmuş ve görevine başlamıştır.

Sandıklı Kazası Kaymakamlığı'nca yazılan mülâhazada, Mustafa Nail Efendi'nin iffet erbabı ve istikamette olduğu, Ziraat Bankası Müdüriyeti Umumiyesi'nce, görevine devam ettiği tasdik edilmiştir. Daha önce zikredilen mektep şahadetnameleriyle Osmanlı nüfus tezkeresi şubece aynen görülerek iade edilmiş ve halen çalıştığı göreve başlayış tarihiyle maaş miktarı, ekli bulunan muhabere evrakından anlaşılmıştır. (22 Şubat 1909)¹²⁵

---

¹²⁵ BOA, DH. SAİD, no. 159, s. 237.

MUSTAFA NAZIM EFENDİ

Müderislerden Ahmet Nuri Efendi'nin oğludur. 1858 yılı kasım ayında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde esas İslâmiyet olan ilk dini bilgilerini, Medrese'de bir süre Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir. 1879 yılı haziran/temmuz ayında 20 yaşında olduğu halde mülâzım olarak Afyonkarahisar Sancağı Tahrir ve Vergi Kalemi'ne girmiştir. 7 Şubat 1881'de 500 kuruş maktu ücretle Şuhut Nahiyesi Ağnam Tadat, 22 Haziran 1881'de 1120 kuruş ücretle Afyonkarahisar Kırsimi Aşar Kol Muharriri olmuştur. 23 Ağustos 1882'de 300 kuruş maaşla Şuhut Tahrir ve Vergi Kitabeti'ne tayin olunmuş ve 22 Mayıs 1887'de mezkûr kitabetin lağvı ile açıkta kalmıştır. 23 Temmuz 1887'de 200 kuruş nısfı maaşla iki ay Bolvadin Kazası Tahrir ve Vergi Kitabeti Vekâleti'nde bulunmuştur. 7 Mart 1888'de 650 kuruş ücretle Sandıklı Kazası Tadat ve Ağnam Muharrirliği'nde görevlendirilmiştir. 28 Aralık 1888'de 500 kuruş maaşla Aziziye Kazası Tahrir ve Vergi Kitabeti'ne atanmıştır.

Maliye Nezareti'nce, Afyonkarahisar Tahrir ve Vergi Memuriyetleri, Hudavendigâr Vilâyeti Vergi Müdüriyeti ve Afyonkarahisar Valiliği'nden yazılan mülâhazalara atıf ile Mustafa Nazım Efendi'nin memuriyet görevini yapmaya iktidarı ifade edilmiştir. 12 Ocak 1892

15 Mart 1891'de aynı maaşla Bolvadin Kazası Vergi Kitabeti'ne nakil edilmiştir. Mustafa Nazım Efendi aynı maaşla Sandıklı Kazası Mal Müdür Muavinliği'ne nakil olunması sebebiyle, 20 Kasım 1898'de Bolvadin'den ayrılarak 21 Kasım 1898'de Sandıklı'daki vazifesine başlamadığı, Hudavendigâr Vilâyeti Defterdarlığı'nın 28 Nisan 1898, 14 Aralık 1898, 8 Şubat 1899 tarihli tahriratlarıyla Muhasebe-i Umumiye-i Maliye'nin 1 Ağustos 1898 tarihli ilmi

haberine atfen Maliye Sicil Şubesi'nin 17 Nisan 1899 tarihli vukuat cetvelinde gösterilmiştir.

13 Mart 1899'da 300 kuruş maaşla Afyonkarahisar Evkaf Kitabeti'ne nakil olunduğu, Evkaf Meclis İdaresi'nin 9 Eylül 1899 tarihli kararıyla memuriyetinin tasdik olduğu, Evkaf-ı Hümayun Sicil Şubesi'nin bu konudaki vukuat pusulasında bildirilmiştir. 1 Ağustos 1909'da yürürlüğe giren tensikatta 750 kuruş maaşla Eskişehir Evkaf Memurluğu'na nakil edildiği 1 Ağustos 1910 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.¹²⁶

---

¹²⁶ BOA, DH. SAİD, no. 36, s. 345.

MUSTAFA RÜŞTÜ BEY

Kabaağaçlızade Emin Bey'in oğludur. 1272/1273 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Yalvaç, Akseki, Beyşehir (Beyşehir), Isparta, Akşehir, Bozkır ve Aksaray İptidai ve Rüştüye Mektepleri'nde birer müddet okuduktan sonra 18 Mayıs 1897'de Yalvaç Rüştüye Mektebi'nden şahadetname almıştır.

Afyonkarahisar Sancağı Bidayet Mahkemesi İstintak Dairesi ve Kalemi'ne bir müddet mülâzametle devam etmiştir. 13 Mart 1892'den 12 Haziran 1892'ye kadar 150 kuruş maaşla Kilepazarı Rüsumat Kitabeti'nde çalışmıştır. Bir müddet daha maaşsız Mahkeme Kalemi Mülâzemeti'nde bulunmuştur. 12 Ekim 1892'den 24 Ekim 1892'ye kadar 112,5 kuruş yarım maaşla Bolvadin Kazası Bidayet Mahkemesi İkinci Kâtibi Vekâleti'nde, 1893'te Afyonkarahisar Sancağı Afyonkarahisar Muharrirliği'nde bulunmuştur. 22 Ekim 1893'te Afyonkarahisar Tarik Bedelat-ı Nakdiye Kitabeti'ne tayin olunmuştur. 13 Kasım 1894'te 300 kuruş maaşla Ziraat Bankası Şubesi Katib-i Evvelliği'ne görev değişikliği yapılarak vazifesine başlamıştır. Görevini usulüne uygun yapması yönüyle 21 Aralık 1894'te Rütbe-i Rabia ile ödüllendirilmiştir. 13- 19 Haziran 1896 tarihleri arasında 600 kuruşun beşte biri olan 120 kuruş maaşla Bolvadin Kazası Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti Vekâleti'nde bulunmuş; 13 Mart 1899'da maaşı 350 kuruşa yükseltilmiştir. 16 Mayıs 1903'te 600 kuruş maaşla Aziziye Kazası Ziraat Bankası Sandığı Kitabeti'ne görev değişikliği yapılmış ve görevine başlamıştır.

Ziraat Bankası İdare-i Umumiyesi'nden yazılan mülâhazada, Mustafa Rüştü Bey'in vazifesine devam etmekte olduğu tasdik edilmiştir. Geçmiş hizmetlerinden, görev süresinden, maaş miktarı, zam ve kesintilerinden, ayrılış sebeplerinden ve zimmeti olmadığını

içeren Afyonkarahisar Sancağı Meclis İdaresi'yle, Banka Şubesi Meclis İdaresi'nin 7 Mart 1897, 14 Mayıs 1903 tarihli mazbataları, rütbe-i Ruus-ı hümayunu, Rüştüye Mektebi şahadetnamesi, Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretleri, Muhasebe-i Merkeziye'nin 2 Mart 1901 tarihli derkenarı, hâl tercümesi asıl evrakıyla şubece mahfuz olup; Bolvadin Kazası Banka Sandığı Meclis İdaresi'nin 14 Ağustos 1896 tarihli mazbatasını aynen görülüp iade edilmiştir. Halen çalıştığı görev, maaşı ve göreve başlayışı daha önceki yazışmalardan anlaşılmıştır. 20 Mayıs 1907

31 Ekim 1904'te yine 600 kuruş maaşla Bolvadin Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabetine nakil olarak 22 Temmuz 1906'dan 2 Eylül 1906'ya kadar 62,5 kuruş dörtte bir maaşla mezkûr muhasebe Kitabeti Refakati Vekâleti'nde bulunmuştur. 31 Ocak 1909'da 600 kuruş maaşla Sandıklı Ziraat Bankası Muhasebe Kitabeti'ne görev yeri değişikliği yapılmıştır. Geçmiş hizmetlerinden ve mezkûr vekâletten hiçbir şekilde zimmet ve ilişkisi olmadığı mahalleri; Meclis İdareleri mazbatalarına atfen Ziraat Bankası İdare-i Umumiyesi'nin 5 Mart 1910 tarihli vukuat pusulasıyla bildirilmiştir. Maaşı 14 Temmuz 1910 tarihinde 700 kuruşa yükseltilmiştir. Kendi isteği üzerine 600 kuruş maaşla Aziziye Banka Sandığı Memurluğu'na becayişi uygun görülmemiştir. Geçmiş hizmetlerinden hiçbir şekilde zimmet ve ilişkisi olmadığı mahalli yazıya atfen Müdüriyet-i Umumiye'nin 6 Kasım 1912 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir. (3 Mayıs 1913)¹²⁷

---

¹²⁷ BOA, DH. SAİD, no. 143, s. 327.

NERSESYAN AGOP EFENDİ

Kivork Ağa'nın oğludur. 1861/1862 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Ermeni Mektepleri'nde Türkçe, Fransızca okuduğu hâl tercümesi evrakında yazılıdır.

Afyonkarahisar Sancağı Aşar İdaresi'ne mülâzım olarak bir müddet devam etmiştir. 14 Ağustos 1880 tarihinden itibaren 23 gün ve 336 kuruş ücretle Dazkırı Nahiyesi Afyon (haşhaş) Muharrirliği, 7 Eylül 1880 tarihinden itibaren 90 gün müddet ve 1120 kuruş ücretle Gebeceler ve Feleli, 23 Temmuz 1881 tarihinden itibaren 50 gün müddet ve 1000 kuruş ücretle Salar ve Süglün, 29 Temmuz 1883 tarihinden itibaren 120 gün ve 1300 kuruş ücretle Arızlı ve Karacaviran köylerinde Aşar Muharrirliği, 1884 yılı Mart ayında 600 kuruş ücretle Eğret Köyü Ağnam; 19 Haziran 1884 tarihinden itibaren 25 gün müddet ve 400 kuruş ücretle Susuz Köyü Afyon (haşhaş) Muharrirliği'nde bulunmuştur. Daha sonra 13 Mart 1886'da Çal Kazası Aşar Ambar Emaneti'ne tayin olunmuş ise de, 3 Nisan 1886'da memuriyetinin ilga edilmesinden dolayı ayrılmıştır. 6 Kasım 1886 tarihinden itibaren 40 gün müddet ve 600 kuruş ücretle tarihinden itibaren 27, 16 Haziran 1890 tarihinden itibaren 25 gün, 13 Haziran 1891 tarihinden itibaren 29 gün ve 13 Temmuz 1892 tarihinden itibaren 23 gün ve 24 Temmuz 1893 tarihinden itibaren 26 gün müddet ve 330 kuruş ücretler ile Afyonkarahisar Köyleri Afyon (haşhaş) Kol Muharrirliği'nde istihdam olunmuştur. 1 Aralık 1894'te 650 kuruş maaşla Sandıklı Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti Refakati'ne tayin olunmuştur. 30 Haziran 1896'da 600 kuruş maaşla Bolvadin Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti'ne görev yeri değişikliği yapılmış ise de hakkında yapılan teftişte, iki borçlu ile ilgili işlemleri zamanında yapmamasından dolayı 13 Ekim 1902 tarihinde azledilmiş, bazı hafifletici sebepler göz önüne alınarak 29 Kasım 1903'te tenzilen

300 kuruş maaşla Afyonkarahisar Ziraat Bankası Şubesi Katibi Saniliği'ne atanmıştır. 13 Ocak 1904'te 350 kuruş maaşla Katibi Evvelliği'ne, 14 Şubat 1908'de de 400 kuruş maaşla İkrazat Sandığına görev değişikliği yapılmış ve görevine başlamıştır.

Afyonkarahisar Mutasarrıflığı Vekâleti'nce, Nersesyan Agob Efendi'nin hâl tercümesi evrakının münderecatı tasdik edilmiş ve Banka İdare-i Umumiyesi'nce görevine devam ettiği onaylanmıştır. Geçmiş hizmetleri, hizmet süresi, maaş miktarı, istifa sebepleri ve zimmetinin olmadığına dair Sandıklı Banka Sandığı ve Afyonkarahisar Banka Şubesi, Afyonkarahisar Sancağı Meclis İdaresi'nin 11 Mayıs 1895, 12 Mayıs 1897, 14 Nisan 1908 tarihli derkenarları ve Afyonkarahisar Sandıklı Banka Şubesi Memurluğu'nun 11 Mart 1906 tarihli resmi kararı asıl hâl tercümesi ile mahfuzdur. Afyonkarahisar Bank Şubesi'yle Bolvadin Banka Sandığı Heyeti'nin 19 Mayıs 1907 ve 14 Ocak 1908 tarihli mazbataları aynen görülerek iade edilmiştir. Halen çalıştığı göreve tayin tarihi, göreve başlayışı ve maaş miktarı, muhabere evrakından anlaşılmıştır. (4 Mayıs 1913)¹²⁸

---

¹²⁸ BOA, DH. SAİD, no. 196, s. 259.

OHANNES EFENDİ (HECİ)

Heci¹²⁹ Serkiz Işılyan isimli bir şahsın oğludur. 2 Mayıs 1836 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. 1857/1858 yılında 24 yaşında olduğu halde 285 kuruş maaşla Afyonkarahisar Sancağı Sandık Sarraflığı'na tayin olmuş, 8 ay sonra istifa ederek ayrılmıştır. 1867/1868 yılında maaşsız olarak Ticaret Mahkemesi Azayı Muvakkatı'na (Geçici Aza) atanmıştır. 1869/1870 yılında 285 kuruş maaşla Mülga Temyiz-i Hukuk Meclis Azası'na seçilerek iki buçuk sene görev yapmıştır. 1877 yılında 285 kuruş maaşla Ticaret Mahkemesi Aza-yı Mütemediyesi (Daimi Azası) olmuştur. 16 Şubat 1885'te 1000 kuruş maaşla Ticaret Mahkemesi Riyaseti'ne (Başkanlığına) tayin olunmuştur.

Bulunduğu memuriyetlerden; nakil, istifa ve zorunluluk hâli görevinden ayrılmasıyla ilgili olarak mesul tutulmamış ve suçlanmamıştır. Afyonkarahisar Mutasarrıfı İbrahim Sarım Beyefendi tarafından yazılan mülâhazada, Heci Ohannes Efendi'nin görevini yapmadaki iktidarı ve istikameti tasdik edilmiştir. Adliye Nazırı Cevdet Paşa da mütalâasında Mutasarrıf'ın şahadetini teyit etmiştir. 21 Nisan 1859 tarihinde Afyonkarahisar Meclis İdaresi'nce verilen zeyli mazbatalı, Heci Ohannes Efendi'nin, Sandık Sarraflığı'nı idare süresince devlet mallarından zimmet ve ilişiği olmadığını kapsayan Devir Muhasebesi Defteri'nin Mutasarrıflık'tan tasdikli sureti eklidir. 16 Mayıs 1888

Heci Ohannes Efendi 20 mart 1888'de Rütbe-i Salise ile ödüllendirilmiştir.¹³⁰

---

¹²⁹ Heci: Hristiyanların hac merkezleri sayılamayacak kadar çoktur. Kudüs bunların başında gelir. Pakalın, age. , c.1, s. 696, Arap harfleriyle yazılış farkı nedeniyle, Müslümanlardan hac ibadetini yerine getirenler için "Hacı", Hristiyanlar için ise "Heci" şeklinde Türkçe yazılmıştır.

¹³⁰ BOA, DH. SAİD, no. 18, s. 43.

ONNİK OHANNES EFENDİ

Osmanlı tebaası, Ermeni milletindedir. 1884/1885 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Millet mektebinde, Konya'da Protestan, Eskişehir'de Fransız Mektepleri'nde okuduğu ve Türkçe ve Fransızca'ya aşina olduğu hâl tercümesi evrakında yazılıdır. 13 Nisan 1908'de 300 kuruş maaşla Selanik Vilâyeti'nde Kavala Telgraf ve Posta Merkezi Muhaberatı Ecnebiye Memurluğu'na tayin edilmiştir.

Telgraf ve Posta Nezareti Makamı'nca, görevine usulüne uygun devam ettiği tasdik edilmiştir. Memuriyeti, Sicil ve Muhasebe Kalemleri kayıtlarına uygun olup, Osmanlı nüfus tezkeresi şubece aynen değerlendirilerek iade edilmiştir. (18 Temmuz 1909)¹³¹

---

¹³¹ BOA, DH. SAİD, no. 161, s. 19.

OSEB EFENDİ

Osmanlı devleti tebaasından, Ermeni milletindedir. Karabet Ağanın oğludur. 1873 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar Ermeni Mektebi'nde Türkçe, Ermenice ve Fransızca tahsil görmüştür. Hudavendigâr Vilâyeti'ndeki Hamidiye Ziraat Mektebinde eğitimini tamamlayarak 23 Temmuz 1898 tarihli şahadetname almıştır. Türkçe ve Ermenice okuyup yazabildiği, Fransızca'ya aşina olduğu hâl tercümesi evrakında kayıtlıdır. Hudavendigâr Vilâyeti Merkez Vergi Tahsilatı Komisyonu içerisinde oluşturulan Hesap Heyeti'ne 10 ay mülâzım olarak devam etmiştir. 17 Eylül 1900'da 300 kuruş maaşla Tadilat-ı Umumiye Birinci Fırka Muhamminliği'ne tayin olunmuştur.

Hudavendigâr Vilâyet Vergi Müdürlüğü, Defterdarlığı ve Valiliği'yle beraber Tahrir-i Vergi İdare-i Umumiyesi'nden yazılan mülâhazalara atıf ile Maliye Nezareti Müsteşarlığı'nca, Oseb Efendi'nin muhamminlik iktidarının, vazifesini yapmaya kafi olduğu beyan edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresi ile Ziraat-ı Heyet-i Fenniye'nin ve Bursa Harp Darüttalim Müdüriyeti'nin 1 Ekim 1899 tarihli şahadetname tasdikli suretleri, mezkûr muhamminliğe tayin tarihi ve maaş miktarını içeren belgeyle beraber Tahrir-i Vergi İdaresi'nin 3 Temmuz 1904 tarihli müzekkeresi asıl hâl tercümesi evrakıyla Şubece mahfuzdur. 24 Haziran 1906

Oseb Efendi, aylık 500 kuruştan fazla olmamak üzere aidatla Gemlik Kazası Tahsilat Müfettişliği'ne nakil olunması sebebiyle 19 Ekim 1902'de görevinden ayrılarak 17 Kasım 1902'de Gemlik'teki görevine başlamıştır. 16 Mart 1903'te Mudanya, 13 mart 1904'te aynı aidatla Kütahya Müfettişliği'ne görev yeri değişikliği yapılmıştır. Hudavendigâr Vilâyeti Defterdarlığı'nca tebellügat mazbatasına işlem yapıldığı; Tahsilat İdaresinin 7 Eylül 1905 tarihli müzekkeresinden

anlaşıldığı, Maliye Sicil Şubesi'nin 4 Ekim 1905 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.¹³²

---

¹³² BOA, DH. SAİD, no. 136, s. 19.

OSMAN MİTHAT BEY

Mevlana Sülalesi'nden Mazul Kaymakam Şevket Bey'in oğludur. 1875 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde yazılıdır. Afyonkarahisar'da Sıbyan ve İptidai Mektepleri'nde ilköğrenimini yapmıştır. Rüştîye Mektebi'nde okutulan dersleri, Bursa ve Konya Vilâyetleri'nin Mektepleri'nde ve İdadiyesi'ndeki müfredatı tamamlayıp 1 Ağustos 1888 , 28 Temmuz 1892 tarihli aliyyülâlâ derecede İptidai ve Rüştîye, 25 Ağustos 1896 tarihli vasat derecede Bursa, 16 Temmuz 1898 tarihli garibülâlâ (iyiye yakın) derecede Konya İdadi Mektebi şahadetnameleri almıştır. İptidai, Rüştîye ve İdadi şahadetnameleriyle, doğum tarihi ve yerini ihtiva eden Osmanlı nüfus tezkeresi kontrol edilerek geri verilmiştir. 20 Mayıs 1897

15 Şubat 1900'dan 31 Mayıs 1900'a kadar 240 kuruş yarım maaş ile Eğrigöz¹³³ Nahiyesi Müdüriyeti'ne vekâleten atandığı ve istifa ederek ayrıldığı, vekâlet süresince Tekâüt Sandığı tevkifatından ilişigi olmadığı Kütahya Sancağı Meclis İdaresi'nin 14 Temmuz 1900 tarihli mazbatasında gösterilmiştir. 10 Mayıs 1901 'de 400 kuruş maaşla Erenköy¹³⁴ Nahiyesi Müdürlüğü'ne tayin olmuştur. İsteği üzerine 29 Mayıs 1902'de 504 kuruş maaşla Şeyhli Nahiyesi Müdürlüğü'ne nakledildiği Memurin Kalemi Müdüriyeti'nin 17 Aralık 1904 tarihli evrakında gösterilmiştir. 25 Mayıs 1901 tarihinden 26 Mayıs 1902 tarihine kadar bulunduğu Erenköy Nahiyesi Müdüriyeti'nce Tekâüt Sandığı aidat ve diğer tevkifattan zimmet ve ilişigi olmadığı Biga Sancağı Meclis İdaresi'nin 3 Haziran 1905 tarihli mazbatasında beyan edilmiştir. 14 Ekim 1904'de idareden ayrılmasıyla yerine diğerinin tayin edildiği 17 Ağustos 1904 tarihli cevap tezkeresinde belirtilmiştir.

¹³³ Kütahya iline bağlı Emet ilçesi, Akbayar, age. , s. 50.

¹³⁴ Çanakale iline bağlı nahiye. Akbayar, age. , s. 52.

19 Haziran 1902 tarihinden 14 Ekim 1904 tarihine kadar bulunduğu Şeyhli Nahiyesi Müdüriyeti'nce devlet malları, şahsi hakları ve Tekaüt Sandığı aidatlarından ve saireden zimmet ve ilişkisi olmadığı Şeyhli Nahiyesi ile Sandıklı Kazası ve Afyonkarahisar Sancağı Meclis İdareleri'nin 14 Ekim 1904 tarihli mazbatalarında beyan ve tasdik edilmiştir. Mezkûr mazbatalar komisyonca değerlendirildikten sonra iade edilmiştir. 7 Mart 1905'de 480 kuruş maaşla Hudavendigâr Vilâyeti Tavşanlı Nahiyesi Müdürlüğü'ne tayin edildiği, Tavşanlı Nahiye ile Kütahya Sancağı Meclis İdareleri'nin 24 Mart 1906 tarihli mazbatasında beyan edilmiştir.

Osman Nuri Bey, Kütahya Sancağı Mutasarrıfı'nın yazılı teklifi üzerine Hudavendigâr Valiliği'nce hakkındaki adli iddialardan dolayı berati halinde diğer yere tayin olunmak üzere azledilmiştir. 8 Mart 1906'da yerine diğerinin tayin edilmiş olduğu kayıttan ve kendisine verilen 24 Mart 1906 tarihli berat mazbatasından anlaşılmıştır. Tavşanlı Nahiyesi Müdürlüğü'ne Sincanlı Nahiyesi Müdürü'nün tayin edilmesinden dolayı açıkta kalmıştır. Bu süre içerisinde zimmet ve ilişkisi olmadığı Memurin Kalem Müdüriyeti'nin 16 Haziran 1906 tarihli cevap müzekkeresinde gösterilmiştir. 7 Mart 1905 tarihinden 8 Ekim 1905 tarihine kadar bulunduğu Tavşanlı Nahiye Müdürlüğü'nde, görevini usulüne uygun yaptığı, devlet malları ve şahsi haklarından ve Tekaüt ve Mazulin Sandıkları aidatından ve diğer tevkifatından zimmet ve ilişkisi olmadığı, Tavşanlı Nahiye Meclisi'nin 8 Ekim 1905 tarihli mazbatasında beyan edilmiştir. Kütahya Meclis İdaresi'nin 24 Mart 1906 tarihli mazbatasını ile ekinde bulunan berat tasdik edilmiş ve komisyonca değerlendirildikten sonra iade edilmiştir.

29 Ekim 1906'da 504 kuruş maaşla Çivril Nahiyesi Müdürlüğü'ne tayin olunmuş ve işe başlamıştır. İzinsiz görevini terk edip İzmir'e gitmesinden dolayı 10 Şubat 1908'de açığa alınmıştır. Memuriyet süresince hiçbir şekilde zimmet ve ilişkisi olmayıp doğru,

dürüst ve iffetli bulunduğu Afyonkarahisar Sancağı Muhasebesi'nde ekli Sandıklı Kazası Meclis İdaresi'nin 14 Eylül 1909 tarihli mazbatasıyla Afyonkarahisar Meclis İdaresi'nin 25 Ekim 1090 tarihli mazbatasında gösterilmiştir.¹³⁵

---

¹³⁵ BOA, DH. SAİD, no. 76, s. 245.

OSMAN NURETTİN EFENDİ

Mülkiye kaymakamlarından Mustafa Hasib Efendi'nin oğludur. 1875'de Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini yapmış, Rüştîye Mektebi'nde okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir.

7 Nisan 1893'te Ankara Vilâyeti Nüfus Kalemi'ne mülâzım olarak girmiştir. 20 Aralık 1894'te 125 kuruş maaşla Nallıhan Kazası Nüfus Kitabeti'ne tayin, 2 Ekim 1896'da aynı maaşla Beypazarı Kazası Nüfus Kitabeti'ne nakil olunmuştur. Mezkûr görevi devam ederken 50 kuruş maaşla iki ay dört gün ikinci görev alarak Beypazarı Kazası Nüfus Memuriyeti'ni vekâleten yürütmüştür. 22 Eylül 1898'de 206 kuruş aylıkla Çubukâbât¹³⁶ Kazası Nüfus Memurluğu'na terfi olunmuştur.

Çubukâbât Kaymakamlığı'yla, Ankara Vilâyeti Valiliği'nce, hâl tercümesinin içeriği ve görevini yapmaya yeterli olduğu tasdik edilmiştir. Dahiliye Nezareti Nüfus-ı Umumiye Müdüriyeti'nce, maaşıyla memuriyeti tasdik edilmiştir.

Hizmetlerinden dolayı zimmeti olmadığı, görevini usulüne uygun yaptığı, görev süresi ve maaş miktarlarına dair mazbatalar, Osmanlı nüfus tezkeresinin Çubukâbât Kazası Meclis İdaresi'nden tasdikli suretleri, hâl tercümesinin aslıyla Dahiliye Sicill-i Ahvâl Şubesi'nde saklıdır. (21 Mayıs 1906)¹³⁷

¹³⁶ Ankara iline bağlı Çubuk ilçesi, Akbayan, age. , s. 40.

¹³⁷ BOA, DH. SAİD, no. 115, s. 271.

ÖMER LÜTFİ EFENDİ

Mehmet Ağa'nın oğludur. 1860/ 1861 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini, Rüştîye Mektebi'nde Arapça'dan İzhar'a kadar, Farsça olarak Gülistan ve matematik okumuştur. Türkçe okuyup yazabilmektedir.

1875/1876'da on beş yaşında Bursa Telgrafhanesine mülâzım olarak girmiştir. 18 Nisan 1877'de 500 kuruş maaşla Rusçuk, 27 Kasım 1877'de 600 kuruşla Baruthane, 13 Ocak 1878'de 750 kuruşla Hadimköy, 28 Şubat 1879'da 600 kuruşla Kırkkilise¹³⁸ Merkezleri Muvakkat Muhabere Memuriyetleri'ne tayin ve yer değişikliği yapılmıştır. 13 Mayıs 1880'de memuriyeti kaldırılmıştır. 6 Kasım 1880'de 712 kuruş maaşla Yemen vilâyetinde Zufeyr , 2 Ekim 1881'de 800 kuruş maaşla San'a Merkezleri Muhabere Memuriyetleri'ne atanmıştır. 10 Eylül 1883'de 950 kuruş ücretle Bâcil,¹³⁹ 11 Ocak 1886'da aynı maaşla Menaha¹⁴⁰ , 13 Aralık 1887'de tekrar Bâcil, 26 Ocak 1890'da 1200 kuruş maaşla terfi ederek Zeydiye Merkezleri Telgraf Müdüriyetleri'ne tayin ve görev değişikliği yapılmıştır.

Yemen Telgraf ve Posta Baş Müdüriyeti'yle, Telgraf ve Posta Nezareti'nce, hâl tercümesi evrakı içeriği doğru olduğu gibi vazifesini dahi usulüne uygun yapmaktadır, diye şerh verilmiştir. 25 Aralık 1894'te Menaha , 29 Nisan 1892'de aynı maaşla Lice ve 7 Ağustos 1894'te 800 kuruş maaşla Tarsus Kazaları Telgraf ve Posta Merkezleri Müdüriyetleri'ne nakil olunmuştur. Mensup olduğu Baş Müdüriyet'ten bir vakit pul talep etmeyip bir kuruşluk posta pulunun bitmesi üzerine izin almadan iki kuruşluk pulu üzerinde ortadan ikiye bölerek birer kuruşluk olarak kullandığından; böyle kural dışı bir hareketi idare tarafından ceza gerektirir değerlendirilmesiyle 29 Aralık 1894

¹³⁸ Kırklareli ili. Akbayar, age. , s. 99.

¹³⁹ Yemen'de bulunan bir kazanın ismi, Hudeyde, Akbayar, age. , s.15.

¹⁴⁰ Yemen'de bulunan bir kazanın ismi, Haraz, Akbayar, age. , s. 116.

tarihinde bu defalık Meclis Kararı'yla üç günlük maaş kesintisi ve maaşı 14 Mart 1897'de onda bir erteleme ile 720 kuruşa indirilmiştir. Ömer Lütfi Efendi'nin muhasebe kayıtlarının incelenmesi sonucunda ortaya çıkan 1584 kuruş zimmetten 400 kuruşu tahsil edilerek, kalanının her ay 200'er kuruş maaşından kesilmesine, 8 Nisan 1899'da 700 kuruş maaşla becayış suretiyle Beytullahim Telgraf ve Posta Merkezi Müdüriyeti'ne nakil olunarak mezkûr zimmetin tamamının tahsil edildiği, Nezaret Muhasebe Kalemi'nin 13 Mart 1900 tarihli derkenarından anlaşılmıştır. 26 Kasım 1900'den itibaren vazifesine dikkat etmediği ve devamsızlığı yüzünden muhaberati geciktirmeye uğrattığı gerekçesiyle 675 kuruş maaş ve becayış suretiyle 6 Haziran 1903'te Sur, 10 Ağustos 1904'te 720 kuruş maaşla Malatya Sancağı, 24 Temmuz 1905'te aynı maaşıyla Mamuretülaziz¹⁴¹ Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezleri Müdürlükleri'ne görev yeri değiştirilmiştir. Ömer Lütfi Efendi'ye ait bu bilgiler, Telgraf ve Posta Sicil Şubesi'nin 21 Eylül 1896, 9 Mayıs 1897, 22 Haziran 1901, 8 Kasım 1900, 6 Ağustos 1902, 16 Mayıs 1903, 9 Mart 1907 tarihli vukuat pusulalarında belirtilmektedir.¹⁴²

¹⁴¹ Elazığ ili, Akbayar, age. , s. 113.

¹⁴² BOA, DH. SAİD, no. 54, s. 475.

ÖMER SEMAİ EFENDİ

Abdülkadir Çelebi Efendi'nin oğludur. 1874 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Afyonkarahisar Rüştüye Mektebi'nde okuyup âlâ derecede şahadetname almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir.

13 Haziran 1886'da Afyonkarahisar Sancağı Tahrirat Kalemi'ne mülâzım olarak girmiştir. 12 Şubat 1890'da 60 kuruş yarım maaşla mümeyyizliğine vekâleten tayin olunmuş, 9 ay 22 gün sonra asıl görevlinin gelmesi nedeniyle ayrılmıştır. 7 Mart 1891'de 120 kuruş maaşla Afyonkarahisar Meclis İdare Başkitabeti Refakati'ne tayin olmuş ise de 60 gün sonra diğerinin atanmasından dolayı ayrılmıştır. 20 Mayıs 1891'de 120 kuruş maaşla Mübeyyiz Evvelliği'ne tayin olunmuştur., 30 Temmuz 1892'de 300 kuruş maaşla Nafia Kitabeti'ne nakil edilmiştir.

Afyonkarahisar Mühendisliği'yle, Mutasarrıflığı'nca yazılan mülâhazada, Ömer Semai Efendi'nin; görevini iyi bir şekilde yaptığı ve usulüne uygun çalıştığı, hâl tercümesi münderecatının doğru olduğu tasdik edilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresi, mektep şahadetnamesi, zikredilen görevlere tayin tarihi ve maaş miktarına dair Afyonkarahisar Meclis İdaresi'nin 5 Temmuz 1909 tarihli tasdikli mazbata suretleri, asıl hâl tercümesi evrakıyla Şubece mahfuz bulunmuştur. (12 Şubat 1910)¹⁴³

¹⁴³ BOA, DH. SAİD, no. 170, s. 101.

SÜLEYMAN FAİK EFENDİ

Osman Efendi'nin oğludur. 7 Ekim 1869'da Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde ilk dini bilgilerini, Cami-i Kebir Medresesi'nde; Emsile, Bina, Maksut, Izzi, Avamil, İzhar, ve Mola Cami'nin yarısına kadar okuduktan sonra Dersaadet'de Dâr'üt-tedris Mektebi'nde 6 yıllık eğitimini tamamlayarak âlâ derecede şahadetname, Feraiz ilminden icazetname almıştır. Matbaa-i Amire'de musahhih olarak görev yapmıştır. Sultan Beyazıt Camii Dersiamları'ndan Osman Efendi'nin rahle-i tedrisine devam ederek Akait okumuştur. Türkçe okuyup yazabilir.

1894/1895'de yirmi dört yaşında iken Babı-ı Serasker-i Hassa Erkan-ı Harbiye Birinci Şubesi Komisyonu Mahsusası'nca yapılan imtihanı kazanmıştır. İkinci Derecede Tabur Kâtibi Muavinliği'nde istihdamı için ehliyetini ispatlamış ise de bazı meşru sebeplerinden dolayı teklif olunan Tuna Orduları'na gitmemiştir. 12 Haziran 1896'da Şehremaneti¹⁴⁴ Kordon Evkaf Muhasebesi Kalemi'ne mülâzım olarak girmiş ve hizmetini ifa etmiştir. Kordon Muhasebeciliği'nce, Süleyman Faik Efendi'nin afif ve müstakimü'l-etvar (davranışları tutarlı) olduğu tasdik olunmuştur. Dâr'üt-tedris'ten aldığı 30 Temmuz 1895 tarihli şahadetnamesi ve aynı tarihli Arapça metinli icazetnamesiyle, Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretleri ve Tabur Kâtibi Muavinliğinde ehliyetini ispatladığına ve meşru mazereti sebebiyle teklif olunan Tuna Orduları Tabur Kâtibi Muavinliği'ni kabul etmediğine dair Hassa Orduyu Hümayun-ı Müşirâtı'ndan gelen 17 Şubat 1897 tarihli ve 3794 numaralı cevap tezkeresi, hâl tercümesi evrakıyla Evkaf-ı Hümayun Nezareti Sicil Şubesi'nde saklıdır. (28 Haziran 1899)

¹⁴⁴ İstanbul Belediyesinin eski adıdır, Geniş bilgi için bk. Pakalın, age. , c. 3, s. 320-322.

17 Ocak 1899'da 200 kuruş maaşla Kordon Evkaf Kalemi İkinci Kitâbeti'ne tayin edilmiştir. 1 Haziran 1903'te maaşının 250 kuruşa yükseldiği Evkaf-ı Hümayun Sicil Şubesi'nin vukuat pusulalarında gösterilmiştir. Süleyman Faik Efendi, memuriyet vazifesini usulüne uygun yapmada müşahede olunan önceliği ve gayreti dolayısıyla taltif edilmeye uygun olduğundan 12 Ağustos 1903'te Rütbe-i Salise ile ödüllendirilmiştir. (28 Haziran 1899)

Süleyman Faik Efendi, Fatih Cami-i Müezzinleri'nden Zeynelabidin Efendi'den eğitimini tamamlayarak icazetname almasından dolayı 4 Şubat 1905'te Gümüş Liyakat Madalyası ile ödüllendirilmiştir. Bu konudaki berat ile icazetnamenin tasdikli suretleri mezkûr şubenin vukuat pusulasında gösterilmiştir.

Kordon Muhasebeciliği yazısı, Masarifat İdaresi'nin 19 Mart 1906 tarihli derkenarı ve Hesabat İdaresi'nin 8 Haziran 1899 tarihli ilmühaberine atfen Evkaf-ı Hümayun Sicil Şubesinin 5 Nisan 1906 tarihli vukuat pusulasındaki bilgilere göre; Süleyman Faik Efendi Kitâbet'teki işlerini yapmaya 14 Aralık 1898'de başlamış ve 17 Ocak 1899'da memuriyeti tasdik edilmiştir. 1 Eylül 1903'te 400 kuruş maaşla Dersaadet'de yeniden yapılanan Üçüncü İdare-i Evkafiye Mümeyyizliği'ne tayin edildiği 31 Ağustos 1909 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir. 14 Eylül 1909'da yürürlüğe giren tensikatta 500 kuruş maaşla mezkûr mümeyyizlikte ipka olunduğu 9 Mart 1910 tarihli vukuat pusulasında yazılıdır. 14 Mart 1911'de 600 kuruş maaşla Levazım Kalemi Muhasebe Memuru Refakati'ne, 4 Nisan 1911'de 800 kuruşa Muhasebat İdaresi Taşra Hesabat Kalemi İkinci Sınıf Kitâbeti'ne terfi ettirildiği, 20 Mart 1909 tarihli vukuat pusulasında bildirilmiştir. Daire-i Nezaret'te açılan Mekteb-i Evkafiye'de bir yıllık eğitim süresini tamamlayarak 5 Mayıs 1912'de âlâ dereceden şahadetname aldığı 30 Haziran 1912 tarihli vukuat pusulasıyla bildirilmiştir. Maaşı 30 Nisan 1913'de 1000 kuruşa yükseltilerek

Muhasebat İdaresi Birinci Kitâbeti'ne terfi ettirildiği 8 Mayıs 1913 tarihli vukuat pusulasında yazılıdır. (15 Mayıs 1913)¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ BOA, DH. SAİD, no. 84, s. 397.

SÜLEYMAN HAYRİ EFENDİ

Tüccardan Ahmet Efendi'nin oğludur. 1845 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. İlköğrenimini Sıbyan Mektebi'nde yapmıştır. Medrese'de ve özel hocadan Arapça ve Farsça okumuştur. Arapça konuşabilir. Türkçe yazması iyidir. 1861 yılı temmuz ayında 16 yaşında olduğu hâlde Afyonkarahisar Tahrirat Kalemi'nde göreve başlamıştır. 1863/1864 yılında 250 kuruş maaşla Kapıaltı Tahsilat Kitabeti'ne tayin olunmuştur. 1866/1867 yılında mezkûr kitabetin kaldırılması sebebiyle 400 kuruş maaşla Mahkeme-i Cinayet Kitabeti'ne, üç ay sonra 500 kuruş maaşla Sandıklı Kazası Tahrirat Kitabeti'ne nakil olmuş ve beş ay sonra istifa ederek Dersaadet'e dönmüştür. 1869 yılı Temmuz ayında 400 kuruş maaşla Zeytinburnu Fabrikasında Tahrirat Kitabeti Refakati'ne girmiştir. On beş gün sonra istifa edip 800 kuruş maaşla Hadika Gazetesi'nde çalışmaya başlamıştır. 1870 yılı Mart ayında 400 kuruş maaşla Karamürsel Tahrirat Kitabeti'ne ve bir sene sonra 500 kuruş maaşla becayiş suretiyle Adapazarı Tahrirat Kitabeti'ne atanmıştır. 1871/1872 yılında 400 kuruş maaşla İzmit Belediye Kitabeti'ne ve beş ay sonra İzmit Defteri Hakanî Başkitabeti'ne 500 kuruş maaşla tayin olup dokuz ay görev yapmıştır. 1872/1873 yılında 1000 kuruş maaşla İzmit, 1873/1874 yılında 2000 kuruş maaşla Bingazi Sancağı Defteri Hakanî Memuriyetleri'ne atanmış ve orada on dört ay görev yaptıktan sonra istifa ederek Dersaadet'e dönmüştür. 1876 yılında 1000 kuruş maaşla Suriye Defteri Hakanî Memuriyeti'ne tayin olunmuş ve oradaki hizmetine mükafat olarak Rütbe-i Salise ile ödüllendirilmiştir. 1877 yılı Ekim ayında Belka¹⁴⁶ Sancağı Defteri Hakanî memuruyla becayiş ettirilmiş ve sicil dosyasının tanzim edildiği tarihte halen orada çalışmaktadır.

¹⁴⁶ Suriye'de sancak merkezi, Nablus, Akbayar, age. , s. 20.

Bulunduğu memuriyetlerden; görev değişikliği ve istifa suretiyle ayrılmalarından dolayı suçlanmamış ve hakkında adlî işlem yapılmamıştır. Belka Mutasarrıfı Mustafa Refik Paşa tarafından yazılan mülâhazada, Süleyman Hayri Efendi'nin memuriyet görevini yaptığı ifade edilmiştir. Vergi Emanet Dairesi'nce Süleyman Hayri Efendi'nin, Defteri Hakanî Memuriyeti'nde bulunduğu müddetçe görevini iyi yaptığı tasdik edilmiştir. Belka Mutasarrıfı Mustafa Refik Paşa'nın hâl tercümesi evrakının gönderildiği 20 Ocak 1880 tarihli ve 446 numaralı şukkasında (mektup) Süleyman Hayri Efendi'nin, Basra Defteri Hakanî Memuriyeti'ne görev yeri değişikliği yapıldığı beyan olunmuştur. 17 Şubat 1880

Süleyman Hayri Efendi 18 Ocak 1880'de Basra Defteri Hakanî Memuriyeti'nden azledilmiştir. 12 Temmuz 1880'de 1500 kuruş maaşla Suriye Vilâyeti Defteri Hakanî Müfettiş Muavinliği'ne memur, 29 Nisan 1882'de memuriyetini Ma'murat'ül-aziz Vilâyeti, 12 Aralık 1882'de Lazistan ¹⁴⁷ Sancağı Sertahsildarlığı'na görev değişikliği yapıldığı hâlde 9 Mart 1885'te istifa ederek ayrılmıştır. ¹⁴⁸

¹⁴⁷ Trabzon, Akbayan, age. , s. 108.

¹⁴⁸ BOA, DH. SAİD, no. 4, s. 108.

SÜLEYMAN NAİM EFENDİ

Horzumzade Ahmet Efendi'nin oğludur. 1856/1857 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Darülmaarif ve Münşaa (Yazı) Kitabeti isimli mekteplerde Arapça ve Farsça okumuş daha sonra Mekteb-i Hukuk'a girmiş ve eğitimini tamamlayarak mezuniyet rüusu almıştır. Türkçe yazması iyidir. 1895 yılında 22 yaşında olduğu hâlde 100 kuruş mülâzemet maaşıyla Babı Vâlâ-ı Seraskeri Piyade Dairesinin Üçüncü Şubesi'ne girmiş, 14 Ağustos 1888'de 400 kuruş maaşla Saruhan Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Riyaseti'ne memur olmuştur. Memuriyet işlemlerinden dolayı suçlanmamış ve hakkında adlî işlem yapılmamıştır. Mekteb-i Hukuk Müdürlüğü'nden yazılan mülâhazada, Süleyman Naim Efendi'nin 9 Haziran 1885 tarihinde Mekteb-i Hukuk'tan âlâ derecesinde mezuniyet rüusuna nail olduğu bildirilmiştir. Adliye Nezaretince Müdüriyet'in mülâhazası tasdik edilmiştir. 28 Nisan 1889

Süleyman Naim Efendi, 25 Haziran 1889'da Rütbe-i Salise ile ödüllendirilmiştir. 8 Ekim 1890'da 2000 kuruş maaşla Selanik Vilâyeti Merkez Ceza Dairesi Riyaseti'ne nakil edilmiştir. 29 Temmuz 1893'te dirayeti ve doğruluğundan dolayı terfian Rütbe-i Saniye Sınıf-ı Sanisi ile ödüllendirilmiştir. 19 Temmuz 1895'de iktidarı ve dirayeti sebebiyle 3000 kuruş maaş ile Edirne Vilâyeti İstinaf Mahkemesi Müdde-i Umumiliği'ne terfi ettirilmiştir.¹⁴⁹

---

¹⁴⁹ BOA, DH. SAİD, no. 26, s. 145.

SÜLEYMAN SIRRI EFENDİ

22 Temmuz 1849'da Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde esası İslâmiyet olan ilk dini bilgilerini almıştır. Medrese'de bir miktar Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe okuyup yazabilir. 1868 yılında yirmi yaşında Afyonkarahisar Sancağı Tahrirat Kalemi'ne mülâzım olarak girmiştir. 14 Mart 1869'da 250 kuruş maaşla Tahrirat-ı Emlak Kalemi Mukayyitliği'ne tayin olunmuş, 16 Mayıs 1871'de Kalem'in kaldırılmasıyla açıkta kalmıştır. 21 Nisan 1872'de 380 kuruş maaşla Çal Kazası Tahrirat Kitabeti'ne tayin olmuştur. 13 Temmuz 1872'de aynı maaşla Aziziye, 28 Kasım 1875'de Bolvadin Kazaları Tahrirat Kitabetleri'ne naklolmuş, 14 Mart 1877'de istifa ederek ayrılmıştır. 12 Ağustos 1877'de 230 kuruş maaşla Afyonkarahisar Mahkeme-i Temyiz Cinayet Kısmı Mukayyitliği'ne alınmıştır. 11 Haziran 1878'de 270 kuruş maaşla Meclis-i İdare Liva Mukayyitliği'ne, 13 Mart 1880'de 240 kuruş maaşla İkinci Kitabeti'ne atanmıştır. 12 Şubat 1891'de 300 kuruş maaşla Muhasebe-i Liva Masalih-i Cariye Kitabeti'ne nakledilmiştir.

Afyonkarahisar Muhasebeciliği'ne, Mutasarrıflık ve Hudavendigâr Vilâyeti Defterdarlığı'yla Valiliği'nden yazılan mülâhazalara atıf ile Maliye Nezareti'nce adı geçen şahsın görevini yapmaya yeterli olduğu beyan edilmiştir.¹⁵⁰

¹⁵⁰ BOA, DH. SAİD, no. 40, s. 221.

YAHYA EFENDİ

Hazreti Mevlana Kaddese Sırrahu temiz sülalesinden Murat Çelebi Efendi'nin oğludur. 28 Mart 1850'de Afyonkarahisar'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde ilk dini bilgilerini almıştır. Medrese'de bir miktar Arapça ve Farsça tahsil etmiştir. Türkçe okuyup yazabilir. 1871 yılında 22 yaşında iken mülâzım olarak Afyonkarahisar Sancağı Defteri Hakanî Kalemi'ne bir müddet devam etmiştir. 1877 yılı eylül/ekim ayında aidat ile Tapu Kitabeti'ne, 2 Şubat 1889'da 380 kuruş maaşla Defteri Hakanî Başkitabeti'ne tayin olunmuştur.

Defteri Hakanî Nezareti'nden yazılan mülâhazada, Defteri Hakanî Memuriyeti'nin mülâhazasına atıf ile; Yahya Efendi'nin, erbabı dirayet ve istikametten olduğu tasdik olunmuştur. 22 Nisan 1892

Defteri Hakanî Sicil Şubesi'nin 4 Eylül 1897 tarihli vukuat pusulasından; Yahya Efendi'nin memuriyetine devamsızlık, işlerin gecikmesine sebep olmak, defterler ve istenilen cetvelleri zamanında hazırlanmamak, son olarak da izinsiz Konya'ya gitmek gerekçeleriyle 13 Nisan 1897'de görevinden alındığı anlaşılmıştır.¹⁵¹

---

¹⁵¹ BOA, DH, SAİD, no. 38, s. 229.

YUNUS KÂMİL EFENDİ

Sipahi Ümerası'ndan Ömer Bey'in oğludur. 1836 yılında Afyonkarahisar'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinin tasdikli suretinde yazılıdır. Sıbyan Mektebi'nde ilköğrenimini yaptıktan sonra Afyonkarahisar Sancağı Medresesi'nde ileri seviyede Arapça eğitimi ve yazı öğrenerek icazetname almıştır. Arapça, Farsça, Türkçe okuyup yazabildiği hâl tercümesinde yazılıdır. 2 Mayıs 1882 tarihinde 202,5 kuruş maaşla Afyonkarahisar Sancağı Mukayyitliği'ne tayin olunmuştur. 18 Eylül 1883 tarihinde gönüllü olarak Evkaf Komisyonu Riyaseti'ne seçilmiştir. 24 Haziran 1885 'de Bursa İptida-i Dahil Müderrisliği, 4 Kasım 1886'da Nakib'ül-Eşraf Kaymakamlığı¹⁵² görevi verilmiştir. 18 Haziran 1887'de Dördüncü Rütbeden Mecidiye Nişanı ile ödüllendirilmiştir.

Afyonkarahisar Sancağı Niyâbet-i Şeriyesi'nden yazılan mütâlaada, Yunus Kamil Efendi'nin hâl tercümesi evrakının mahiyeti tasdik edilmiştir. Hizmet-i iftaya (Müftülük görevi) tayin tarihi, maaş miktarı, Evkaf Komisyonu Riyasetliği ve Nakib'ül-Eşraf Kaymakamlığı'na tayin tarihine ait bilgiler, Babı Feteva-i Sicill-i Ahvâl Şubesi'nin Muhasebe-i İlmiye'den ilave edilen 21 Aralık 1893 tarihli müzekkeresi, 3 Nisan 1882 tarihli Müftülük ve 4 Kasım 1886 tarihli Nakib'ül-Eşraf Kaymakamlığı evrakının tasdikli suretleri ile mezkûr şubenin 27 Haziran 1900 tarihli tezkeresinden derlenmiştir. Mezkûr evrak ile doğum yeri ve tarihini kapsayan nüfus tezkeresi, icazetnamesi, rütbe-i ilmiye rüusu ile, dördüncü rütbeden mecidiye nişanının âli beratı tasdikli suretleri hâl tercümesi evrakıyla beraber saklanmıştır. (29 Ekim 1901)¹⁵³

¹⁵² Hazreti Peygamber'in sülâlesi mensuplarının işleriyle meşgul olan görevli. Geniş bilgi için bk. Pakalın, age. , c. 2, s. 647.

¹⁵³ BOA, DH. SAİD, no. 96, s. 405.

YUSUF KENAN EFENDİ (HAKİM OĞLU)

Ali Efendi'nin oğludur. 1871/1872 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Beşiktaş'ta bulunan Taş Mektep'te ilköğrenimini yaptıktan sonra Darüşşafaka'da tahsilini tamamlayarak şahadetname almıştır. Türkçe yazması iyidir. Fransızca'ya aşinadır. 17 Mart 1895'de 400 kuruş maaşla Mülga Galata Emtia-i Ecnebiye Gümrüğü Nezareti Muayene Kitabeti'ne maaşlı tayin edilmiştir. 2 Eylül 1901'de 60, 19 Temmuz 1904'de 30 kuruş zam ile maaşı 490 kuruşa yükseltilerek Muayene Memurluğu'na terfi ettirilmiştir. 13 Mart 1904'de maaşı 60 kuruş zam ile 550 kuruşa yükseltilmiştir. 26 Ocak 1905'de aynı maaşla Dersaadet Dahiliye Gümrüğü Muayene Memurluğu'na görev değişikliği yapılmıştır

Galata Emtia-i Ecnebiye Gümrüğü'ndeki hizmetleri ile maaş miktarı ve zamları Mülga Nezaret'ten gönderilen cevap tezkeresinden anlaşılmıştır. Dersaadet Dahiliye Gümrüğü'ne nakil tarihi ve becayişi, mülga Dersaadet Dahiliye Gümrüğü Nezareti'nden alınan hâl tercümesi zeylinde yazılan şerhten anlaşılmıştır. Darüşşafaka'dan aldığı 13 Ocak 1895 tarihli şahadetname ile Osmanlı tezkeresi aynen görülerek iade edilmiştir. 8 Haziran 1911

Maaşı 14 Temmuz 1910 tarihinde 600 kuruşa yükseltilmiştir. 14 Eylül 1910 tarihinde maaşını mezkûr gümrükten almak üzere İstanbul Rûsûmat Başmüdüriin Muayene Memurluğu'na nakledilmiştir. Maaşı 14 Eylül 1910 tarihinde 625 kuruşa yükseltilmiştir. Mezkûr müdürlüğe tayin edildiği 8 Şubat 1912 tarihli vukuat pusulasında yazılıdır. (24 Aralık 1912)¹⁵⁴

---

¹⁵⁴ BOA, DH. SAİD, no. 179, s. 191.

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde 1879-1909 tarihleri arasında görev yapan Afyonkarahisar doğumlu devlet memurlarının sayısı 67'dir. Bu memurların 59'u Müslüman, 8'i Ermeni asıllı gayri müslimdir. Bu memurlar; âlim, şair, komutan gibi bir özellikleriyle meşhur olamadıkları için, haklarında şimdiye kadar çalışma yapılmamıştır. Afyonkarahisar'da Mevlevîliğin etkili, Mevlana sülalesine mensup olmanın ayrıcalıklı olduğu sicil belgelerindeki övücü ifadelerde görülmektedir.

Memuriyete girişte aranan şartların başında okur yazar olmak gelmektedir. Çoğunluğunun tahsil durumu, orta öğretim seviyesinde eğitim veren Medrese, Rüştîye veya İdadi mektebiyle sınırlı kalmıştır. Üniversite düzeyinde eğitim gören memurlar azınlık teşkil etmektedir. Ermenilerin ise, eğitimlerini Ermeni ve diğer Hıristiyan okullarında yaptıkları anlaşılmaktadır. Memur çocuklarının daha ziyade babalarının çalıştığı kurumlarda görev aldıkları görülmektedir. Yabancı dil bilen memurların, Telgraf ve Posta Nezareti ile Galata Emtia-i Ecnebiye Gümrüğü Nezareti'nde yabancılılarla ilgili kısımlarda görev aldıkları görülmektedir.

Memuriyete, genellikle maaş almadan mülâzım olarak başlanılmaktadır. Memurların maaşı 60 kuruş ile 7000 kuruş arasında değişmektedir. Bazı memurlar iki göreve birlikte

---

atanmışlardır. Osmanlı Devleti'nin iktisadi yapısıyla bağlantılı olarak memurlarla ilgili yapılan düzenlemelerde maaşların azaltıldığı müşahede edilmektedir.

Memurların çoğunluğu tecziye ve taltif almamışlardır. Müslüman amirlerin, Ermeni asıllı memurlarla ilgili kanatlarının tarafsız olduğu dikkat çekmektedir. Mali işlerle uğraşan memurlar ile mülki amirlerin soruşturma geçirdikleri, haklarında işlem yapıldığı görülmektedir. Evlilik dışı ilişkide bulunmak, izinsiz görev yerini terk etmek, eşinin tedavisini gerekçe göstererek atandığı yere gitmemek göreve son verme gerekçesi olarak görülmektedir. Ayrıca kefillerin istifası da görevin sona erme gerekçeleri arasında görülmektedir. İl içi nakillerde mehil süresi verilmemiş, ertesi gün göreve başlamaları istenmiştir

Memurların sicil kağıtlarının incelenmesinde, hâl tercümesi kağıdının ekinde bulunan resmi ve özel tüm belgeler Sicill-i Ahvâl Komisyonu tarafından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirilme ve tescil işleri 1879-1914 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu itibarla, Afyonkarahisar doğumlu memurların sicil evrakındaki bilgilerin güvenilir olduğu söylenebilir.

Afyonkarahisarlı devlet memurlarının halen hayatta olan yakınlarıyla ilgili çalışma, kaynak yetersizliği ve teminindeki zorluklar sebebiyle yapılamamıştır. Bu konuda ilçelerde dahil edilerek ayrı bir çalışma yapılması, Afyonkarahisar ile ilgili bölgesel tarih araştırmalarına katkı sağlayacaktır

KAYNAKÇA

A-(BOA) BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ

(BOA, DH.SAİD) Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl İdare-i Umûmiyyesi

B-SALNAMELER

Trabzon Vilâyeti Salnamesi 1871, Hazırlayan: Kudret Emiroğlu, Ankara 1993.

İlmiye Salnamesi, 1. baskı, 1334.

C-DİĞER KAYNAKLAR

AKBAYAR, Nuri, **Osmanlı Yer Adları Sözlüğü**, İstanbul 2001

AKGÜNDÜZ, Ahmet- ÖZTÜRK, Said , **Bilinmeyen Osmanlı**, OSAV Yayınları, İstanbul 2000.

ATABEK, Ömer Fevzi, **Afyonkarahisar Vilâyeti Tarihçesi**, Hazırlayan: Turan AKKOYUN, Afyon 1997.

KOMİSYON, **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, c.17-19, Milliyet, İstanbul 1993.

DAŞDEMİR, Latif, “*Yerleşim ve Nüfus*”, **Afyonkarahisar Kütüğü**, c.I, Afyon 2001, s. 251-267.

....., “*Afyonkarahisar’da Tarım*”, **Afyonkarahisar Kütüğü**, c. II, Afyon 2001, s. 331-350.

DAŞDEMİR, Latif- UYAN, Muzaffer “*Cumhuriyet Döneminde İdarî Yapı*”, **Afyonkarahisar Kütüğü**, c. I, s. 211-242, Afyon 2001.

DAĞLI, Yücel- Üçer, Cumhure, **Tarih Çevirme Kılavuzu**, Türk Tarih Kurumu Yayınları , Ankara 1997.

- DREW-BEAR Thomas, “*Grek ve Roma Dönemlerinde Afyonkarahisar*” **Afyonkarahisar Kütüğü**, c. I, Afyon 2001, s. 97-102.
- DOĞAN, Mehmet, **Temel Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul 1994.
- DUMAN, Hasan, **Osmanlı Salnâmeleri ve Nevsâlleri Bibliyografyası**, Ankara 1999
- EMECEN, Feridun, “*Afyon*”, **TDV. İslâm Ansiklopedisi**, c. 1, İstanbul 1988, s. 443-446.
- ERGİN, Osman, **Türk Maarif Tarihi**, c.1-2, İstanbul 1977.
- ERYILMAZ, Bilal, “*Azınlık Okulları*”, **Hayat Osmanlı Ansiklopedisi**, İstanbul 1995.
- İLASLI, Ahmet, “*İlk Yerleşimden Roma Dönemine Kadar Afyonkarahisar*”, **Afyonkarahisar Kütüğü**, c. I, Afyon 2001, s. 83-96.
- İLGAR, Yusuf, “*Afyonkarahisar’da Eğitim Öğretim*”, **Afyonkarahisar Kütüğü**, c.II, Afyon 2001, s. 213-252.
- ....._ “*Afyonkarahisar’da Medreseler ve Mektepler*”, **Afyonkarahisar Kütüğü**, c. I, Afyon 2001, s. 371-384.
- İLGAR, Yusuf- KARAZEYBEK, Mustafa, “*Afyonkarahisar’da Cami ve Mescitler*”, ., **Afyonkarahisar Kütüğü**, c.I, Afyon 2001, s. 295-340.
- İBRAHİM Mustafa- Ahmet Hasan Zeyyat- Hâmid Abd’ül Kadir- Muhammed Ali en- Neccar, **El- Mu’cem’ul Vasit**, Çağrı Yayınları.
- HIZAL, İsmail- M.S. Aygen, **Osmanlı Salnamelerinde Afyon**, Afyon 1987.
- KARAZEYBEK, Mustafa, “*Osmanlılar Döneminde İdarî Yapı*”,c. I, **Afyonkarahisar Kütüğü**, Afyon 2001, s.185-210.
- KAZICI, Ziya, “*Eğitim*”, **Doğuştan Günümüze İslâm Tarihi**, c. XIV, İstanbul 1993, s.100.
- KÜÇÜKKURT, Ülkü- ARSOY, Nihal, “*Afyonkarahisar El Sanatları*”, **Afyonkarahisar Kütüğü**, c. II, Afyon 2001, s. 137-150.
- LİGTHFOOOT, C, S, “*Bizans Döneminde Afyonkarahisar*”, **Afyonkarahisar Kütüğü**, c.I, Afyon 2001, s. 113-124.

MÜCELLİDOĞLU, Ali Çankaya, **Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler**, C.III, Ankara 1968,1969.

ÖZDEMİR, Rifat, “*Ankara*”, **TDV. İslâm Ansiklopedisi**, C.III, İstanbul 1991, s. 204-209.

PAKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C. I, II, III, İstanbul 1993.

PITCHER, Donald Edgar, **Osmanlı İmparatorluğunun Tarihsel Coğrafyası**, Çeviren: Bahar Tırnakçı, İstanbul 2001

TANMAN, M. Baha, “*Gedik Ahmet Paşa Külliyesi*” ,**TDV. İslâm Ansiklopedisi**, c.XIII, İstanbul 1996, s. 544-547.

SARIKOYUNCU, Ali, **Milli Mücadele’de Din Adamları**, C.I, II, Ankara 1997.

ŞEMSEDDİN SAMİ; **Kâmûs-ı Türkî**, 1. baskı, Alfa Yayınları, İstanbul 1998

SOYLUER, Serdal, **Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Muğlalı Devlet Memurları**, Muğla Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla 2006

TÜRK DİL KURUMU, **Türkçe Sözlük**, Ankara 2005.

YEĞİN, Abdullah, **Yeni Lügat**, İstanbul 1983.

YÜKSEL, Ayhan, **Osmanlı Döneminde Tirebolulu Memurlar**, İstanbul 2004.

ABSRTACT**The Ottoman State Officials From Afyonkarahisar According to Registers Curriculum Vitaes (1879-1909)**

Curriculum vitaes registers where the records of Ottoman Officials, working between 1879-1909 in the state, had been held, is significant source for the researchers of local history. In these registers, the number of officials recorded are 92.137. The number of state officials, born in Afyonkarahisar is 67. According to the catalogues of Ottoman archives, this number reaches up to 100 including the ones recorded in the districts and subdistricts. We have decided to make a study on the subject of “The Ottoman State Officials from Afyonkarahisar According to Registers Curriculum Vitaes”, as this study will fill in the vacuum in the field of local history of Afyonkarahisar and will contribute to the works of researchers doing historical studies on biography.

This study consist of two chapters. In the first chapter, we strive to give the panaroma of Afyonkarahisar. In the second chapter the curriculum vitaes of 67 officials have been examined and their records on the files have been translated into Turkish. Of the officials studied, while the number of muslim is 59, that of the non- muslims as Armenian origin is 8. Among the state officials, there are not only the sons of the elite from different occupations, working as officials, tradesmen and farmers, but also the sons of infamous families. Of these state officials, born in Afyonkarahisar, they are both offiias who perform their duities within the borders of the province of Afyonkarahisar and in other lands such as Anatolia, Rumelia and Arabian Peninsula. They work in the state institutions like the Bank of Agriculture, The Administration of General Debts, The Ministry of Telegraph and Post, The Ministry of Justice and that of the Internal Affairs.

Ahmet ASLAN

تبیح نامه

هر عارف اخلاق فرخ چلینک کند و بر ابوی جهنم سلاطین طاهره هفتاد و نه ساله اولی ز قومه اولاد و در آن زمان
 بیگ او و یوزبده ز غریب است که در ۱۰۰۰ قوه چهار صاعه قدیمه تولد است بی تقوی که در عین آن صورت که در آن کرد
 قضاوت کرده سلطانیه است اینست و در مقام علم دین با و مکتب اعاد و ملکین است در مدی و در کتب که در آن تاریخه علی الاعیان
 در جمده و شاهنامه از قدیمه که قرینه و بدیه در عادت و مرصعه مکتب ایادی ملکین است که در آن مرصعه ای در آن تاریخه
 اخذ کرده است تقاضای اینست که در آن تاریخه و در دست بیگم بول بیست و نهم و در مکتب میر بیست و نه هر دو کتب تاریخه
 قصه بقایه سنه ۱۱۸۰ هجری

بیگ او و یوزبده ز غریب است که در ۱۰۰۰ قوه چهار صاعه قدیمه تولد است بی تقوی که در عین آن صورت که در آن کرد
 قضاوت کرده سلطانیه است اینست و در مقام علم دین با و مکتب اعاد و ملکین است در مدی و در کتب که در آن تاریخه علی الاعیان
 در جمده و شاهنامه از قدیمه که قرینه و بدیه در عادت و مرصعه مکتب ایادی ملکین است که در آن مرصعه ای در آن تاریخه
 اخذ کرده است تقاضای اینست که در آن تاریخه و در دست بیگم بول بیست و نهم و در مکتب میر بیست و نه هر دو کتب تاریخه
 قصه بقایه سنه ۱۱۸۰ هجری

هر کس که بیگ او و یوزبده ز غریب است که در ۱۰۰۰ قوه چهار صاعه قدیمه تولد است بی تقوی که در عین آن صورت که در آن کرد
 قضاوت کرده سلطانیه است اینست و در مقام علم دین با و مکتب اعاد و ملکین است در مدی و در کتب که در آن تاریخه علی الاعیان
 در جمده و شاهنامه از قدیمه که قرینه و بدیه در عادت و مرصعه مکتب ایادی ملکین است که در آن مرصعه ای در آن تاریخه
 اخذ کرده است تقاضای اینست که در آن تاریخه و در دست بیگم بول بیست و نهم و در مکتب میر بیست و نه هر دو کتب تاریخه
 قصه بقایه سنه ۱۱۸۰ هجری

تذکره مشایخ

محمد عارف افند
 بیگ او یوزبک خورشید
 قضا و کورده سلطانیه
 در جمعه ۱۰۰۰ هجری
 اخذ کرد

بیگ او هیوزبک میرزا
 قضا و کورده سلطانیه
 در جمعه ۱۰۰۰ هجری
 اخذ کرد

محمد عارف افند
 بیگ او یوزبک خورشید
 قضا و کورده سلطانیه
 در جمعه ۱۰۰۰ هجری
 اخذ کرد

Blank area with faint horizontal lines, likely a continuation of the text or a separate section.

هعی اوفندی ایقده ایتمک ایستیه نیت قیلمک اولمیشد

بیک ایکیوز ایلمی ایتمک اولمیشد نفس قره عصاره حیدره تولا کتیر

قره عصاره حیدره یا قره نایب نام ایتمک ایستیه نیت قیلمک اولمیشد

بیک ایکیوز ایتمک ایستیه نیت قیلمک اولمیشد نفس قره عصاره حیدره تولا کتیر
ایستیفاد ایتمک ایستیه نیت قیلمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد
ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد
ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد
ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد

تولایق ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد
تولایق ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد
تولایق ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد

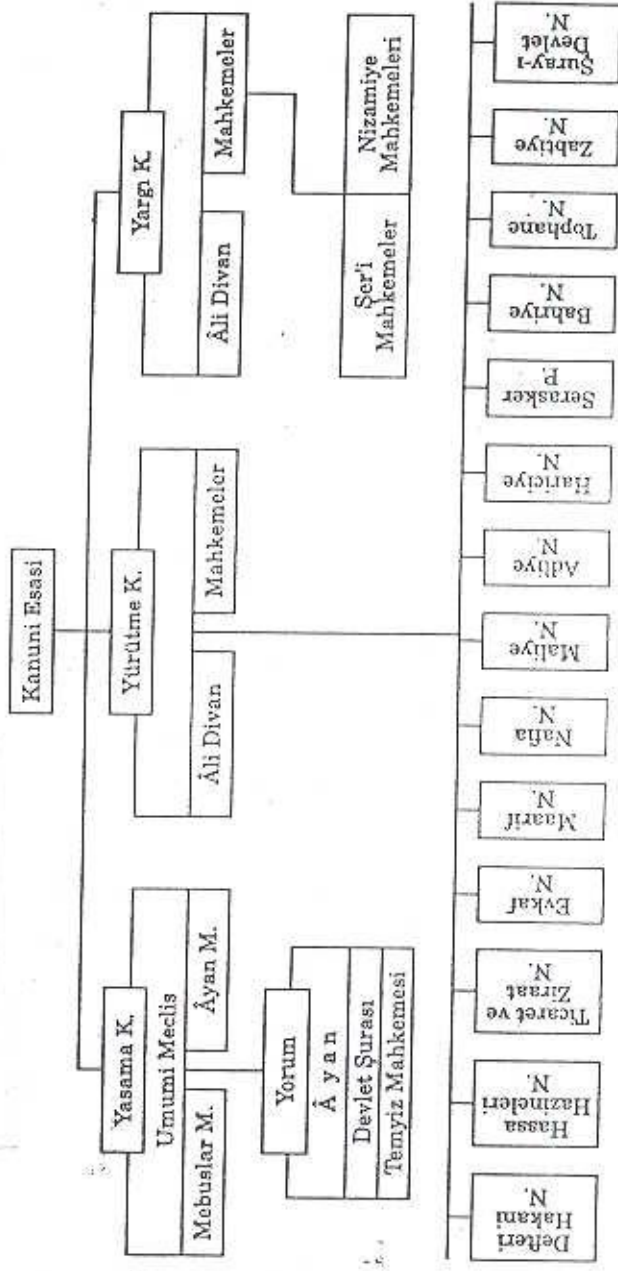
تولایق ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد
تولایق ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد
تولایق ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد

تولایق ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد ایلمی ایتمک اولمیشد

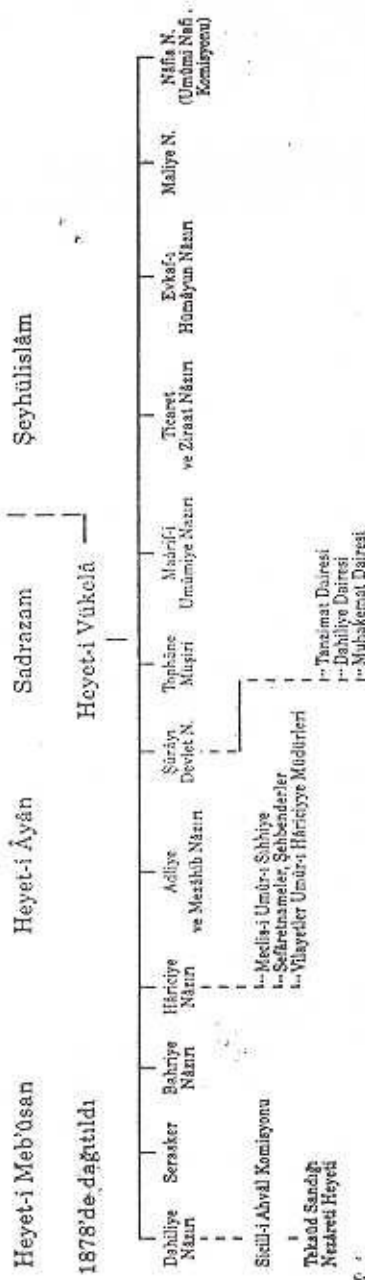
Ek 5 1876 Kanuni Esası'ne Göre Kuvvetlerin Ayrılması

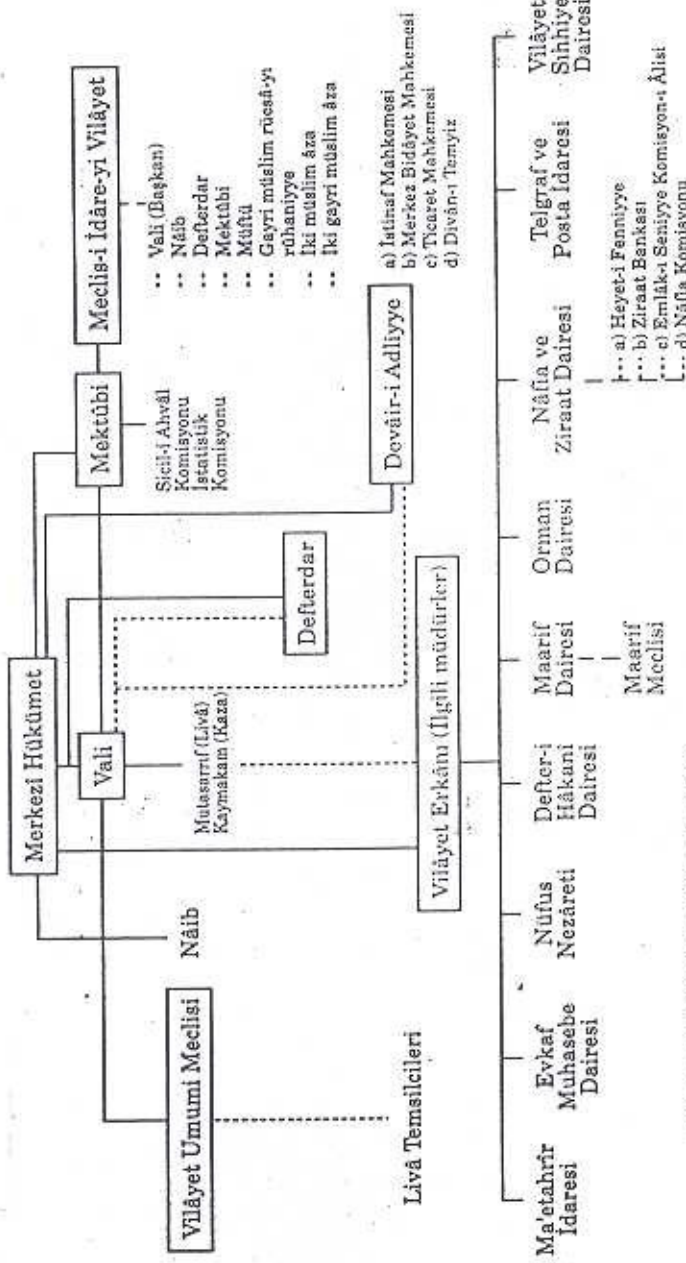
1878'den Sonra Osmanlı Merkezi İdaresi

Ek 6

Padışah - Halife

1871 İdare-i Umûmiyye-i Vilâyet Nizamnamesi'ne Göre
Vilâyet Teşkilâtı (1880'lerdeki durum)

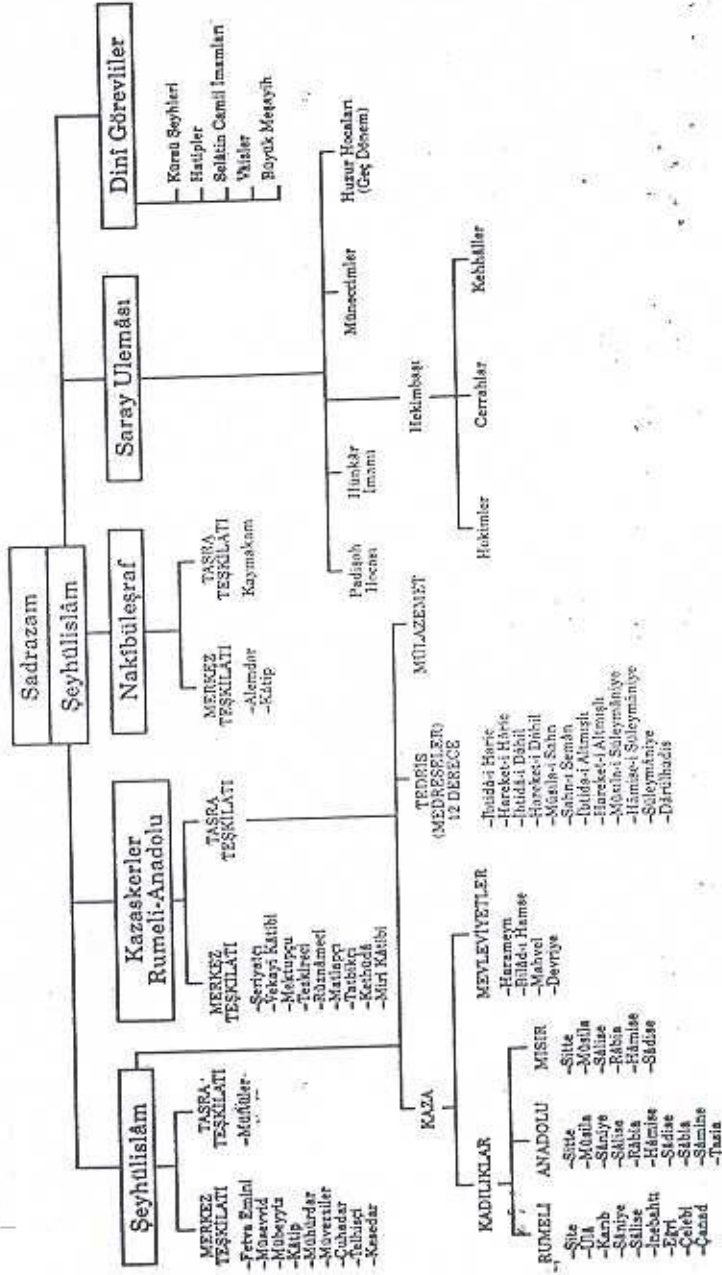

— Tayin veya ast-üst ilişkisi, azil yetkisi

- - - - - Seçimle, tayinle veya inha ilişkisi olan veya denetime dayanan ilişkiler

Osmanlı İlmîye Teşkilatı

Ek 8

ÖZET
Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde
Afyonkarahisarlı Devlet Memurları

Osmanlı Devlet’inde 1879-1909 tarihleri arasında görev yapan memurların kayıtlarının tutulduğu “Sicill-i Ahvâl Defterleri” bölgesel tarih çalışması yapmak isteyen araştırmacılar için önemli bir kaynak özelliğindedir. Bu defterlerde 92.137 memur kayıtlı bulunmaktadır. Afyonkarahisar doğumlu devlet memurlarının sayısı 67’dir. Osmanlı arşivi kataloglarına göre kaza ve nahiyelerle birlikte bu sayı 100’ü bulmaktadır. “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Afyonkarahisarlı Devlet Memurları” konusunu bölgesel tarih alanındaki boşluğu doldurmak, biyografi sahasında tarih çalışması yapmak isteyen araştırmacılara yardımcı olmak amacıyla çalışmayı uygun gördük.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde XIX. yüzyılda Afyonkarahisar’ın panoramasını vermeye gayret ettik. İkinci bölümde 67 memur alfabetik olarak değerlendirilmiş ve dosya bilgileri günümüz Türkçe’sine aktarılmıştır. Memurların, 59’u Müslüman, 8’i Ermeni asıllı gayri müslimdir. Memurlar arasında; memur, esnaf, çiftçi gibi değişik meslek sahibi eşrafın çocukları olduğu gibi şehirde fazlaca tanınmayan aile çocukları da bulunmaktadır. Afyonkarahisar dahilinde görev yapanlar olduğu gibi, Anadolu, Rumeli ve Arap yarımadasında çalışanlar da bulunmaktadır. Ziraat Bankası, Düyunu Umumiye İdaresi, Telgraf ve Posta Nezareti, Adliye Nezareti ile Dahiliye Nezareti gibi kurumlarda çalışmışlardır.

Ahmet ASLAN